Доки світло не згасне назавжди
Макс Кідрук

Сестри Рута й Індія, попри незвичні імена, проживають цілком буденні життя: Індія навчається на лікаря, Рута закінчує одинадцятий клас. Усе раптово змінюється, коли через нещасний випадок гине наречений Індії. Раніше близькі сестри віддаляються, звинувачуючи одна одну в тому, що сталося. І саме тоді, коли, здавалося б, із конфлікту вже не виплутатися, Рута виявляє, що здатна впливати на реальність у снах. Невдовзі в її сновидіннях з'являються химерні тіні, і що ближче вони підступають, то дужче мерхне світло довкола дівчини. За нестримним бажанням повернути колишнє життя Рута не помічає, як кожен наступний сон стає дедалі темнішим.

Макс Кідрук

Доки світло не згасне назавжди

Привіт, Читачу або Читачко!

Книга, яку Ви тримаєте в руках, особлива. Її доповнює мобільний додаток, що його можна безкоштовно завантажити на сервісі Google Play для пристроїв з операційною системою Android або на App Store для iOS. Для цього зайдіть зі смартфона на веб-сайт www.maxkidruk.com – там будуть посилання для завантаження, – або просто зіскануйте QR-код:

Напевно, найбільш ефектною частиною мобільного додатка є інтерактивна обкладинка (запустіть його, натисніть на зображення камери та наведіть Ваш смартфон на обкладинку), проте є дещо інше, менш видовищне, зате значно важливіше – відгалуження основного сюжету.

Іноді говорять: роман має нелінійний сюжет, але нелінійністю зазвичай називають хронологічну непослідовність – коли кілька історій розвиваються паралельно лише в голові читача, а на папері їхні епізоди, хоч і перемішані, йдуть один за одним, немовби нанизані на нитку. Тобто технічно роман таки залишається лінійним. Таким, наприклад, є «Де немає Бога» –

шість на перший погляд хаотично переплетених історій, і логіка чергування окремих епізодів стає зрозумілою ближче до кінця.

Виведення фрагментів тексту за межі основного блоку дає змогу створити по-справжньому нелінійний сюжет. Якщо раніше роман так чи так був лінійним, то тепер, із мобільним додатком, його структура стає деревоподібною: додаються гілки, які описують другопланових героїв, розкривають невидимі зв'язки, показують той чи той епізод з абсолютно несподіваного боку.

Що це дає? Для читача – глибину, для автора – можливість створити об'ємну історію з купою взаємопов'язаних деталей, складність і продуманість яких обмежується лише його уявою.

Чому для цього потрібен додаток? Тому що другорядні фрагменти завеликі, щоб розмістити їх у зносках. Вставляти їх безпосередньо в тіло роману також не варіант, адже вони не рухають сюжет, а отже, звертаючи у бокове відгалуження, Ви відволікатиметеся.

З огляду на це виникає запитання: як усю цю «гіллясту» конструкцію читати? Не рекомендую братися за винесений фрагмент, щойно натрапите на піктограму, що веде до нього в тексті. Це не зноска – відгалуження саме по собі може бути складним і заплутаним, а тому ліпше починати читати після того, як закінчите розділ. Або кілька розділів. Зрештою, можете дочитати роман до кінця – він цілком самодостатній – і тільки після цього переходити до фрагментів у додатку.

У романі #ДокиСвітло таких додаткових текстів є чотири – по суті, чотири бонусні оповідання, які надають неабиякої глибини основній історії, – і вони сховані за ось такими умовними позначками:

Окрім того, Ви можете побачити місця, описані в романі, і ось їхні піктограми:

А ще – прочитати щоденник однієї з героїнь, уривки якого є в тексті, і навіть поспілкуватися в чаті з персонажем, про долю якого точно захочете дізнатися більше. Коротше, щоразу, коли біля ілюстрації бачитимете стилізоване зображення руки зі смартфоном, запускайте додаток і наводьте камеру на піктограму.

Приємного Вам занурення в історію!

Ваш МК

Додаток створено українською IT-компанією «ideil.» (www.ideil.ua). Компанія також розробляла сайти та мобільні додатки для ONUKA, гурту «Друга Ріка», ТСН, Одеської кіностудії та ін.

1

Let me tell you a story to chill the bones
About a thing that I saw…

Iron Maiden, «Dance Of Death», 2003[1 - Дозвольте розповісти історію, яка пройме до кісток,Про те, що довелось побачити…– Iron Maiden, пісня «Танець смерті», 2003 (англ.). – Тут і далі прим. автора.]

«Усе гаразд. Усе під контролем. Я повністю контролюю… – хапливий вдих, тиха відрижка, – абсолютно точно контролюю ситуацію».

Аби остаточно в цьому переконатися, Рута зупинилася за крок від утуленої в куток вестибюля фанерної будки та повернулася до огрядної вахтерки, яка крізь замацану шибку насторожено стежила за її невпевненим дефіле, – вирішила їй усміхнутися, проте зрештою лише міцніше стисла посірілі губи. Щойно Рута загальмувала, відчуття, ніби ступила до ліфта, в якому обірвалися троси, виникло знову. Клекітливий жар із живота застрибнув до горла, і дівчина, видавши утробне кумкання, рвонула через тамбур до виходу, з розгону штовхнула важкі дерев’яні двері та вискочила на ганок гуртожитку.

Щосили втягнула в легені прохолодне повітря.

Це не так щоб дуже допомогло, проте бажання вирвати із себе палаючі нутрощі на якийсь час стишилося.

Шумно видихнувши, Рута роззирнулася. Під тім’ям немовби надули кульку з геліем, через яку дівчину кренило то в той, то в той бік. Обліплена мертвими комахами діодна лампа, що набридливо дзижчала за її спиною, заливала жорстким штучним світлом бетонні сходи. Руті привернулося, наче довжелезна тінь, що пролягла від її кедів до середини східців, звивається зміею. Усе довкола пливло та пульсувало. Відчуваючи потребу зачепитися очима за який-небудь нерухомий об’єкт, дівчина підвела голову та спрямувала погляд за межі ненадійного світлового кола. Спочатку глянула праворуч. Удалині заспокійливо мигтіли вогні Відінської. Звідти ж линув приглушений шум машин. Рута звела брови на переніссі, згадуючи, котра година. О пів на дванадцяту? Вже за північ? Вона почула голоси і, гойднувшись, повела головою ліворуч. Попід поруччям зі сталевих труб, з яких майже повністю облупилася фарба, стояли Репа й Артемон (а може, й не Артемон, можливо, то був Божинда – Рутин погляд сповзав кудись униз і

вбік, і вона ніяк не могла роздивитися). Приятелі іі Богдана. Курили. Тобто курили до того, як вона вивалилася з тамбура на ганок.

– Ей, ти в нормі? – блимнув закислими й сумними, мов у чихуахуа, очима Репа. – Все окей? – Попри щільний алкогольний туман у голові, дівчина вловила в його голосі насмішку.

– Ти окей? – луною повторив Артемон.

Рута спробувала кивнути, та через хвилю нудоти, що піднялася до горла, напружилася так, що рух голови більше нагадав нервове посмикування. Хлопці говорили щось іще, і Рута іх чула, проте не розуміла. Слова накладалися одне на одне та деренчали над вухами, неначе в'язка порожніх консервних бляшанок.

Нудота різко посилилася. Рута рвучко відвернулася й уп'ялася очима у віддалені вогні Відінськоі, невідь-чому сподіваючись, що вони дадуть змогу заякоритися та подолати шалене запаморочення.

Аби ж то. Спливла ще секунда, і іі обличчя втратило колір, долоні вкрилися холодним потом, а ідка гаряча грудка, здавалося, досягла аж носоглотки. Хтось з'явився у проході за спиною – дівчина розрізнила кроки та стогін дверноі пружини, після чого напружилася з останніх сил. «Ні, Руто, ні! Ніхто не блюватиме, – обережний, судомний вдих. – Усе під контролем. Ніхто. Не. Блюва…»

Несподівано іі очі розширилися, нібито Рута пригадала щось напрочуд важливе, а наступноі миті дівчина широко розтулила рота й вивергнула просто собі під ноги пригоршню рідкуватоі жовтоі кашки.

«Ох ти ж бляха».

Хтось із хлопців ліворуч неі вилаявся. Тамбур струсонуло від реготу; Рута не ризикнула озиратися, бо в голові досі люто паморочилося.

«Бляха!» Вона витріщилася на калюжу блювотиння між ногами з таким виглядом, наче намагалася збагнути, звідки вона взялася.

Репа кинув комусь за іі спиною:

– Поклич Лару.

Ларою хлопці називали поміж себе Бодю Лаврика, з яким Рута зустрічалася вже трохи більше як місяць.

Тяжко сопучи, Рута розгойдувалася над ляпкою блювотиння. Обшарпані думки з тріском зіштовхувалися та розлітались у спантеличеній свідомості. Що, чорт забирай, вона забула на цій вечірці? У цьому гуртожитку? Серед старших, здебільшого незнайомих хлопців і якихось шалав? Їй тут не місце, давно мала би бути вдома, лежати в ліжку, а тут… Залишки пристойності завібрували в голові, і думки перекинулися на інше: Рута глипнула на калюжу блювотиння під ногами та відчула, що не може лишити все просто так. Це свинство. Такий срач розвела! Треба прибрати за собою. Розставивши

руки, вона заходилася кедами розтирати по бетону нещодавній вміст свого шлунка.

За ii спиною хтось заволав:

– Гляньте, що вона робить!

Рута перестала розмазувати кашку та повела очима назад. У тамбурі стовбичили Панк, Бакай, Божинда, поміж них – дівчата, чиіх імен вона не запам’ятала. Одна з тих курок не могла заспокоітися і, безуспішно затискаючи рота долонями, істерично іржала. У свідомості Рути ii сміх перетворювався на скрипіння поідених іржею завіс. Дебелий Стас Божинда (одногрупник Боді Лаврика, якого нарекли Божиндою через прізвище Божко) дістав мобільний і взявся знімати:

– Отже, нова тьолка Лари, перший обригон. Без реєстрації та есемес!

Новий, ще дужчий вибух реготу.

Нарешті в тамбурі з’явився Лара. Пасмо каштанового, закрученого на кінцях волосся спадало на лоб, прикриваючи праве око. Хлопець не був кремезним, але через невисокий зріст і коротку шию плечі здавалися непропорційно широкими. За день до знайомства з Рутою йому виповнилося дев’ятнадцять, тоді само – на дев’ятнадцятиріччя – хлопець припинив голитися, і тепер акуратно підстрижена борідка кольору темноі міді робила його старшим. Того вечора Лара пив, як усі, і, безперечно, п’янів, та попри це темно-сірі із зеленкуватим полиском очі принаймні на перший погляд були тверезими. Розштовхавши хлопців, він підступив до Рути.

– Ти як? – узяв дівчину за плечі.

Не підводячи очей, Рута мотнула головою. Крізь хворобливе гудіння в голові поволі пробивалося безжальне усвідомлення того, який жалюгідний вигляд вона мае.

– П-пробач.

Схоже, вона щойно одним махом обнулила іхні стосунки. І чорт забирай, усе ж так гарно починалося! Втім, коли Лара заговорив, у голосі не було ні ворожості, ні огиди:

– Не зважай на цих недоумків.

Він став так, аби затулити Руту від компанії.

– Вези її додому, – порадила котрась із дівчат.

Рута запекло замотала головою – тільки не додому! – і її знову занудило. Дівчина випручалася, підскочила до краю ганку та, перехилившись через поручні, виблювала вдруге.

«Здохнути, – почервонілі очі сльозилися й лізли з орбіт, – гірше вже бути не може!» Щойно вона про це подумала, шлунок виштовхнув крізь стравохід нову – вже третю – порцію гарячої кашки.

– На біс! На біс! – заплескав у долоні Губастий.

– Заткнись! – гаркнув Лара. Зупинившись за крок від дівчини, він повернувся до тих, хто товпився в тамбурі: – Валіть звідси.

– Ну чувак… – ображено забурчав Божинда.

Лара підвищив голос:

– Я сказав, пішли на хер! – І тицьнув пальцем у Божка: – Знайду відео в мережі – ти труп.

Божинда вишкірився.

– Це для історії, бро. – Він кивком показав на Руту. – Колись вона ще подякує.

– Їй немає вісімнадцяти, її батько вб’є мене, якщо побачить це відео, і тому я, на хер, не жартую: Божиндо, видали його. Ти мене почув?

Божко невдоволено випнув щелепу. Він був на голову вищий, кілограмів на десять важчий, та ще й займався боксом із шостого класу, проте телефон сховав.

– Почув.

– Добре. – Лара схилився над Рутою, поклав долоню їй на спину. – Ходімо. Пішли звідси.

Притримуючи за руку, він допоміг дівчині спуститися з ганку. Удвох вони попрямували до роздовбаного універсала «Mercedes Benz 230TE», припаркованого на під’їзній доріжці. Батько Лаврика вже майже десять років працював будівельником у Португалії, і минулого літа, на канікулах, Лара побував у нього й допомагав на будівництві. Нелегально, звісно. За три неповні місяці хлопець заробив достатньо, щоб дорогою додому купити в Польщі старезний «мерседес». За документами машина була 1990 року випуску, хоча після повернення до України Лара вичитав у Інтернеті, що модель 230TE не випускають ще з 1986-го, тож, імовірно, вік його універсала давно перевалив за три десятиліття. Номінально авто мало білий колір, проте за стільки років фарба вицвіла й у світлі ліхтарів машина здавалася брудно-жовтою.

Рута допленталася до універсала та присіла напочіпки перед заднім бампером. Стояти більше не могла. Якийсь час із карикатурною зосередженістю вона роздивлялася плями іржі по периметру кришки багажника, тоді сперлася ліктем на перекошений бампер і втупилася в номерний знак:

Зрештою пробелькотала:

– Мені н-не м-можна додому…

– Усе гаразд.

Уперши руки в боки, Лара зважував, що з нею робити.

– Я серйозно! – Рута скинула голову. – Мій батько… він козел… і він мене вб’е.

– Ми не поідемо до тебе додому.

– Він і тебе з-з… з-заб’е до смерті.

Тієї миті вона вже дуже приблизно усвідомлювала, що верзе: насправді Рута ніколи не бачила, щоб її батько кого-небудь бив, не бачила навіть, щоб він замахувався когось ударити.

– Поідемо до мене, – мовив хлопець.

Його батьки розлучилися три роки тому. Мати перебралася до Тернополя, а хлопець, вступивши на механічний факультет НУВГП[2 - Національний університет водного господарства та природокористування.], залишився мешкати в батьковому будинку в Колоденці[3 - Селище в Рівненському районі Рівненськоі області. Населення – 3200 осіб. На сьогодні фактично стало передмістям Рівного.]. Частина кімнат там досі стояла без ремонту, проте жити можна було.

– Що? – насупилася дівчина.

Лара очікував, що Рута шпетитиме його за намір сісти п’яним за кермо, натомість дівчина розчепіреними пальцями намалювала у повітрі незрозумілий знак і, посопуючи, підвелася.

– Кажу, поіхали до мене. Відіспишся. Ну?

Рута насупилася ще дужче – хлопець міг порахувати зморшки на її лобі, – але не схоже було, щоб щось обмірковувала, бо так нічого й не видала. Лара потрактував це як згоду.

– Хочеш іще… ну… – Він підніс два пальці до рота, зобразивши блювання.

Дівчина мотнула головою.

– Ні.

– Тоді сідай.

Лара взяв ii за руку та обережно провів до пасажирського сидіння. Відчинив дверцята, допоміг улаштуватися, застебнув пасок безпеки. Рута відкинулася на спинку крісла, повернула голову до плеча й застигла із роззявленим ротом. Дихала неглибоко й часто, наче собака у спеку.

Хлопець двічі прокрутив ручку склопідйомника, а тоді руками до упору опустив шибку.

– Я залишу відчиненим. Не замерзнеш?

– Ні, – прошепотіла дівчина, – не замерзну. – А коли Лара захряснув дверцята, додала: – Тільки ідь нешвидко.

– Добре.

Лаврик лише з третьоі спроби завів універсал – старий «мерседесівський» двигун довго пирхав і кашляв, немовби намагаючись вихаркнути щось із вихлопноі труби, – і зрештою повільно рушив. Сьомий гуртожиток НУВГП стояв наприкінці Студентськоі, що на самісінькому півдні Рівного, – за дев’ятиповерховою будівлею вже починалися поля, – тож до Колоденки було недалеко. Не більше як два кілометри вулицею Курчатова.

Якийсь час, зсунувшись на кріслі та підставивши обличчя під потік холодного повітря, Рута роздивлялася поквецяне поодинокими хмарами нічне небо, потім, коли відчуття млості почало повертатися, вп’ялася очима в місяць, що мчав навздогін, а за якусь мить вирубилася.

2

Упродовж півхвилини після пробудження Рута насолоджувалася станом блаженноі невизначеності, коли сон уже відступив, а спогади про вчорашній треш іще не піднялися на поверхню свідомості. Зрештою розплющила очі, збагнула, що вона не вдома, і скривилася. Рута не пам’ятала, як тут опинилася, та це й не мало значення. Думка про те, що доведеться пояснювати батькам, чому не ночувала вдома, спричинила напад нудоти, а за ним, наче дамбу прорвало, у свідомості сліпучими іскрами замиготіли уривки спогадів.

Рута рвучко сіла. Передусім треба зрозуміти, де вона. Дівчина потерла пальцями очі та повела головою з боку в бік. Вона сиділа на скрипучому двоспальному ліжку посеред чистоі, але занедбаноі кімнати з високою стелею. Крізь жалюзі пробивалися кволі сонячні промені. Навпроти ліжка

стояла перекособочена радянська шафа з антресолями. Праворуч притулився трельяж на тонких ніжках із трьома шухлядами. В кутку за трельяжем Рута помітила стілець, на якому хтось акуратно склав її одяг. Спохмурнівши, дівчина зазирнула під ковдру (на ній була лише білизна – трусики «бразиліана» та напівпрозоре чорне бра). Потому ще раз окинула поглядом кімнату. Рута пам'ятала вечірку, пам'ятала, як їй знудило на ганку, проте поїздка до Колоденки, а також усе, що було після неї, вивітрилося з голови. Вона невиразно пригадувала, як спиралася ліктем на бампер старезного «мерседеса» та про щось говорила (чи то пак намагалася говорити) з Ларою, але на тому все.

Лара.

Рештки сонного туману помалу випаровувалися з мозку, і Рута почала здогадуватися, де перебуває. Вона побачила за подушкою свій смартфон і, поміркувавши, дещо придумала. Узяла телефон до рук та спробувала під'єднатися до вайфаю. За півхвилини налагодилося з'єднання, і Рута, прочитавши назву мережі – Crocodealer, збагнула, що не помилилася: вона в Колоденці, в будинку Лари. Днів десять тому вони святкували тут день народження Артема Гольмана на прізвисько Артемон.

Після під'єднання до мережі телефон дзизнув, сповістивши про надходження запиту в друзі від користувача St. Bozko. Рута здивовано звела брови. Вона півроку не заходила на свій акаунт у Фейсбук. І хто такий цей Святий Бозко? Рута, примруживши, придивилася до фото, а тоді, зрозумівши, скорчила презирливу гримасу. Божинда. Стас Божко. Телепень не знає навіть, як правильно написати власне прізвище латинкою. У мозку сплив туманний спогад про те, як він, глузуючи, знімав її на відео на ганку гуртожитку. У Рути аж ніздрі роздулися: хрін йому, а не дружба! Вона не дасть цьому придуркові тегнути її під відео. І тільки після того Рута зауважила повідомлення про пропущені дзвінки. Її зіниці розширилися, наче плями чорнила у воді, після чого похололими пальцями дівчина розгорнула журнал викликів.

– Бляха!

Дев'ятнадцять пропущених. Шістнадцять від матері, три останні – від батька. Найпізніший о пів на п'яту ранку. Рута зиркнула на годинник у кутку екрана – десять до сьомої, – і прикусила губу. Дев'ятнадцять!

– Мені кінець.

Вона подумала, що вдома її четвертують, а тоді, не вагаючись, запустила Вайбер, вибрала в контактах сестру й натиснула «Відеовиклик».

Змалечку ім'я наділяло Руту підсвідомим відчуттям власної винятковості, хоча її сестру батьки назвали ще незвичніше – Індією. Індія була на чотири роки старшою й навчалася на третьому курсі медичного факультету Тернопільського державного медичного університету. Зважаючи на ранню пору, сестра могла бути не в мережі, тож доцільніше було би просто зателефонувати, проте розмови, під час яких вона не мала змоги бачити обличчя співрозмовника, Рута вважала неповноцінними й беззмістовними, а тому сподівалася, що Інді забула вимкнути Інтернет перед тим, як лягти спати.

Поки йшов виклик, Рута, закусивши губу, приглядалася до власного відображення у правому нижньому куті екрана. Якщо не брати до уваги тупий біль у животі та присмак лайна в пересохлому роті, почувалася вона не так щоб дуже кепсько: коли тобі сімнадцять, організм із дивовижною легкістю нейтралізує наслідки навіть найбурхливіших пиятик (особливо якщо вдалося позбутися більшої частини алкоголю перед тим, як вирубитися), зате вигляд мала жахливий. Волосся стирчить навсібіч, неначе в собаки після бійки, шкіра у світлі, що проникало крізь жалюзі, здавалася потрісканою й сірою, немовби присипаною тальком, припухлі півмісяці, що підпирали очі, надавали обличчю насторожено-ображеного виразу.

Руті пощастило. За хвилину теленькання обірвалося – сестра відповіла, і Рута, не дочекавшись, поки налаштується відеосигнал, жалібно пробелькотала:

– Інді, ти тут? Чуеш мене?

– Почекай…

– Я тебе розбудила?

Екран залишався темним. Із динаміка долинуло шарудіння постелі, а слідом за ним – хриплувате й трохи сердите:

– Ні. – Пауза. – Тобто так. Сьома ранку, неділя, звісно, ти мене… – А тоді сигнал пробився, й Інді роздивилася сестру. Трохи розкосі та бездонно-темні, як і в Рути, очі стали майже цілком круглими. – Мала, що з тобою?

Кисло всміхнувшись, Рута спробувала пожартувати:

– Усе так погано?

– Мені траплялися трупи з кращим кольором шкіри, ніж у тебе.

– Не вигадуй!

– Я серйозно! – Інді закліпала, проганяючи залишки сну, й наблизила лице до екрана. – Маеш такий вигляд, ніби з тебе всю ніч виганяли злих духів.

Рута зітхнула:

– Тоді ти не здивуешся, якщо я скажу, що почуваюся так само.

– Що сталося?

Рута набрала в легені повітря і… замовкла. Німувала секунд десять – слова не йшли, вона просто не уявляла, з чого почати, – і зрештою, не вигадавши нічого кращого, промимрила:

– Це трохи довга історія…

– Сьома ранку, і я нікуди не поспішаю.

Рута потерла пальцями лоба.

– Ну, якщо коротко, то батько вчора знайшов мої фотки на «Розетці».

– Що-о? – Інді затулила долонею рота.

Два роки тому, влітку 2017-го, на весіллі у батькового хрещеника Рута познайомилася з фотографами Тарасом Ярошевичем і Савою Нестеровим. Хлопцям було трохи за двадцять, і вони подружились: упродовж року дівчина тричі ходила до них на фотосесію. Восени 2018-го Тарас і Сава перебралися до Киева, де на гроші Савиних батьків відкрили власну студію. Попервах перебивалися дрібними замовленнями, аж доки на початку весни 2019-го не підписали великий контракт із польським брендом «Obsessive». Тарас надіслав полякам фотографіі Рути, і та ім одразу сподобалася. Рута була метискою і попри те, що не вважала себе неабиякою красунею – принаймні точно не належала до дівчат, чия сліпучо-виклична зовнішність оглушує з першого погляду, – завжди виділялася й привертала увагу. Її батько, Григір Статник, був українцем, а мати, Аміна Аліева, – казашкою (яка, щоправда, зростала в Україні, у Маріуполі, куди іі сім'я переселилася з Усть-Каменогорська в середині 1970-х). Від матері Рута успадкувала чудове темне волосся, оксамитову шкіру та найважливіше – м'яку грацію в рухах і мовленні. А від батька… та, власне, нічого. Хіба зріст і легке пом'якшення монголоідних рис. Чоловіки накидали на Руту оком через екзотичність, а не через приголомшливість зовнішності, і лише потім, придивившись, не могли відірватися, часто не розуміючи, що саме не дає ім відвести погляд.

Щойно поляки дали добро, Сава зателефонував Руті, і дівчина без вагань погодилася. Обидва фотографи були геями, Рута збагнула це ще під час першоі фотосесіі, тож почувалася між них цілком упевнено й розкуто. Зйомки відбулися в Рівному, за два неповні дні хлопці заплатили Руті 2800 гривень, хоча вона значно більше тішилася процесом, а не грішми. У квітні фотографіі з'явилися на сайті «Obsessive», а на початку травня з дозволу поляків іх почав використовувати інтернет-магазин «Розетка». Серед білизни, яку рекламувала Рута, було кілька корсетів і напівпрозорих нічних сорочок, однак нічого насправді вульгарного. Ніяких еротичних комплектів чи боді-комбінезонів у сіточку. Тобто проблема була не у фотографіях. І не в тому, що Руті на момент зйомок ще не виповнилося вісімнадцять. Проблема була з Григором Статником, батьком Рути.

– Що? – повторила Інді, а потім: – Ні!

Побачивши реакцію сестри, Рута відчула, як нудота повертається.

– Так, – закивала вона.

– Як він іх знайшов?

– Не знаю. – Рута підібгала губи. – Мені було не до того, щоб розпитувати. Ти не уявляеш, як він розходився. Верещав так, аж вуха закладало.

– Ти серйозно? Наш батько?

– Ага. З того, що я розібрала, хтось із його приятелів з роботи лазив «Розеткою» та випадково натрапив на розділ із білизною та нічними сорочками.

– Як можна випадково натрапити на нічні сорочки? – Інді закотила очі.

Рута роздратовано, ледь не зі злістю стенула плечима.

– Не знаю! Може, він вигадує, може, не було ніякого приятеля, і він сам знайшов фотки.

– Та як?

– Дивився порнуху, а потім Фейсбук чи Гугл підкинув йому рекламу з білизною, і він упізнав мене. Йому ж подарували планшет півроку тому.

Інді не хотіла про таке навіть думати.

– Чому ти відразу не зв’язалася зі мною? Він забрав телефон?

Її сестра заперечно мотнула головою. Потім шморгнула.

– Це не все…

– Не все?

Рута замовкла. Інді кивнула, заохочуючи її продовжувати, і Рута, ніби через силу, заговорила:

– Він не заспокоювався. Торочив одне й те саме: випитував, де я взяла гроші на фотосесію. Я пояснила, що це не я, а мені заплатили, проте він тупо мене не чув. Мама намагалася його вгамувати, то він ще й на неї нагримав. Я зрозуміла, що в такому стані домовитися з ним ні про що не вдасться, і спробувала зачинитись у своїй кімнаті, й тоді він ледь не вивалив двері.

– Жесть.

– Мною затіпало, я схопила светр, на ходу взулася та вискочила до ліфта. Він за мною. Я побігла сходами. Він закричав, щоб я повернулася, потім таки погнався і горлав, аж захлинався, що я його зганьбила. Коли втямив, що не наздожене мене, почав верещати, щоб я не з’являлася вдома, поки не приберу ті фотографії з Інтернету. Волав на весь під’їзд, як божевільний.

Інді мовчала. Вони з сестрою вже давно досконало вивчили найрізноманітніші версії емоцій одна одної, тож їй не потрібно було охати чи зітхати, Рута лише за зміною відтінку в глибині сестриних очей могла здогадатися, про що та думає.

– Я пішла на ПДМ[4 - Палац дітей та молоді в Рівному.], – правила далі Рута, – засіла там на півгодини, заспокоїлася, але замерзла. Светр такий собі попався. Хотіла набрати тебе, але вирішила, що краще потім, коли буду у своїй кімнаті, ну, щоб поговорити спокійно, і тоді зателефонувала Ларі…

– Цьому імбецилові з покоцаними мізками? – скривилася Індія.

– Припини, – обурилася Рута, – він нормальний.

– Я бачила його друзів. Нормальні з такими навіть не віталися б.

Із цілковито незрозумілих для Рути причин її сестра, яка прихильно ставилася до всіх попередніх її хлопців, категорично незлюбила Бодю Лаврика. І це при тому, що зустрілася з ним лише раз, коли на другий день Великодня Лара разом із Божиндою й Артемоном заїжджав по Руту. Втім, Інді визнала, що зараз не час порушувати цю тему, і швидко промовила:

– Забудь. Розповідай далі.

– Лара сказав, що в іхньому гуртожитку якраз гулянка намалювалася, хтось там щось захистив, і запитав, чи я не проти приєднатися. Я погодилася. Він забрав мене, ми завалилися до сьомого гуртожитку Водника й почали бухати. – Рута заходилася гризти ніготь, але за мить, схаменувшись, відсмикнула руку від обличчя. – Я намагалася розповісти Ларі про сварку з батьком, але йому не до того було. Мені стало геть хріново, і я взялася пити. Разом з усіма. Хлебтала все, що під руку лізло: текілу, горілку, якусь коричневу бурду, що приніс Артемон. Коротше, нажерлася в гівно і обригала ганок гуртожитку. Тричі… Це останнє, що пам’ятаю.

– Ауч, – звела брови Інді. – Як ти дісталася додому? Що батько?

Пауза.

– Ось із цим у нас проблема. – Проблеми у них завжди були спільними. На губах Рути майнула винувата, якась наче собача усмішка, після чого вона покрутила телефон, демонструючи сестрі кімнату. – Я не вдома.

Інді вирячилася.

– Ти не ночувала вдома?!

– Ага.

– Де ти зараз?!

– У Лари.

– Ти здуріла, мала!

У Рути затремтіла нижня губа.

– Треба щось придумати. У мене дев’ятнадцять пропущених за ніч.

– Пропоную добровільно здатися, – випалила її сестра.

– Не смішно, Інді.

– Я не жартую. Що раніше ти прийдеш додому, то менше тобі всиплять.

Рута ледь нахилила голову та зсунула стиснуті губи вбік.

– Такий собі план, сістер.

Індія не відповіла, усвідомлюючи, що Рута має слушність. Те, о котрій годині сестра завалиться додому, вже нічого не змінить. Але що тоді? Як виправити ситуацію? Інді відвела очі, втупившись у щось поза телефоном. Рута, чекаючи, що запропонує старша сестра, нервово терла схожий на недбало виконаний зварний шов короткий шрам, який розтинав навпіл ії праву брову. Спливло секунд двадцять, темні очі сестри залишалися нерухомими, і тоді Рута несміливо запитала:

– Можна я приіду до тебе?

Інді стрепенулась і втупилася в екран.

– Куди?

– До Тернополя. Відсиджуся. Перечекаю в гуртожитку.

– Ні, Руто, – гірко всміхнулася сестра. – Це погана ідея.

– То що мені робити?

Інді затамувала подих, а тоді відкарбувала:

– Одягайся. І ідь додому.

Це було едине, що вона могла сказати, проте точно не те, що воліла почути ії молодша сестра. Рута розпачливо замотала головою:

– У мене з рота тхне. Я наче здохлих пацюків наілася. Вони занюхають, що я бухала!

– Руто, ти не ночувала вдома! Яка, блін, різниця, що вони там занюхають?! Чисть зуби й при додому. Бігом!

Ну справді? А що вона хотіла? Тікати з хлопцем до Киева? Вона ще навіть школу не закінчила.

– Бляха… – Рута відкинулася на подушку, а тоді згадала, що сьогодні неділя. – А вони зараз не в церкві?

– Навряд. Хоча… – дівчата обмінялися поглядами та водночас знизали плечима, – все може бути. Вони напевно не сплять. Я зараз зателефоную мамі, поясню, що з тобою все окей, і попереджу, що ти вже ідеш. Вона, мабуть, його підготує. Потім розповім щось про навчання, додам, що за два чи три тижні повертатимуся додому. Коротше, заговорю ім зуби, зроблю все, щоб… ну, ти розумієш.

Обидві усвідомлювали: це однаково, що затуляти картонкою жерло гармати, проте кращих ідей не було. Насамкінець Інді підбадьорливо всміхнулася:

– Не переймайся так. Вони перебісяться, і все владнається. I’ve got your back, sister![5 - Я тебе прикрию, сестро! (англ.)]

– Ага, – Рута вдруге скорчила «не вражену» гримасу, – тобі легко говорити.

– Набереш, щойно зможеш.

– Обов’язково.

І дівчина натиснула відбій.

Тільки-но обличчя сестри зникло з екрана, на Руту темним задушливим пластом лягло відчуття самотності. Дівчина скулилася та підсмикнула ковдру до підборіддя. Кортіло весь день провалятися в ліжку. Вона гнала геть думку про те, що ій хоч-не-хоч доведеться взаємодіяти зі світом поза межами цієї кімнати, одначе та вперто насувалася знову, пригнічуючи щораз дужче. Якби хоч Інді була в Рівному… Рута страшенно сумувала за сестрою, проте того ранку чи не вперше за три роки відчуття покинутості та безпорадності стали майже нестерпними.

Спливло хвилин п’ять, доки Рута пересилила млість і, відкинувши ковдру, сіла в ліжку. Втупилась у відображення в дзеркалі. У слабкому світлі, що прослизало крізь жалюзі, сліди від подушки робили шкіру на її щоках схожою на розмоклий картон. Дівчина провела пальцями по мішках під очима, без особливого успіху спробувала розрівняти волосся, потім торкнулася рубця над правим оком. Шрам з’явився в червні 2009-го, Руті тоді було сім. Індії щойно виповнилось одинадцять, і вона саме навчила сестру їздити на велосипеді. Щоправда, забувши показати, як гальмувати. Рута пригадала, як уперше відчула, що вміє тримати рівновагу, і на радощах, ігноруючи застереження сестри, помчала вулицею Островського. Тиха й малолюдна вуличка Островського огинала півколом ПДМ і на півночі впиралась у вулицю Князя Володимира з набагато жвавішим рухом. Семирічна Рута налягала на педалі. За музичною школою починався схил, який у міру наближення до Князя Володимира крутішав. Рута побачила попереду Т-подібне перехрестя, яким сюди-туди прошмигували машини, і з жахом відчула, що сила тяжіння немовби змістилася – її тягло до перехрестя, наче магнітом. Вона зняла ноги з педалей, але велосипед продовжував набирати швидкість. Рута була недурною дівчинкою, тож навіть у сім років розуміла, що мусить будь-що спинитися, інакше ій кінець, одначе не знала як. З переляку вона знову закрутила педалі, прискорюючись іще дужче. Індія бігла за нею й волала: «Не ідь туди!» Рута кричала: «Я й не хочу іхати!» Зрештою за лічені метри від перехрестя Рута різко забрала праворуч і на повній швидкості врізалася в паркан останнього будинку на Островського. Якби паркан був бетонним, на тому її історія й закінчилася б. На щастя, загорожа була з дротяної сітки й замортизувала, тож Рута відбулася порізами на передпліччях і лобі. Коли Індія привела сестру додому, та мала вигляд акторки з фільму жахів: обличчя, груди, руки, стегна – все заляпала кров.

Рута ще раз погладила рубець. Аміна довго розпитувала доньок про те, що сталося. Індія сказала, що сестричка «просто перечепилася й упала», Рута навідріз відмовилася що-небудь говорити. Звісно, ні Григір, ні Аміна їм не повірили. Рута прибрала руку від лиця та скупо – так, що усмішка торкнулася самих очей, – усміхнулася. Вона так і не розповіла. Батьки до цього часу не знають, що відбулося того дня.

I’ve got your back, sister.

«Усе буде добре».

Поправивши ліфчик, Рута спустила ноги на підлогу. На внутрішній поверхні лівого стегна помітила великий синець, але не стала на ньому зациклюватися. Швидко вдяглась і, прочинивши двері, ступила до короткого коридору, який упирався в сходи, що вели на перший поверх. Дівчина навшпиньки підійшла до поручнів і перехилилася, зазирнувши до вітальні. Лару не розгледіла, зате почула знайому музику, пронизливий виск автомобільних покришок, скрегіт від зіткнень і дзенькіт розбитого скла – хлопець ганяв у «Need for Speed» на «PlayStation».

Рута почала спускатися. Коли до вітальні залишилося два кроки, сходинка під ногою рипнула, і Лара, поставивши гру на паузу, скинув на неї голову.

– Доброго ранку, – привіталася дівчина.

– Жива?

– Що?

Насправді Рута добре його почула, просто запитання несподівано боляче зачепило її. Спостерігши, що дівчина насупилася, Лара спробував додати в голос теплоти:

– Кажу, як почуваешся?

– Краще, ніж очікувала.

– Голова не болить?

– Ні.

Запала ніякова мовчанка. На килимку під вхідними дверима Рута побачила свої кеди – правий зі слідами блювотиння на підошві – і опустила очі. Дерев’яна підлога неприємно холодила голі ступні. Лара кахикнув – покашлювання загубилося серед стін – і несміливо озвався:

– Стосовно того, що сталося вчора…

– Не хочу про це чути! – Дівчина аж надто різко махнула рукою. – Забудь!

– Добре.

Рута вловила якийсь сумнів у його голосі. Лара відвернувся, втупившись у нерухоме зображення на екрані велетенського плаского телевізора, який вивищувався на облупленому, напевно, ще радянському комоді, та перед тим Рута встигла зауважити, як обличчям хлопця пробіглась усмішка.

– Чого ти либишся?

Він ковзнув поглядом по ії грудях, і в його очах мигнув короткий сірий спалах. Рута густо почервоніла. Вона вже не чекала на відповідь, коли Лара пояснив:

– Ти сміялася вночі.

– Справді? – дурнувато перепитала дівчина.

– Я ледь у штани не наклав. Образно кажучи. Думав тебе будити. Але потім ти ніби заспокоілася.

– У мене таке бувае.

Власне, таке в неі не вперше – Рута вряди-годи сміється вві сні. Першою про ії сміх дізналась Індія; Руті тоді було шість. Якогось ранку після того, як переконалася, що старша донька нічого не вигадуе, Аміна запевнила сестер, що в тому сміхові немае нічого страшного, то з Рутою вночі граються янголятка. Індія страшенно образилася: мовляв, а чому янголятка не приходять гратися до неі? Довелося вигадувати, що й Індія вночі хихоче, хоча насправді за понад десять років, упродовж яких вони ділили одну кімнату, Рута чула від сестри лише хропіння. За інших обставин дівчина, може, й розповіла б цю історію Богданові, проте зараз не хотіла що-небудь пояснювати.

– Відвези мене додому, – попросила вона.

– Ти не поснідаеш? – Лара кивнув у бік кухні.

– Ні. – Від самоі думки про іжу в шлунку замлоіло.

Хлопець засмутився.

– Якби знав, що ти так рано прокинешся, уже щось приготував би. Якусь яечню.

– Ні. Мені треба додому. Вибач.

Хлопець відклав джойстик і спроквола підвівся з накиданих на підлогу подушок.

– Добре. Нехай.

3

Поки доіхали, небо затягнула непривітна сіро-блакитна пелена, і сонце спершу стислося до бляклого розмитого кружальця, а потім узагалі зникло. Дорогою майже не розмовляли. Тільки на Відінському кільці Рута натякнула Ларі, що у двір краще не потикатися, і хлопець висадив ії на зупинці перед «Броварнею на Грушевського».

Статники мешкали на восьмому поверсі староі панельноі десятиповерхівки за номером 42 на Грушевського. Квапливо попрощавшись, Рута перебігла безлюдну вулицю й попід стіною довжелезного похмурого будинку поплenталася до свого під'їзду. Із кожним кроком ii м'язи напружувалися та німіли, немовби від доторку чогось пронизливо-холодного, – спочатку сідниці, потім поперек, потім спина та шия, аж доки тіло не перетворилося на суцільний клубок зсудомлених волокон. У затхлій півтемряві під'їзду Рута двічі хекнула в долоню, перевіряючи віддих, обдивилася кеди, переконуючись, що на них не залишилося блювотиння, і тільки після того ступила до ліфта.

Ліфт повільно виповз на восьмий поверх. Перед дверима квартири Рута завмерла. Від хвилювання темніло в очах. Вона дістала з кишені ключ, якийсь час не наважувалася ним скористатися, зрештою смикнула ручку та виявила, що двері незамкнені. Нишком прослизнувши до квартири, дівчина причинила двері та прислухалася.

Усередині панувала в'язка наелектризована тиша. Застояне повітря мало дивний кислуватий присмак. Кухня ліворуч Рути пустувала. Із проходу до найбільшоі кімнати на підлогу коридору падав прямокутник жовтуватого світла, проте ніхто до неі не вийшов.

Праворуч на стіні висіло велетенське прямокутне дзеркало. Рута нахилилася ліворуч, щоб у відображенні зазирнути до кімнати, й тут-таки наштовхнулася поглядом на матір. Аміна, сховавши руки між колінами, примостилася скраечку дивана й дивилась у дзеркало на доньку. На кріслі, ближче до вікна, сидів батько, прикипівши очима до чогось, що тримав на колінах. Рута спершу похолола, а потім здогадалася: сестра. Інді іх попередила. Дівчина опустилася навпочіпки, повільно розшнурувала кеди, роззулася, після чого випросталася, на негнучких ногах проминула коридор і зупинилася на порозі великоі кімнати.

Мати підвелася ій назустріч. Наступного року Аміні мало виповнитися п'ятдесят, але навіть зараз, після безсонноі ночі, вона здавалася щонайбільше сорокарічною. Кругловида, з довгим смолянистим волоссям, що м'якими хвилями спадало на спину, струнка.

– Де ти була? – запитання прозвучало невпевнено і якось несміливо, ніби Аміна повторювала щойно завчену фразу незнайомою мовою.

Рута намірилася збрехати, буцімто провела ніч у Іванки Бадалян, однокласниці, яка жила в сусідньому під'їзді, проте вчасно схаменулася. Іванка, напевно, була першою, кому зателефонували батьки. Навіть якщо вони ій не телефонували, такі історіі слід продумувати заздалегідь: брехню легко викриють, і від того стане ще гірше. Відтак Рута лише схлипнула:

– Мам… – і затихла.

Аміна простягнула руки до доньки. Рута чомусь вирішила, наче мати нахиляється, щоби принюхатися до ii віддиху, і тому відсахнулася. Очі Аміни затуманило слізьми, та вже за мить вона опанувала себе.

– Ми погарячкували вчора, – тихо зронила жінка.

«Не ми, а він, – зі злістю подумала Рута. – Це в нього була істерика! А ти, як і я, намагалася його заспокоїти!» Дівчина хотіла викрикнути ці слова вголос, однак ій забракло відваги.

– Ми розуміємо, ти вже доросла… – Аміна помітно напружувалася щоразу, коли видушувала із себе «ми». Неначе очікувала на удар у спину. – Тобто майже доросла. Із цим важко змиритися, проте так, ми це розуміємо та приймаємо. – Наприкінці фрази голос надломився, і жінці довелося роблено закашлятися, щоби приховати тремтіння.

Рута нарешті наважилася спідлоба глипнути на батька. Григір Статник застиг, наче прибитий цвяхами до крісла, з виразом обличчя людини, яка не сподівається від життя нічого доброго. Тільки губи безгучно ворушилися. У руках він стискав пошарпану книжку в бордовій палітурці. Чоловік не відривав очей від пожовтілих аркушів і загалом міг би видатися спокійним, якби не жили, що страхітливо поздувалися на шиї. Рута, впізнавши книгу, відчула, як уздовж хребта шугнули крижані мурахи.

«Молитвослов і Псалтир», великим шрифтом.

Її батько мав такий вигляд, нібито власні нутрощі ось-ось розірвуть його на шматки, й, учепившись обома руками в православний молитовник, беззвучно промовляв молитву.

На Руту накотило відчуття відрази й переляку, таке сильне, що її замлоїло, і довелося взятися рукою за одвірок. Вона ніколи раніше не бачила його таким. Учора він накинувся на неї, це було трохи несподівано й дуже неприємно, але… на тому все. Тепер же Григір поводився так, наче їх із матір'ю не існувало. Змарніле після безсонної ночі обличчя набуло землистого відтінку, скляні очі металися сторінками молитовника, губи й на мить не стулялися, проте з рота не вилітало жодного звуку, мовби стіни всмоктували в себе слова. Було щось незбагненно лячне в його похмурій безмовності. Рута поглянула на матір і, закусивши губу, пожалкувала, що секунду тому від неї відсторонилася.

– Скільки тобі заплатили? – тим самим сплющеним, позбавленим емоцій голосом поцікавилась Аміна.

– Заплатили? – перепитала Рута.

– Я про фотосесію.

Дівчина звела брови.

– Дві… дві тисячі вісімсот.

– Ти на щось уже їх витратила? – Зауваживши, як щось сіпнулося в глибині доньчиних очей, Аміна поквапливо додала: – Не хочеш – не кажи, мені просто цікаво.

Рута мовчки похитала головою.

– Отже, це твоя перша робота. – Аміна спробувала всміхнутися, опуклі вилиці зрушили зморшки довкола очей, але усмішка вийшла незавершеною, так

і не перетнувши невидиму лінію посередині обличчя: темні очі залишилися зосередженими й наполоханими. – Перший заробіток, так?

– Ну. Мабуть. Так.

Мати кивнула. Рута знову скоса повела очима на Григора. Той розгойдувався, жадібно вхопившись за молитовник.

– Руто, послухай, – заговорила Аміна, – ні я, ні батько не маємо наміру тебе в чомусь обмежувати. Але поки ти неповнолітня, поки ти живеш із нами, ми за тебе відповідаємо. І ми… ми лише хочемо, щоб у тебе все було гаразд. – З кожним словом позначені сумом очі дедалі більше набрякали вологою, і зрештою дві великі сльозини покотилися щоками. – Тому я дуже прошу, – Рута відчула, що також починає плакати, проте відірвати погляд від обличчя матері не змогла, – наступного разу попереджай, кажи, куди йдеш, просто кажи мені. Я не заборонятиму, обіцяю, але мушу знати, де ти. Добре? Ти чуеш мене?

Рута кивнула.

– І ще… – Перед тим як продовжити, Аміна змахнула сльозу, а тоді самими губами наказала доньці: «Не плач». Рута зрозуміла і, підібгавши губи, проковтнула схлип. – Відповідай на дзвінки. Якою б розлюченою ти не була, якщо я телефоную, відповідай мені. Домовилися?

Рута ще раз кивнула. Аміна повторила:

– Домовилися?

Збагнувши, що відповідь потрібна не матері, дівчина впівголоса підтвердила:

– Так.

І тут-таки краєм ока вловила рух – батько відірвався від молитовника й повернув голову. Гострі, ніби голки, сірі очі вп’ялися в доньку. Рута чекала, що він що-небудь скаже, може, знову зірветься, почне гримати на неі, проте батько мовчав.

Григір Статник не завжди був такий. Принаймні так запевняла Інді. За словами сестри, трохи більше як десять років тому батько не просто вмів веселитися, а й із дивовижною легкістю ділився веселощами з усіма довкола. Рута й сама дещо пригадувала. Наприклад, як Григір возив іх до озера, захованого в мальовничому хвойному лісі поблизу Рівного (після 2010-го вони туди більше не навідувалися, тож Рута навіть приблизно не уявляла, де це). Він ловив пуголовків, учив Індію плавати, пояснював щось про очерет і про те, навіщо будують дамби. Якогось іншого дня вони всією сім’єю вибралися з ночівлею до Горині. Григір тоді півночі показував сузір’я й розповідав страшні історіі. Руті було п’ять, вона не запам’ятала нічого конкретного, тільки окремі невиразні спалахи – сміх матері над пригаслим вогнищем, удавано переляканий вереск сестри, терпкий запах батькових долонь (він любив розтирати між пальцями суцвіття полину), – проте враження виявилися достатньо сильними, щоб закарбуватися надовго. Значно чіткіше вона запам’ятала час, коли іі батько почав змінюватися.

Григір народився 1964-го в Рівному, після школи вирушив на навчання до Киева, закінчив інженерно-фізичний факультет КПІ за спеціальністю «Металургія», а 1989-го, після повернення з арміі, влаштувався майстром механообробки на Новокраматорському машинобудівному заводі. Фахівцем він був хорошим, і менш як за рік його переманили на маріупольський «Азовмаш». Невдовзі Григір познайомився з першою дружиною, Уляною. Вони побралися взимку 1992-го, а наприкінці року в них з'явився син. Назвали Дем'яном.

Через два місяці після народження сина Григір запив. Не через труднощі батьківства, просто час був такий: усі бухали, і Григір забухав. Від затяжного запою його врятувало те, що після розпаду СРСР Україна продовжувала за інерцією співпрацювати з Індійською республікою, і в липні 1993-го Григір долучився до групи інженерів, які реконструювали коксову батарею на металургійному заводі в Руркелі[6 - Руркела – місто на сході Індії з населенням понад півмільйона осіб.]. Він пробув у відрядженні півроку, але за місяць після повернення знову поїхав: «Азовмаш» підписав контракт на постачання обладнання для будівництва кисневого конвертора на заводі в Бокаро[7 - Бокаро – місто на сході Індії з населенням понад півмільйона осіб.]. Двадцять дев'ять із наступних тридцяти шести місяців свого життя Григір Статник провів у Бокаро. Йому подобалася робота, він непогано заробляв, зрештою звик навіть до клімату, аж раптом в березні 1997-го дружина пішла від нього – втекла до Європи чи то з голландцем, чи то з італійцем. Інді якось зізналася Руті, що іхній батько того единого разу, коли заговорив із нею напідпитку, бідкався, нібито його перша дружина навіть за нинішніми мірками була нікчемною жінкою. Дівчата не надто йняли тому віри: хтозна, що він міг бовкнути на п'яну голову. Втім, не на користь Уляни свідчило те, що вона покинула напризволяще чотирирічного Дем'яна, з яким Григір попервах не знав, що робити. З іншого боку, Григір не так щоб дуже сумував, бо вже через три місяці одружився вдруге, взявши за жінку двадцятисемирічну медсестру заводськоі поліклініки Аміну Аліеву. Словом, усе дуже заплутано було.

А 15 серпня 1998-го народилася Інді. Аміна наполягала на простішому імені, та Григір вирішив, що дівчинку, яка з'явилася на світ у день незалежності Індійськоі республіки, слід назвати тільки Індією. Аміна пізніше жартувала: добре, що донька не народилася на день взяття Бастиліі. У травні 1999-го, за два дні до вильоту в чергове відрядження, Григір дізнався, що його батько помер від інсульту, – старий не дожив рік до пенсіі, – і до Індіі Григір більше не повернувся. У Рівному лишилася трикімнатна квартира, тож Статники, позаяк у Маріуполі власного житла не мали, перебралися на захід. Григір пішов працювати начальником зміни на «Рівнеазот», 2002-го світ уперше побачила Рута, і якийсь час усе було добре – ну, як у всіх, – аж поки в грудні 2010-го, на другий день після свого вісімнадцятиріччя, не загинув Дем'ян.

Хлопець розбився на машині, яку з нагоди повноліття презентував йому батько. То була старезна чортопхайка «тойота», в якій про «тойоту» нагадували лише кузов і частина двигуна, проте машина була на ходу і, судячи з усього, мала непогані шанси протриматися, доки Дем'ян не заробив би на кращу. В неділю, 5 грудня, хлопець захотів похвалитися батьковим подарунком і з двома друзями вирушив кататися об'ізною. Дорога підмерзла, за Колоденкою Дем'ян не впорався з керуванням, і машина скотилася в кювет. Двое його друзів, яким вистачило клепки пристебнутися, відбулися

подряпинами. Дем’ян, який вважав, що пас безпеки – для шмаркачів, вилетів через лобове скло та розбився на смерть.

Подорослішавши, Рута часто думала – і це були дивні думки, – що якби її брат загинув інакше, скажімо, не на подарованій Григором машині, або якби аварія сталася на кілька років пізніше, може, все обернулося б не так. Григір запив не відразу, десь за місяць після похорону, та й запоем те, що з ним відбувалося, назвати було важко. Чоловік не набирався, завжди знав міру, проте пив із убивчою регулярністю: чарка горілки за сніданком, келих пива під час обідньої перерви, дві чарки горілки перед сном. Він навіть не намагався забутися, алкоголь правив йому за щось на кшталт мастила, яке давало змогу не заіржавіти та допомагало нехай на автоматі, але рухатися. Ночами Григір погано спав, удень розтуляв рота лише в разі крайньої потреби, на доньок не зважав узагалі: Індія могла щось запитати за столом, а він навіть не дивився в її бік.

За якийсь час Григір узяв за звичку йти кудись із дому у вихідні. Зникав на весь день і повертався поночі, невідь-звідки приносячи купу релігійних книг: «Небеса на землі», «Шляхи християнського життя», «Наодинці з Богом». Спливло трохи часу, доки Аміна усвідомила, що її чоловік більше не п’є та регулярно відвідує церкву. Відтоді, хоч і не була релігійною, вона вряди-годи вистоювала службу разом із ним. Пізніше Рута зрозуміла, що відчайдушна потреба бути прощеним, позбутися дошкульного почуття провини позбавила батька вибору: або спасіння у Бога, або нестерпні муки до кінця життя. Він став якимось загальмованим – незмінно напруженим і мовчазним (ніби вірив, що Бог має намір оживити його сина, і боявся припуститися помилки, через яку Той може передумати). Напруженим, але не лихим. Принаймні спочатку. Дівчата сприймали батькову релігійність як нешкідливе хобі, Аміна мовчазно потурала чоловікові, та вже за кілька років усе круто змінилось – у гірший бік. Григір, чи то відчувши, що промовляння молитов не приносить полегшення, чи то захопившись і небезпечно наблизившись до межі, за якою розверзлася бездонна прірва релігійного фанатизму, взявся нещадно прискіпуватися до дружини та доньок. Особливо до доньок. Непристойний одяг. Забагато макіяжу. Неправильні книжки. Неправильна музика. Неправильне все!.. Він не кричав, не підвищував голосу, просто монотонно капав на мізки, і зрештою від чоловіка, який міг назвати доньку Індією та з легкістю розсмішити дружину до сліз, не залишилося й сліду.

Батько свердлував Руту поглядом. Він нещодавно почав носити окуляри, і тепер круглі скельця неправдоподібно збільшували його й так вирячені очі. Навіть за півдесятка кроків було видно мереживо жовтаво-червоних капілярів, що обплітали свинцеві райдужки. Рута відчувала, як тілом

прокочуються хвилі дрібного тремтіння, ій здавалося, ніби ще трохи – і вона спалахне під тим поглядом. Одначе дівчина витримала. Несподівано розлючений вираз збіг з батькового лиця, іхні погляди розчепилися, і Григір, сховавшись за застиглою маскою, першим відвів очі.

Рута повернулася до мами. Вона зрозуміла, що відтоді, як зателефонувала Інді, вони про все домовилися. Вирішили розрулити мирно. Чи то пак матері вдалося переконати його, що все слід розрулити мирно. Аміна стояла на вигляд тиха та поступлива, проте Рута знала, що це враження оманливе. Мама рідко встрявала в суперечки, втім, коли було потрібно, вміла з неймовірною легкістю вкладати в чужі голови потрібні ій думки.

– Отже, ми домовилися, – підсумувала Аміна. – Ти приходиш додому не пізніше як опівночі. – Григір випростався так різко, що рипнуло крісло. Аміна на секунду заплющила очі. – Не пізніше як одинадцята вечора. Якщо з якоісь причини затримуешся, телефонуеш мені й кажеш, де ти. Гаразд?

– Добре.

Дівчина невдоволено блимнула очима. Бажання обійняти матір ураз щезло. Момент минув, і щось у ній наче згасло. Рута спідлоба дивилася на матір і не відчувала нічого, крім смертельноі втоми. Страшенно хилило на сон. Уся розмова раптом видалася нудною й непотрібною.

– Можна я піду?

Аміна кивнула.

– Так.

І лише зрушивши з місця, Рута усвідомила, як сильно тремтять коліна. За крок до дверей власноі кімнати іі гойднуло, дівчина зачепила плечем стіну й саме тоді, зупинившись, почула, як із зали долинуло приглушене батькове сичання:

– Вона так і не сказала, де була.

Мати щось зашепотіла у відповідь. Рута кілька секунд вслухалася, проте не розібрала жодного слова. Зрештою прослизнула до кімнати, зачинила за собою двері та, не роздягаючись, упала на ліжко.

Щойно нервове збудження вляглося, Руту затрусило, наче в лихоманці. Вона пірнула під ковдру й тоскно втупилася в клапоть захмареного неба, який було видно крізь вікно. Збиралося на дощ.

За хвилину, постукавши, до кімнати зазирнула Аміна. Запитала, чи донька не голодна. Рута заперечно похитала головою. За мить по тому, як мати зникла за дверима, під рукою тихо дзизнув смартфон. Дівчина понуро глипнула на екран. Іванка щось написала в Телеграмі, проте Рута не стала відкривати повідомлення та від’еднала Інтернет. Якийсь час, задерши голову, вона дивилась у вікно, а потім, забувши, що пообіцяла зателефонувати сестрі, поринула в міцний сон без сновидінь.

Wandering aimlessly in a cold dark mist I follow
Walking in a dark world that’s been
Kissed with sadness.
Without sunlight things are born
To the dead of nightmares
Soulless demons laughing in a sea of madness.

Iron Maiden, «Shadows Of The Valley», 2015[8 - Блукаю безцільно в холодному темному мороці,Крокую темним світом,Поцілованим печаллю.Тут усе народжується без сонячного світла,І над тими, кого замучили кошмари,Бездушні демони сміються із моря безумства.– Iron Maiden, пісня «Тіні долини», 2015 (англ.).]

Уранці понеділка, попри те що непогано виспалася, Рута почувалася дратівливо безсилою, ніби й не спала взагалі, а тому, прийшовши до школи, не відразу зауважила, що щось не гаразд.

Першим уроком мала бути біологія. Сонно туплячись під ноги, дівчина піднялася на третій поверх нового крила, поплелася в кінець коридору й зупинилась біля останнього вікна. За кілька кроків попереду побачила дівчат із паралельного класу, вийняла навушники, щоби привітатися, і лише тоді збагнула: одноманітний гул, який повис у коридорі, не такий, як зазвичай. Щільніший і водночас набагато тихший. Рута на мить заплющила очі – текстура звуку була зовсім інакшою, а тоді розплющилася та роззирнулася. На вигляд усе як завжди: групки дев’ятикласників під кабінетами історії та зарубіжної літератури, кілька старших хлопців, не відлипаючи від телефонів, щось обговорюють попід сусіднім вікном, якась мала на підвіконні похапцем списує домашку з алгебри чи геометрії, – та без навушників усе здавалося несправжнім, Руту немовби закинуло до паралельного світу, в якому звуки були знекровленими та півголосними. Ніхто не бігав, не репетував і, що найдивніше, не сміявся.

Трохи насупившись, дівчина намірилася вставити навушники назад, коли побачила Іванку Бадалян. З нетиповим стривожено-замисленим виразом на обличчі та щойно ступила зі сходів у коридор. Натрапивши очима на Руту, Іванка пришвидшила крок і, ледь кивнувши дівчатам із паралельного, наблизилась до подруги.

– Привіт! – Вони обійнялися. Іванка відсторонилася й кілька секунд розглядала подругу. Потім промовила: – По-моему, хтось хоче мені щось розповісти.

Замість відповіді Рута показала рукою вздовж коридору.

– Що це таке?

– Що саме?

– Чого всі наче на похороні?

Іванчині очі різко розширилися, вона витріщилась на Руту мало не з відразою. Так дивляться на людину, яка відчайдушно прагне вдавати смішну, але викликає лише співчуття.

– Ти не знаеш? – здивувалась Іванка.

– Ні.

– Ти серйозно не знаеш, що сталося?

Понад ії плечем Рута зиркнула на однокласниць, які перешіптувалися під кабінетом біології з такими самими незбагненно-жалобними мінами. Рута була кволою й трохи не в гуморі, але пригніченою не почувалася; вона наготувалася почути чергову порцію пліток, якими полюбляла ділитись Іванка, і через те не відразу осягнула зміст почутого.

– Чорнай помер, – сказала однокласниця.

– Який Чорнай?

Іванка закотила очі та злегенька поторсала Руту за плече.

– Статник, прокинься!

І тут до неі дійшло.

– Що?! – дівчину ніби струмом ударило. – Яків Демидович?

Починаючи з восьмого класу, Яків Чорнай вів у них зарубіжну літературу. Взірцево тактовний і ввічливий (напевно, найпорядніший чоловік, якого Рута будь-коли зустрічала), Чорнай був одним із найцікавіших учителів школи. Він знав про літературу все й розповідав про неі так, що навіть у безнадійних двієчників відвисала щелепа. Руті іноді спадало на гадку, що за останні триста років не опублікували жодноі книжки, яку б Яків Демидович не прочитав. І це попри те, що сама Рута до восьмого класу не просто не любила читати, а взагалі не розуміла, навіщо літературу вчать у школі. Григір Статник, ії батько, на початку нульових, коли любов до книг іще не здавалася йому чимось негідним, зрідка почитував дешевенькі детективи, які радили друзі, й анітрохи не переймався тим, щоб заохотити до читання сина чи старшу доньку. Коли підросла Рута, стало ще гірше: Григір більше не вважав читання (а понад усе – читання художніх книжок) конче необхідним для повноцінного розвитку й одного дня, ні з ким не порадившись, здав на макулатуру навіть ту мізерну бібліотеку, що зберігалась у іхньому домі. Рутина сестра, Індія, також не була хтозна-якою книголюбкою й читала здебільшого те, що вимагали в школі, та (значно рідше) класику, яка не належала до переліку рекомендованих програмою творів, – аж поки не з’явився Чорнай.

Восени 2014-го Яків Демидович почав викладати зарубіжну літературу в старших класах. Новий учитель із легкістю порозумівся з Індією, і невдовзі по тому Рута з подивом помітила, що ії сестра дедалі більше часу приділяе читанню. На ту пору найвищою оцінкою Рути із зарубіжноі літератури було вісім балів, та й ті підстаркувата вчителька ставила радше з жалю,

змирившись із дратівливою неможливістю прищепити дівчині хоча би подобу любові до книг. Індія вчилася краще за Руту – не набагато, та все ж, – одначе того року різниця в оцінках сестер з літератури була колосальною. Невдовзі після завершення третьої чверті Аміна заговорила про це за недільною вечерею, заговорила без докору, проте Руту її слова несподівано болюче зачепили. Влітку 2015-го вчителька, якій уже давно був час іти на пенсію, нарешті звільнилась, і Яків Демидович став учителем зарубіжної літератури у 8-А. І тоді Рута взялася читати мов одержима – на зло сестрі. Скриплячи зубами від натуги, дівчина продиралася крізь, як тоді гадала, тонни страшенно нудного та зовсім нестравного тексту, просто щоб довести, що вона нічим не гірша за Індію. «Декамерон», «Пісня про Роланда», «Іліада», Шекспір – з усім цим Рута впоралася, а на додачу (на зло мамі відморожу вуха!) впоралася з іще двома книгами («Гобсек» Бальзака, «451° за Фаренгейтом» Бредбері) з програми дев'ятого класу.

Ніщо з прочитаного Руті не сподобалося взагалі, і на одному з останніх у навчальному році уроків зарубіжної вона так і сказала Якову Демидовичу. Вчитель вислухав її, стримано всміхнувся, після чого порадив на канікулах почитати роман «Аутсайдери» Сьюзен Гінтон. Рута подумки показала йому середній палець: їй що, більше нічого робити, крім як читати книжки? Вона отримала свої десять балів, і тепер – всьо, пака! – у неї канікули. Втім робити в червні таки справді не було що. Інді писала ЗНО, батьки готувалися до випускного, на неї ніхто не зважав, і Рута знічев'я вирішила спробувати. Тим паче книжка була невеликою – якихось двісті сторінок.

Дівчина прочитала «Аутсайдерів» за півдня і потім тиждень її трусило від самої лише згадки про Понібоя Кертіса. Конфлікти молодіжних банд, дружба, зрада, дорослішання – все це було до мурашок тривожним і захопливим. Рута після того ще довго не могла збагнути, чому в школі не дають читати таке? Ну який Гомер? Кому потрібен той Сервантес?.. Вона почувалася мов рибина, якій вистачило сміливості першою вибратися на суходіл, – збудженою й водночас трохи роздратованою тим, що не наважилася на це раніше. На випускному Індії Рута знайшла Чорная й чверть години, захлинаючись, переповідала, яке враження справила на неї книжка Гінтон. Яків Демидович вислухав, усміхнувся й порадив наступну книгу – Гарпер Лі «Убити пересмішника».

Восени 2016-го, коли сестра поїхала на навчання до Тернополя, Рута вперше читала книжки не тому, що треба, а тому, що хочеться. Чорнай узяв на себе роль наставника: радив, що почитати, і не скупився на похвалу, коли за лічені дні дівчина із захопленням переповідала прочитане. Схвалення заохочувало Руту читати більше, нові книжки забезпечували ще більше схвалення, і зрештою це замкнене коло породило справжню одержимість літературою. Чорнай терпляче відповідав на Рутині запитання після уроків, а згодом узявся постачати її книжками, яких не було (та й не могло бути) у програмі із зарубіжної літератури. Він відкрив для Рути Девіда Мітчелла, Ханью Янагіхару, Джонатана Франзена й інших сучасників, від творів яких вона не могла відірватися та про існування яких до того навіть не підозрювала. Після прісних і заплісняві романів зі шкільної програми дівчина просто не вірила, що писати можна так стильно, відверто й захопливо.

Рута раптом згадала про залишену вдома майже дочитану книжку, яку Яків Демидович приніс їй два тижні тому,– «Шукачі безсмертя» Хлоі Бенджамін, а тоді до болю закусила щоку.

«Господи, що ж це за день такий!»

Насправді від часу сварки з батьком вже минуло два дні й повернуло на третій, та через те, що весь учорашній день Рута проспала, події вихідних утиснулися в її свідомості в одну добу.

– Так! – нервово підтвердила Іванка. – Його вбили.

Рута вирячилася.

– Вбили?

– Застрелили.

Відчуття ілюзорності всього, що відбувається, посилилося. Скидалося на те, що Іванка поставила собі за мету з кожним наступним словом щораз дужче шокувати.

– Де?

– В парку.

Рівне було спокійним містом. За все своє життя Рута не пам’ятала жодного збройного пограбування (принаймні такого, що спричинило б резонанс у ЗМІ), а вогнепальну зброю бачила лише по телевізору. Вона продовжила отетеріло перепитувати:

– В якому парку? У Рівному?

– А де ж іще? Він вигулював собаку, і до нього причепилась якась гопота. – Іванка насупилася й уточнила: – Тобто спочатку причепилися до собаки.

Рута не могла повірити в те, що чує.

– Це якийсь сюр. Навіщо комусь чіплятися до Данте?

Чорнай тримав удома потішного й напрочуд товариського коргі з кличкою Данте. Рута чи не кожні вихідні перестрівала їх дорогою до супермаркету «ВОПАК», що на Київській. Із часом коргі навіть почав її впізнавати. Іванка також раз чи двічі зустрічала вчителя з собакою, але клички того не знала.

– Що? – не зрозуміла вона.

– Данте, – повторила Рута. – Так звати коргі Чорная.

– А, – кивнула Іванка. – Коротше, ті дебіли кидалися в собаку камінням, на Ютубі є відео. – Рута здивовано звела брови й захотіла перервати подругу, проте та не дозволила: – Чорнай не став із ними зв’язуватися, але один з тих придурків вирвав у нього повідець і поволік бідолашного собаку за

собою. Чорнай побіг за ним. Той ненормальний і далі бикував, і тоді Чорнай врізав йому…

Рутині брови злетіли над переніссям удруге.

– Чорнай?

– Припини перепитувати, – скривилася Іванка. – Як папуга, блін. Я ж розказую! Так, Чорнай врізав йому, нормально так зацідив, той убогий не відразу зміг встати, але потім таки підвівся, побіг до машини, дістав обріз, наздогнав Демидовича та двічі вистрелив йому в живіт.

Іванка закусила губу. Рута, все ще осмислюючи почуте, водила очима з боку в бік – не знала, куди приткнути погляд. Зрештою запитала:

– Коли це сталося?

– У суботу пізно ввечері. Десь після одинадцятої.

Рута затулила нижню частину обличчя долонями. Все, що ще хвилину тому здавалося важливим, несподівано віддалилось і втратило чіткість, неначе опинившись під товщею води. Посварилася з батьком? Нажерлася в гівно? Не ночувала вдома? Від думки про те, що приблизно в той самий час, коли вона, звісившись на поручнях перед входом до гуртожитку, вивергала із себе напівперетравлену кашку, її улюбленого вчителя застрелили посеред парку Шевченка, запаморочилася голова. Рута спробувала зачепитися за Іванчин погляд, але це не допомогло: стіни довкола й підлога під нею нібито розсунулися, і хворобливе відчуття, мовби вона намагається спертися на порожнечу, лише загострилося.

– Я не вірю, – прошепотіла вона, – не можу в це повірити.

На тому розмова виснажилася, немовби розчинившись у повітрі. Спливла хвилина, доки Іванка порушила мовчанку:

– Куди ти зникла вчора? Я весь день тобі писала.

Рута махнула рукою, наче відганяючи надокучливу муху.

– Вимкнула телефон. Не хотіла ні з ким спілкуватися.

– Твої предки телефонували.

– Тобі?

– Ні. Моїм. О першій ночі. – Іванка прискалила око: – А ти, типу, не знаеш.

– Ні.

– Моі навіть розбудили мене. Розпитували, де ти можеш бути. Казали, це щось серйозне.

– Я посварилася з батьками, – відрізала Рута.

Іванка нахилила голову:

– Посварилася з батьками, і…

Їй хотілося подробиць. Три тижні тому Іванка сама повернулася з гульок о пів на дванадцяту – батьки тоді горлали так, що штукатурка зі стін обсипалася, – тож іі цікавило, що сталося з Рутою, якщо іі ще о першій не було вдома.

– Забий. Нічого серйозного.

Рута не мала настрою що-небудь розповідати. Точно не зараз. Тим паче в голові безперестану билася думка про Чорная. Вона прибрала долоні від блідого обличчя, проте секунд десять лише ворушила губами – не могла наважитися заговорити. Зрештою ламкі звуки, що ледве-ледве зібралися в слова, проклали собі шлях назовні:

– Ти сказала, е відео.

– Так.

Рута активувала смартфон і вперше за добу ввімкнула Інтернет. Потім відкрила Google та похапцем увела в пошуковому рядку три слова: Рівне, парк, убивство. Посилання вгорі списку вело до статті на сайті hromadske.ua. Дівчина розгорнула іі та швидко пробігла очима.

У РІВНОМУ БІЛЯ ЦЕНТРАЛЬНОГО ПАРКУ ЗАСТРЕЛИЛИ ЛЮДИНУ: ПОЛІЦІЯ ЗАТРИМАЛА ПІДОЗРЮВАНОГО

Ольга Кириленко 5 травня, 2019 06:56 Поліція Рівненщини

Біля входу до парку імені Тараса Шевченка в Рівному студент одного з місцевих вишів застрелив чоловіка.

Хлопець двічі вистрелив із вогнепальноі зброі близько 23-і години, повідомили в поліції. Чоловік від отриманих поранень помер до приізду швидкоі допомоги.

Підозрюваного вже затримали правоохоронці.

Поліція розпочала слідчі діі та попередньо кваліфікувала справу за статтею умисного вбивства. Юнакові загрожуе від 10 до 15 років позбавлення волі або довічне ув’язнення з конфіскацією майна.

За інформацією місцевого видання «Рівне вечірне», хлопець стріляв із мисливського карабіна «Сайга», який напередодні взяв без дозволу в батька, місцевого бізнесмена.

Новина була короткою й не містила подробиць. Дівчина повернулася до результатів пошуку та обрала статтю на zaxid.net:

ПЕРШОКУРСНИК ІЗ РІВНОГО ВПРИТУЛ РОЗСТРІЛЯВ ПЕРЕХОЖОГО – ФОТО ТА ПОДРОБИЦІ

Чоловік загинув на місці

Суспільство – Катерина Меркулова, 5 травня

Пізно ввечері в суботу, 4 травня, у центрі Рівного на вулиці Княгині Ольги відбулася сутичка між групою молодиків і чоловіком, який вигулював собаку. Після сутички один із молодиків побіг до залишеного неподалік автомобіля, дістав із багажника мисливський дробовик, наздогнав чоловіка та застрелив його.

Цю інформацію повідомила речниця Головного управління Національної поліції у Рівненській області Марина Власенко, інформує УНІАН.

На місце події виїхали слідчо-оперативна група й лікарі, проте медики лише констатували смерть рівнянина.

«Свідки розповіли правоохоронцям, що конфлікт спалахнув, коли один із хлопців, який повертався зі святкування з нагоди отримання водійського посвідчення, вирвав у чоловіка повідець. Почалося з'ясовування стосунків. Чоловік, захищаючи пса, спершу відштовхнув хлопця, а тоді ударив його в обличчя, від чого той упав», – розповіла Власенко.

З'ясувалося, що загиблий був учителем зарубіжної літератури рівненського навчально-виховного комплексу № 12. Його звали Яків Чорнай. Чоловікові було 46 років.

Підозрюваний у вбивстві втік із місця події, проте ще до ранку неділі правоохоронці відшукали й затримали його. Ним виявився 18-річний студент першого курсу інституту економіки та менеджменту Національного університету водного господарства та природокористування Матвій Стеренчук. За словами Марини Власенко, дробовик, з якого було вбито вчителя, зареєстровано на його батька, 40-річного Юрія Стеренчука.

Відомості про подію внесли до Єдиного реєстру досудових розслідувань. Слідчі розпочали кримінальне провадження за частиною 1 статті 115 (умисне вбивство) Кримінального кодексу України.

Дівчина ще раз повернулася до стрічки Google та тремтячим пальцем прогорнула її, доки не натрапила на статтю з відео.

РОЗСТРІЛ ЧОЛОВІКА В РІВНОМУ: З’ЯВИЛОСЯ ВІДЕО

09:42, 5 травня 2019 ІНЦИДЕНТИ

Заскочивши до машини, вбивця втік із місця злочину.

З’явилося відео стрілянини на вході до парку відпочинку в Рівному, зняте на камеру вуличного спостереження. Відео опублікувало місцеве агентство новин…

Рута не стала читати. Проскролила статтю до вбудованого відео, натиснула «Відтворити» та прикипіла до екрана. Вона відразу впізнала місце. Камера висіла на розі триповерхового спорткомплексу «FitnessPort» і дивилася на стоянку для машин відвідувачів. Ліворуч починалися широкі сходи, що вели вниз, до парку, праворуч виднівся тротуар, ряд дерев понад ним і крихітна ділянка вулиці Княгині Ольги. Більшу частину забрукованого майданчика добре освітлювали ліхтарі.

На відео не було нічого нового – все так, як розповіла Іванка. Спершу з’явився Яків Демидович. Він піднявся сходами, перетнув порожню стоянку й заквапився до пішохідного переходу. Збоку та трохи позаду нього дріботів коротколапий Данте. Відео не вирізнялося якістю, тож Рута не бачила, як летить каміння, лише здогадувалася, де воно падає, щоразу коли коргі перелякано смикався. Яків Демидович намагався затулити Данте собою, та все ж одна з каменюк влучила собаці в зашийок. Данте заметався й застрибав, просячись на руки. Відеозапис був без звуку, проте Руті здавалося, ніби вона чує, як коргі жалібно скавулить. Учитель зупинився. Сходами на майданчик зійшла група молодиків. Троє чи четверо трималися в тіні, один відколовся від гурту та наблизився до чоловіка. Якийсь час вони запекло сперечалися, а тоді хлопець вихопив повідець. Він не тікав. Лише трохи відбіг, волочачи за собою асфальтом бідолашного коргі. Яків Демидович кинувся за ним і з розгону зацідив у писок. Хлопець, неначе поліно – не згинаючись, – повалився на спину. Іванка казала правду: спливло секунд п’ять, доки він почав спинатися на ноги, виписуючи правою рукою кола, а ліву ривками витягуючи з-під тулуба. Рута напружилася, подумавши, що якби в цей момент учитель пішов зі стоянки, якби встиг перейти дорогу та пірнути у провулок Васильченка, ймовірно, все минулося б. На жаль, молодик, падаючи, впустив повідець, і Яків Демидович спершу мусив упіймати коргі. На якийсь час Чорнай зник із поля огляду камери. За мить з’явився, ведучи за собою Данте. Коргі впирався, і чоловік присів, аби заспокоїти собаку. Він усе ще сидів навпочіпки, коли Матвій Стеренчук рушив до нього від припаркованої поміж дерев на тротуарі темної «ауді». Побачивши в руках у кривдника дробовик, Яків підвівся та благально випростав перед собою руку, а потім…

Рута погасила екран – їй забракло рішучості додивитися до кінця, хоча ще секунд двадцять після того не відривала нерухомого погляду від телефона, безуспішно намагаючись відновити колишне впорядковане розуміння життя. Поміж її скронями немовби напнули розжарену струну, що несамовито вібрувала. Руту млоїло, проте вона не наважувалася вдихнути, щоби побороти напад нудоти.

– Це пиздець… – прошепотіла вона.

– Похорон у середу, – сказала Іванка.

І так наче цього всього було недостатньо, Рута повернула голову та, ковзнувши поглядом по дверях кабінету біології, згадала про дружину Чорная.

– Стоп! А Анна Ігорівна? На кого ми зараз чекаємо?

Дружина Якова Демидовича, тридцятивосьмирічна Анна Чорнай, працювала у 12-й школі вчителькою біології.

– Я тобі писала, – з легким докором у голосі промовила Іванка. – Цілий вечір ніхто з Телеграму не вилазив. Пацани переконували, що на перший урок можна не йти, типу, Анна Ігорівна не прийде на роботу, і нас або відпустять, або пришлють на заміну когось лівого, та ми вирішили, що це неправильно. І ницо. Розумієш? Це так, ніби ми користаємося з того, що в неї загинув чоловік. І ми вирішили прийти.

До дзвінка залишалися лічені хвилини. Рута не відводила розгубленого погляду від дверей, під якими зібрався весь 11-А. У руці надривався телефон, сповіщаючи про сотні непрочитаних повідомлень із класного чату.

– Коли похорон? – перепитала вона.

– У середу.

Рутині брови з’їхалися на переніссі.

– Я піду. Треба обов’язково піти. Треба її підтримати.

Серед учнів Анна Ігорівна була далеко не такою популярною, як її чоловік. До неї ставилися з повагою, проте навряд чи хтось назвав би її улюбленою вчителькою. Їй чогось бракувало: чи то терплячості, чи то притаманних її чоловікові галантності й одержимості своїм предметом. Тож пропозиція піти на похорон, аби підтримати Анну, спершу заскочила Іванку зненацька. Не те щоби дівчина категорично не хотіла йти, просто не замислювалася над цим. І лише зрозумівши, що відмова прозвучить щонайменше дивно, Іванка енергійно закивала:

– Я теж піду. Я з тобою.

Рута кивнула у відповідь, а тоді схилила голову й у марній спробі притлумити болюче пульсування затиснула пальцями перенісся. Головний біль гарячим поколюванням опустився на очі й засів там аж до вечора.

Похорон перенесли – спершу на четвер, потім аж на ранок суботи. В ніч убивства, ще до того як його сина заарештували, Стеренчук-старший узявся обдзвонювати знайомих: смикав за ниточки – всі, до яких міг дотягтися. Юрій Стеренчук був людиною товариською та дуже небідною, тож знайомих мав чимало, зокрема й серед працівників прокуратури та поліції. Тож у неділю лікар, який проводив експертизу тіла, нібито виявив у крові Чорная чималий вміст алкоголю. У понеділок уранці адвокати затриманого зустрілися зі слідчими й озвучили власну версію подій: сутичка почалася до того, як Стеренчук і Чорнай потрапили в поле огляду камери, і винуватцем конфлікту був саме Чорнай. Про самооборону, вочевидь, не йшлося – запис інциденту відкривав небагато простору для маневру, – та висновок судово-медичного експерта давав змогу акуратно змістити акцент із навмисного вбивства на дії у стані афекту. Проте адвокати схибили: Чорнай слабував на серце і зовсім не вживав алкоголю. У 12-й школі про це знали навіть прибиральниці. Олександра Скрипаль, директорка школи, поклопоталася, щоб у вівторок про це дізналися ЗМІ. Опублікована того самого дня стаття зчинила галас, завдяки якому суддя ще двічі протягом тижня призначав додаткові експертизи (остання довела, що Чорнай був тверезим) і лише в п’ятницю ввечері дозволив родичам забрати тіло з моргу.

Спочатку на похорон збирався весь 11-А. Коли стало відомо, що Якова Демидовича ховатимуть у суботу, кількість охочих попрощатися з учителем скоротилася рівно вдвічі, а зрештою до Молодіжного кладовища приїхали тільки Рута, Іванка та троє іхніх однокласниць.

Рута й сама була не рада, що зголосилася. По-перше, за тиждень спричинене вбивством почуття розгубленості не те щоби притупилося, але якось відступило на другий план. Навчальний рік добігав кінця, наближалося ЗНО. По-друге, з понеділка Руту не полишало відчуття, начеб ось-ось почнеться застуда, яка чомусь ніяк не починалася. Зранку в п’ятницю дівчині було так кепсько, що вона просто змусила себе підвестися та піти до школи, а весь той день почувалася так, ніби тягає під шлунком цеглину. По-трете, якраз напередодні похорону повернулись яскраві сни.

Зазвичай Рута спала без сновидінь, а ось після стресу чи коли дуже втомлювалася бачила дивовижно реалістичні сни. Її сни були двох типів (дівчина припускала, що насправді бували й інші, просто після пробудження пам’ятала лише два різновиди). Перший – яскраві моменти з минулого, часто саме ті, про які Рута думала перед тим, як заснути. Інколи під час таких снів вона розуміла, що спить, хоча навіть коли це траплялося, по-справжньому усвідомленим сновидіння не було: дівчина тільки спостерігала за собою, неначе дивилася фільм, і не впливала на те, що відбувалося.

Ці сни були здебільшого приємними та нешкідливими.

Другий тип був інакшим, більш химерним і виснажливим: після нього Руті здавалося, що вона не спала взагалі. Дівчина на диво легко засинала, наче в колодязь провалювалася, та майже відразу прокидалася – тобто прокидалася вві сні – на тому самому місці, де заснула, і все довкола було таким, як зазвичай, лише трухлявим і старим. У таких снах Рута немовби опинялася в цілковито занедбаній і безлюдній копії реального світу. Підлогу в її квартирі вкривав шар сухого сірого пилу, подекуди такий товстий, що під час ходьби він здіймався з-під ніг хмарками; дерев’яні меблі кришилися від найменшого дотику; асфальт на знайомих вулицях розповзався чорними

тріщинами, з яких стирчали жмутки цупкої трави, а колись охайні кущі навколо дитсадка під її багатоповерхівкою перетворилися на справжні непрохідні хащі. І найважливіше – у таких снах не було сонця. Не через те що його затуляли хмари – не було взагалі. Рута досить довго цього не зауважувала. Їй ввижалося, неначе небо заволокло імлою – дуже високою й тому непомітною, – і лише згодом, усвідомивши майже цілковиту відсутність тіней, дівчина збагнула, що світло надходить звідусіль. Без сонця небо скидалося на безбарвний мертвий купол, з якого цідилося холодне монохромне світіння.

Сновидіння другого типу оселялися в її голові нечасто, проте були безкінечними. Рута проживала їх начебто наяву, відчуваючи кожну хвилину. Вона усвідомлювала, що снить, і контролювала свої дії, ось тільки користі з того не було ніякої – у тій застиглій, пошарпаній подобі реальності нічого не ставалося. Дівчина тинялася порожнім містом, видиралася на дахи багатоповерхівок, безцільно блукала квартирами сусідів… аж доки не прокидалася, стомлена та невиспана.

Нічого лячного в її снах не було, і Рута взагалі ними не переймалася б, якби не дошкульні напади дежавю, що незмінно накочували опісля. Все починалося з утоми чи нервів. Після кількох напружених днів Руту огортали дивовижно реалістичні сни першого типу. Впродовж наступних трьох-чотирьох ночей дівчина мовби в записі передивлялася фрагменти власного життя. За ними надходили сни другого типу. Вони тривали одну-дві ночі, дуже рідко три, і після їхнього завершення Рута мала такий вигляд, нібито цілий тиждень не склепляла очей. Водночас зі снами, в яких вона вештalася занедбаним містом, з’являлось оглушливе почуття дежавю. Напади стрясали її по кілька разів на день й подекуди були такими сильними, що Рута заледве не втрачала свідомість. Про їхне наближення сповіщав спалах болю між скронями й ірраціональне відчуття несправжності всього довкола. Протягом двох-трьох хвилин Рута почувалася так, ніби переглядала фільм, який колись уже бачила. Усе до дрібниць здавалося знайомим: місце, запахи, звуки, чиїсь слова та дії. Звісно, це була ілюзія, просто омана – Рута ніколи не передбачала конкретних подій, – та вона була нестерпно реальною. Такою реальною, що дівчині паморочилось у голові, серцебиття пришвидшувалося, а ноги ставали ватяними.

Ніч із понеділка на вівторок минула неспокійно, проте без сновидінь. Чи принаймні Рута їх не пам’ятала. Перший сон-спогад наздогнав її на другий день після того, як вона дізналася про смерть Якова Чорная. Схожі емоційно нейтральні сновидіння повторилися в середу та четвер. Зате в ніч із п’ятниці на суботу, щойно поринувши в сон, Рута опинилась у сповитому тишею, безлюдному Рівному. З нав’язливим відчуттям, неначе неодмінно мусить когось там знайти.

Сон не був тривожним, але в суботу вранці Рута насилу продерла очі.

На підлозі біля ліжка надривався її мобільний. Дівчина намацала та підняла його. Іванка. Вчора ввечері дівчата домовилися, що Іванчин тато підвезе їх до Молодіжного. Притиснувши телефон щокою до вогкої від слини подушки, Рута прийняла виклик. Іванка повідомила, що за п’ятнадцять хвилин чекатиме на неї під під’їздом, і доки подруга встигла вигадати правдоподібну відмазку, чому не зможе поїхати, обірвала зв’язок. Рута ще хвилин п’ять

лежала, приречено втелющившись у стелю, після чого сповзла з ліжка, допленталася до ванни й нашвидкуруч привела себе до ладу.

Вони спізнилися. Тобто біля воріт Молодіжного з'явилися вчасно, проте ні Рута, ні Іванка раніше на кладовищі не були, а тому ще чверть години проблукали, шукаючи місце поховання. Коли вони нарешті дісталися потрібного сектора, відспівування добігало кінця, й копачі, діловито потираючи пошерхлі долоні, готувалися забивати труну.

Попрощатися з Яковом Демидовичем зібралося трохи більше ніж півсотні людей. Зо два десятки тісною купкою обступили труну, решта тупцяла в проходах між сусідніми ще свіжими могилами. Наблизитися до труни дівчата не могли (та й не хотіли, щиро кажучи), тож оминули натовп із півночі й зупинилися просто серед голого поля, уже розміченого, проте ще без могил.

Було сонячно та вітряно. На заасфальтованих доріжках, що розділяли Молодіжне на приблизно однакові прямокутні сектори, блищали мілкі калюжі. Рутині мокасини швидко почорніли від вогкоі та жирноі землі. Їй доводилося постійно переминатися з ноги на ногу, щоб зовсім не вгрузнути.

Коли священик, пропускаючи копачів, відступив, Рута несподівано збагнула, що між нею та труною більше нікого немае й вона дивиться просто на мертвого вчителя. Землистий колір шкіри на гострих вилицях не надто дисонував зі звичним блідуватим обличчям Чорная, тож у Рути виникло враження, мовби вчитель просто заснув. Ні складені на грудях руки, ні запалий живіт, ні карикатурно завеликий костюм не допомагали подолати огидне й лячне відчуття, немов на іі очах ховають живу людину.

Рута відвернула голову. Впродовж наступноі хвилини перебігала очима з мармурових надгробків удалині на худі хрести над ближніми могилами, уважно вивчала смітник на перетині асфальтованих доріжок, потім перекинулася на залишені після поминальноі неділі й уже вицвілі на сонці писанки та паски, коротше, робила все, щоб не дивитися на тіло Якова Демидовича. Зрештою вперлася поглядом у землю під ногами.

Спливло кілька хвилин, священик затягнув «Трисвяте», і труну спустили в могилу. А тоді Іванка легенько штурхнула подругу ліктем.

– Що таке? – підвела голову Рута.

Подруга стрельнула очима в бік натовпу. Рута простежила за іі поглядом і легенько сіпнулася, зрозумівши, що Анна Ігорівна, дружина Чорная, пильно приглядаеться до них.

– Біологічка, – стараючись не ворушити губами, мовила Іванка, – витріщилася на тебе.

– Чому зразу на мене? – таким самим здушеним шепотом відказала Рута. – На нас.

Та вона помилялася: настирливий, загострений погляд Анни Ігорівни приклеівся саме до неі, Рути Статник. Дівчина відчула, як обличчя заливае фарбою.

– Що мені робити? Кивнути? Я повинна привітатися?

– Ти здуріла, – прошипіла Іванка. – Ще, блін, рукою помахай. На похороні не вітаються.

– Ти впевнена?

– Ні.

– Тоді що? Опустити голову? Відвернутися? Це нечемно.

Анна продовжувала жадібно вбирати очима Рутине обличчя. Під тим прискіпливим поглядом дівчина стояла ніби гола та зрештою занепокоїлася: може, з нею щось не гаразд? Непідхожий одяг? Щось прилипло до обличчя? Поки вона вигадувала, як викрутитися, до Анни Ігорівни підійшов високий чоловік, і вчителька спрямувала погляд на нього.

Рута видихнула.

– Бляха, чого вона так витріщалася? – А потім: – Не треба було сюди іхати.

Іванка скоса глипнула на подругу.

– Це була твоя ідея.

Рута переступила з ноги на ногу – під мокасинами смачно чвакнуло – і опустила голову. Подумала, що мокасини після повернення легше буде спалити, ніж відмити. А тоді знову спідлоба зиркнула на Анну Чорнай.

Рута ніколи не цікавилася біологією, не мала досягнень, якими могла би похвалитися (особливо порівняно з літературою), та попри це в десятому класі Анна Ігорівна почала ставитися до неї не те щоб із прихильністю, а радше з незвичною увагою. Рута вирішила, що це через Якова Демидовича, який розповів дружині про іі любов до книжок. Утім це не пояснювало всього. Скажімо, іноді перед уроком Анна Ігорівна цікавилася, як Рута почувається. Або розпитувала іі про сестру. А якось поставила вже зовсім недоладне запитання про те, як Руті спалося. Підсвідомо сподіваючись на поблажки, Рута не ухилялася від такоі незбагненної нав’язливості, проте вважала поведінку біологічки щонайменше дуже дивною: жодним іншим учнем чи ученицею 11-А Анна Ігорівна так не переймалася.

Ось і зараз… щось було не так.

Дівчина крадькома розглядала Анну Чорнай. Люди кидали в могилу жмені землі й по черзі підходили, щоб висловити співчуття, проте Анна дивилася кудись убік. Вона була блідою (единий колір, що зберігся на обличчі, – фіолетові розводи під очима), і водночас у тому, як вона трималася, не відчувалося ні смутку, ні гострого розпачу, лише якась нервова зосередженість. Анна Чорнай застигла з таким виразом на обличчі, ніби намагалася знайти відповідь на запитання, суті якого не розуміла.

А потім Руту гойднуло. Вона ступила крок назад, послизнулася й ухопилася за Іванку. Реальність раптом стала розмитою та невиразною. Дівчину огорнуло знайоме відчуття давно переглянутого фільму: вона не пригадувала

нічого конкретного, не пам’ятала, чим усе закінчиться, проте не сумнівалася, що вже його бачила. Її сприйняття дійсності роздвоїлось, і чималий пласт його безшумно ковзнув у минуле. Вона вже була тут, відчувала у волоссі цей вітер, уловлювала сонячні відблиски на мармуровому надгробку далеко позаду Анни Чорнай. Це вже було!

У голові все змішалося, Рута затулила очі від сонця, а за мить, прибравши долоню, знову впіймала на собі погляд Анни Ігорівни. Жінка немовби обпалювала іі очима.

– Закрий рота, – стиха наказала Іванка. Рута не зреагувала, і іі подруга повторила голосніше: – Статник, блін, закрий свого рота. Зараз муха залетить.

Рута повернула голову, сердито стулила губи.

– Що не так?

– Ти наче привида побачила.

– Щось найшло. – Рута обережно, щоб не зустрітися поглядами, глипнула на Анну Ігорівну, проте вчительку в цей час хтось обіймав. – Вибач. Завтикала просто.

– Усе гаразд? Ти бліда.

– Так. Тобто ні. – Руті раптом закортіло перетворитись на невидимку, щоб усі забули іі й відчепилися від неі. Вона повільно повторила: – Не треба було сюди йти.

Іванка щось невиразно мугикнула.

Люди тим часом помалу розходилися.

– Ходімо, – мотнула головою Іванка в бік дружини Чорная. – Маемо щось сказати перед тим, як піти.

Рута мотнула головою. Запаморочення минуло, зате відчуття дежавю все ще обволікало іі, немов димом.

– Не думаю, що це гарна ідея.

– Всі йдуть.

– Я не хочу.

– Всі йдуть, – повторила Іванка.

– Блін.

Іванка рушила першою, Рута, втиснувши голову між пліч, поплелася за нею. Дівчата оминули копачів, які закидали могилу землею, пропустили літню пару – чоловік і жінка трималися одне за одного так, ніби поодинці не могли пересуватися, – а тоді, опустивши очі, наблизилися.

Анна Ігорівна кивнула ім, Рута у відповідь тільки кліпнула та почервоніла, Іванка заіржавілим голосом забурмотіла щось на кшталт «ми співчуваємо», але майже відразу стихла. Впродовж наступних кількох секунд було чути тільки приглушений стукіт земляних грудок об кришку труни та тріпотіння стрічок на вінках під поривами вітру.

Мовчанка затягувалася. Рута сердилась на Іванку за те, що та видушила із себе лише два слова, і зрештою наважилася звести очі на вчительку. Обличчя Анни Чорнай було неначе вирізане з картону. Рута не могла його прочитати й не уявляла, що ій говорити. Тобто вона розуміла, що мусить говорити слова підтримки, та не могла дібрати жодного. Несподівано дівчина згадала про роман Хлоі Бенджамін – останне, що Яків Демидович дав ій почитати.

– У мене ваша книжка, – слова вилетіли швидше, ніж Рута встигла збагнути, що робить. – Тобто це книжка Якова Демидовича… Мабуть, мені треба ії повернути.

Іванка вирячилася так, ніби ії подруга лайнулася. Рута сама зрозуміла, що верзе нісенітницю, й почервоніла ще дужче – від щік можна було прикурювати, – після чого спробувала виправити ситуацію:

– Тобто вона в мене не з собою, книжка вдома. Я… е… потім вам принесу… – Здавалося, ще трохи, і вона розплачеться. – Пробачте… Мені дуже жаль.

Аннин застиглий погляд потеплішав, і вона повільно кивнула, немовби відпускаючи дівчат. Іванка схопила Руту під лікоть і посунула геть; коли дісталися доріжки, знервовано зашепотіла:

– Статник, ну ти, блін, даеш. Оце так підтримали. Всратися й не встати.

– А ти? – огризнулася Рута. – Могла б допомогти. – В очах заблищала волога. – Стояли там як дві дури.

Висмикуючи руку в подруги з-під пахви, Іванка ненароком зачепила ії груди. Рута, шикнувши, скривилася з болю.

– Що таке?

– Груди болять. Скоро місячні.

Вони обмінялися наіжаченими позирками.

– Якби знала, що ти таке молотимеш, заклеіла б рота скотчем. Відрізала б тобі язик.

– Відчепися. І без того гидко.

– Це була твоя ідея, – нагадала Іванка.

Рута схлипнула. Водночас із тим схлипом з очей викотилися дві великі сльози. Відчуття дежавю поволі завмирало, і тепер дівчина почувалася спустошеною.

– Хочу додому, – сказала вона.

Іванка промовила вже спокійніше:

– Пішли.

Дівчата закрокували асфальтованою доріжкою до виходу з кладовища. Рута тупилася в невидиму точку попереду себе й мовчазно плакала. Вони досягли кінця сектора, перш ніж Іванка наважилась обернутися. Анна Ігорівна проводжала іх поглядом. Дівчина, невідь-чому злякавшись, відвернулася, проте вже за кілька кроків озирнулася вдруге та збагнула, що Анна, як і раніше, зосереджена не на ній, а на іі подрузі. Вдова буквально поглинала Руту очима. І в тому, що Анна дивилася не на напівзасипану могилу, в якій лежав іі чоловік, не на людей, які проходили повз, увічливо промовляючи слова співчуття, а на Руту Статник, було щось до болю неправильне.

Іванка подумала, що це якась дуже стрьомна фігня, і пришвидшила крок.

6

Було лише п’ять по десятій, одначе Рута почувалася лихою та вимотаною, неначе день добігав кінця. Перед виіздом на кладовище вона не снідала, і дорогою додому живіт кілька разів судомило з голоду. Та щойно Рута зайшла до квартири, апетит зник. Їі млоіло від самоі думки про іжу, тож вона тільки випила води, до сніданку так і не торкнувшись.

Батька вдома не було. Незграбні спроби Аміни зав’язати розмову завершилися нічим. На перші кілька запитань Рута відповіла односкладно, потім відмахнулась і, буркнувши щось про втому, зачинилась у своій кімнаті.

Їі вікно виходило на схід, тобто залишалося ще щонайменше чотири години, доки сонце почне бити в нього прямими променями, проте небо було таким чистим, що від синяви просто різало в очах. Світло рикошетило звідусіль. Рута опустила жалюзі, роздяглася та пірнула під ковдру. Потім поставила на коліна ноутбук, устромила у вуха навушники-крапельки, відкрила Вайбер і набрала сестру.

Інді була в мережі й відповіла за півхвилини.

– Ти як? – запитала вона, щойно вирівнялась картинка.

Рута зітхнула.

– Не питай.

Ранкове світло майже не протискалося крізь пера жалюзі, Рута сиділа у півтемряві, й Інді, лише придивившись, помітила, що сестра під ковдрою.

– Була на кладовищі?

– Ага.

Інді вловила невдоволення в її голосі.

– Не хочеш розповідати?

– Про похорон? Чому? Ми з Бадалян запізнилися, я тільки краєм ока його побачила, потім труну накрили кришкою, опустили в яму й закидали землею. Все. – Руті знадобилася менше як секунда, щоб збагнути, що слова прозвучали надто грубо. Інді також навчалася у 12-й, Яків Демидович теж вів у неї зарубіжну, і сестра добре пам'ятала та поважала його. Рута винувато сховала очі. – Пробач. Я недобре почуваюся. І досі не можу повірити, що його просто так узяли й застрелили. Так наче… наче… бляха, я не знаю, з чим це порівняти можна.

– Як Анна Ігорівна?

– Чесно: я думала, буде гірше. Тобто я не чекала, що вона рватиме на собі волосся, але вона… ну…

– Трималася?

Ні, не так. Трималася – не зовсім те слово. Анна Чорнай не просто трималась, а поводилася так, ніби ховали когось іншого, а не її чоловіка. Проте Рута вирішила, що Інді навряд чи її зрозуміє, тож замість заперечно мотнути головою нерішуче погодилася:

– Ну, так, непогано, – пауза, – трималася.

– Може, вона лише на людях. Ну, налаштувала себе. А вдома за зачиненими дверима все зовсім інакше.

Рута знизала плечима. Інді трохи почекала, сподіваючись, що сестра ще щось скаже, однак розмова не йшла. Зображення на її екрані було зернистим і мерехтливим – смартфон одчайдушно намагався компенсувати нестачу освітлення, – й Індія тільки зараз зауважила темні півмісяці під Рутиними очима.

– Ти геть прибита.

– Та все якось разом навалилося. – Рута провела долонею по обличчю. – Цей похорон. Батько. Двадцять третього перше ЗНО.

– Українська?

– Так.

– Ти готова?

– Готова. Але не розумію, навіщо воно.

Інді мимоволі насупилася: сестра була сама не своя. Що означає навіщо ЗНО?

– Без нього не отримаєш атестат.

Рутин погляд став тягучим і важким. Вона скривилася та з помітним роздратуванням у голосі виплюнула:

– Ти зараз як батько.

Інді намірилася відповісти – ії зачепив радше тон, аніж слова, – проте, подумавши, стулила рота. Вирішила пропустити сестрин закид повз вуха.

Рута стомлено проказала:

– Ми вчора знову погиркалися.

– Що цього разу?

– Не з батьком. Він зі мною не розмовляє ще з тієї ночі. З мамою.

– Навіть так. Через що?

– Усе те саме. Через вступ. Хоче, щоб я нарешті визначилася, куди подаватиму документи.

Аміна воліла, щоб доньки стали лікарками. Не так через любов до професії, як через прагнення втримати іх обох у Рівному. Вона працювала операційною медсестрою в міській лікарні, і ще до того, як Індія пішла в останній клас, без упину переповідала дівчатам байки з роботи, потроху формуючи в них переконання, що лікувати людей – престижно й водночас захопливо. Дуже делікатно, не нав'язуючись, Аміна натякала, що могла б домовитися про практику, а згодом допомогти із працевлаштуванням. І ще як було б чудово, якби сестри навчалися в одному виші, а потім працювали в одній лікарні. Ну, коротше, звичні мамські штуки.

На канікулах перед одинадцятим класом Інді якось прохопилася, що хоче навчатись на модельєра – вона любила малювати й часто вигадувала різне вбрання, а на початку десятих років навіть відвідувала художню школу, – та далі розмови справа не пішла, і після закінчення школи, піддавшись на вмовляння матері, Індія вступила на медичний факультет Тернопільського медуніверситету. Зате Рута, коли настала ії черга, слухати не бажала про кар'еру медика. Щоб мати змогу подати документи на вступ до медичного ВНЗ, третім предметом у ЗНО вона мусила обрати біологію. Рута зволікала до останнього та зрештою вибрала англійську мову, що абсолютно перекреслювало можливість вступу на будь-яку лікарську спеціальність.

– Можеш вважати мене занудою, – мовила Інді, – але вже б час тобі визначатися.

– Я не поіду до Харкова, – відрубала Рута.

Дізнавшись про Рутине рішення щодо третього екзамену, Аміна засмутилася, проте відступатися наміру не мала й уже наступного дня взялася підшуковувати інший, гідний ії доньки університет. Зупинилася на Національному юридичному університеті ім. Ярослава Мудрого в Харкові, ймовірно, тому, що в Харкові жила ії тітка Мейрам Аліева. Рута, коли про

це почула, тільки закотила очі та, грюкнувши дверима, зачинилась у своїй кімнаті.

– А ти говорила ій, що хочеш… ну… – побачивши, як змінилось обличчя сестри, Інді обірвала запитання на півслові.

Над головою Рути немовби нависла темна хмара.

– Хочу що? – вона з викликом подивилася на Інді.

– Хочеш стати письменницею. – Інді вдала, ніби не помічає, як ii сестра ментально барикадуеться.

– Невизнаною письменницею, – несподівано дзвінким голосом випалила Рута. – Вона так і сказала: невизнаною письменницю я зможу стати завжди, а перед тим, як і всі нормальні люди, маю здобути нормальну освіту, – дівчина пальцями зобразила лапки. – Нормальні, блін, люди.

– Не скипай. Я через це вже проходила. Вона так натякае, що почувалася б спокійніше, якби ти подумала про запасний план.

Запасний план. Усі постійно торочать ій про запасний план. Рута спершу скривилася, а тоді, похитавши головою, відкинулася на подушку. На обличчі застигла понура посмішка. Інді, відчувши за тією посмішкою мовчазний докір, відвела погляд від екрана.

Минулоі зими Індія натрапила на іхньому домашньому комп’ютері на течку, в якій ii сестра зберігала свою писанину. Спочатку Інді страшенно здивувалася. Вона знала, що Рута захопилася сучасною літературою, але на той момент гадала, що це захоплення незабаром мине. Інді не могла так просто повірити в те, що сестра, яка ще два роки тому не розуміла, навіщо марнувати час на вигадані кимось історіі, раптом сама захотіла ці історіі вигадувати. Нічого не кажучи Руті, Інді скопіювала файли собі на планшет і протягом наступного тижня іх усі прочитала. Там були переважно коротенькі есе, кілька оповідань, а також файл із начерками чогось більшого – повісті, а може, навіть роману. Інді сподобалося не все, про що писала ii сестра, проте вона була вражена тим, як це було написано. Навіть дещо наівні Рутині есе не вимагали редагування. У це виявилося повірити ще важче: Рута, яка, здавалося, ніколи по-справжньому не любила читати, у свої сімнадцять років уже могла генерувати те, що Яків Демидович називав «чистими рядками».

Знаючи, що між сестрою та матір’ю тривае мовчазна війна через екзамени, Інді на початку лютого показала ці тексти матері. Аміна прочитала, сказала, що ій сподобалося, і… на тому все. Вона не сприйняла іх усерйоз, навіть не здогадалася, що в такий спосіб старша донька намагаеться пояснити ій, що Рута мае власне, відмінне від материного, бачення кар’ери (пізніше Аміна таки зрозуміла, але ставлення до доньчиного захоплення не змінила: писати – несерйозно). Рута, коли дізналася, розлютилася на сестру – не так тому, що без дозволу полізла в течку, як через те, що показала тексти матері.

Рута соромилася не написаного. Причиною ніяковіння був той факт, що вона наважилася щось написати. Шкільні історіі про письменників здебільшого

були історіями невдах. Світ, який відкрив для неї Яків Чорнай, у якому писали Девід Мітчелл, Кормак Маккарті чи Мег Вуліцер, у якому письменники були яскравими й успішними, її батьки вважали наївною фантазією, і Рута не знала, як внести у свідомість матері, що письменник не обов'язково повинен мати трагічне життя та сконати в злиднях. Через це вона нітилася й дратувалася ще дужче. Навіть зараз, щойно Інді згадала про письменництво, Рута наїжачилася. Індія відчувала зміну її настрою, проте не розуміла (а може, не бажала розуміти): підтримуючи сестру в тому, що лиш додає їй сорому, не просто не допомагає, а й шкодить. Цілить у найчутливішу точку та завдає щораз більшого болю. Інді любила Руту, однак чомусь не усвідомлювала, що любов не завжди зціляє – іноді любов рве на шматки.

– Вступай на літературну творчість до Острога. Не гони – у тебе реально виходить писати.

– Діяльність, – процідила крізь зуби Рута. – Спеціальність називається «Літературна діяльність». Там ніхто не вчить творчості.

– Ну, це майже те саме. Чи в тебе є кращі варіанти?

– Я дивилася перелік предметів – та сама філологія. І я не уявляю, як витримаю п'ять чи шість років у Острозі. Я не хочу.

– Що не так з Острогом? До Рівного рукою подати.

– Сумніваюся, що це те місце, де можна набратися досвіду, про який хоч комусь буде цікаво читати. Я не висиджу там чотири чи п'ять років.

Інді гмикнула, чим іще більше розсердила сестру.

– Не можна мати все й одразу. – Вона починала втомлюватися від розмови.

– Але можна принаймні рухатися в правильному напрямку.

– Ти взагалі сама знаєш, що тобі треба?

Рута відповіла не відразу.

Вона міркувала про це вже, мабуть, півтора року. Не про те, ким мріє стати, а радше про те, як визначитися. Як людина – тобто людина, яка зрештою досягає успіху, – знаходить власне покликання? Випадково наштовхується? Обирає свідомо? Вичікує, коли покликання впаде їй на голову? Рута спостерігала за дорослими, подумки длубалася в іхніх біографіях, намагаючись зрозуміти, як вони стали тими, ким стали, і зрештою прийшла до не надто втішного висновку: майже ніхто не робив це усвідомлено. Ніхто не робив це розумно. Більшість, кого вона знала, а також ті, про кого могла розпитати, просто рухалися навмання, хапалися за все, що траплялося, наче якісь одноклітинні, аж поки не прилипали до того, що забезпечувало нормальний заробіток. Рута визнавала: життя – це не точна наука, проте усвідомлення того, що основою для більшості відомих їй успішних кар'єр слугує щось на кшталт броунівського руху, бентежило. Це здавалося неправильним.

Тож Рута не знала, що робити зі своїм життям. Знала лише, чого вона точно не хоче: здобути фах лікарки чи юристки, пустити корені й безповоротно загрузнути в житті, ритм якого залежить від робочого графіка з дев'ятої до шостої. Вона любила книжки, відчувала, що вміє писати, сподівалася, що за умови постійної роботи над собою зможе писати ще краще. І їй це подобалося. Справді.

– Я могла б жити в Києві, підробляти моделлю й писати. – Вона водночас і нітилася, і промовляла так, ніби щосили намагалася вразити сестру; останне викликало відразу до самої себе. – Ну, пробувати писати… Я не хочу в університет.

Інді вирішила поцікавитися, чи сестра аж така впевнена, що їй вдасться писати так, щоб гонорарів вистачало на життя, проте останньої миті пом'якшила запитання:

– Ти віриш, що так само хотітимеш писати через п'ять років? А через десять? Бо з модельного бізнесу тебе врешті-решт попруть, і тоді ти… – Інді замовкла.

– Залишуся ні з чим, – Рута скорчила презирливу гримасу.

– Добре, добре, я знову як батько. – Старша сестра, неначе захищаючись, виставила перед собою долоню. – Рут, не все, що він говорить, є за замовчуванням неправильним. Сама подумай.

– Я не знаю, що робити.

– Їдь до Києва, вступай на філфак. Чи до Львова на журналістику. Яка різниця? Облишити все й почати писати зможеш завжди.

Рута енергійно замотала головою.

– Це неправильно, Інді! Є різниця. – Вона помовчала, прикусивши губу. – Не знаю, як тобі пояснити…

Це ніби визнати поразку, навіть не спробувавши поборотися. Із притаманною підлітковому максималізму нетерпимістю до недоліків інших Рута переконала себе, що лікарі та філологи – це боягузи. Ті, хто вже відступив. Хто вибрав запасний план, навіть не намагаючись утілити в життя найважливішого. Дівчина розуміла, що її шанси стати письменницею нікчемні, проте не могла про них не думати, бо вбила собі в голову, нібито письменник за визначенням не боягуз, адже ніхто й ніколи не відступає в письменництво. Ніхто не береться писати, бо не вдалося вивчитись на економіста чи юриста, лише навпаки. Такі наївні та пафосні думки, вочевидь, не мали нічого спільного з реальністю, та все ж властиве сімнадцятирічним хибне відчуття дорослості підказувало Руті, що письменник – це той, хто знає, чого хоче, і передусім відчуває емоційний зв'язок із тим, що робить. Вона й на мить не замислювалася, що може помилятися, і була переконана, що прагне не так слави чи визнання, як отієї непохитної певності у правильності обраного шляху, яка, на її погляд, властива тільки письменникам.

– Я не хочу, щоб хтось за мене вирішував, що є правильним, а що ні, – тоном, який не припускав заперечень, промовила дівчина. – І не хочу просто займатися чимось. Я хочу кожної миті усвідомлювати, що це моє, ось це воно – саме те, що мені потрібно.

Інді не озвалася жодним словом.

Насправді в той момент сестри думали про одне й те саме. Немовби танцювали довкола одного вогнища. Інді згадувала мрію стати ілюстраторкою чи модельєркою, про яку, як і Рута, майже нікому не говорила. У пам'яті зринула осінь 2014-го, коли вони з Рутою та мамою поїхали на Форум видавців до Львова. Інді натрапила там на один із перших українських коміксів за мотивами повісті Франка «Герой поневолі». Вона пригадала, як погортала його, а потім до вечора не могла позбутися думки «я б намалювала краще», хоча глибоко в душі знала, що ніколи не наважилася б на щось подібне. Інді не вміла відрізняти невдачі від катастроф, і це було її найбільшою проблемою – страх не сподобатися, наразитися на глибоке неприйняття. Вона навіть художню школу покинула, бо її картину, на малювання якої пішов місяць, не взяли на якийсь обласний конкурс. Ближче до закінчення десятого класу Індія непомітно для самої себе погодилася піти шляхом найменшого опору й почала робити все, як підказувала мати. Аміна зраділа та з іще більшим ентузіазмом узялася ліпити з доньки те, що їй хотілося. Зрештою всі залишилися задоволеними. Ну майже. Чи подобалося Індії життя, яке на неї чекає? Вона знала, що воно буде зручним. Комфортним. Утім, коли дивилася на сестру й немовби бачила довкола її обличчя вінець м'якого світла, того світла, яке ще зовсім недавно горіло в її очах також, Інді жалкувала, що добровільно ступила крок назустріч світові невдах, тих, хто повірив у теревені про запасний план і прогнувся, навіть не спробувавши погнатися за мрією. Інді раділа за сестру й водночас відчувала тиху заздрість, розуміючи, що її власне світло безповоротно згасло.

Неначе почувши її думки, Рута ніяково пробелькотала:

– Я не хотіла тебе образити…

Інді стомлено всміхнулася.

– Усе гаразд, мала. Ти молодець. Пиши ЗНО, забирай атестат, а там розберемося.

7

I feel a little lost,
A little strange today.

Iron Maiden, «Different World», 2006[9 - Почуваюся трохи розгублено,Трохи дивно сьогодні.– Iron Maiden, пісня «Інакший світ», 2006 (англ.).]

Неділю Рута провела з Ларою (разом з одногрупниками Боді вони смажили шашлики на задньому подвір'ї будинку в Колоденці), проте додому повернулася до сутінків. Кілька разів протягом пообіддя спогади – несправжні, фальшиві спогади, – наче іскристі уламки скла, спалахували перед очима. Тоді дівчині здавалося, ніби вона вже була тут, бачила саме цих людей, саме в цьому місці, та, на щастя, це швидко минало.

Упродовж наступного тижня Рута лише раз виходила до Лари. З одного боку, не хотіла дратувати батьків, з іншого – відчувала потребу зосередитися на ЗНО, бо до першого екзамену залишалося зовсім мало. Лара був не проти спілкування телефоном – довгі розмови його не напружували, а ось Вайбер чомусь не любив. У Рути все було з точністю до навпаки. Телефонна розмова передбачала комунікацію без жестів і міміки, і дівчину це дуже обтяжувало. Рута боялася, що може ненароком образити Лару або ж видатися йому занадто нудною, а тому майже завжди обривала розмову за лічені хвилини після її початку. Цікаво, що з Інді вона також майже не зв'язувалась: у сестри був розпал сесії, і Рута остерігалась її зайвий раз турбувати. Напевно, вперше після переїзду Індії до Тернополя сестри не контактували впродовж кількох днів.

Зате по обіді у п'ятницю, 17 травня, від Інді надійшло телеграм-повідомлення: «Будь увечері на зв'язку. Хочу з тобою поговорити. Це важливо». Рута ще була в школі. Спочатку занепокоілася, настрочила відповідь, але надіслати не встигла – внизу під повідомленням сестри вигулькнув усміхнений смайлик.

Рута весь вечір просиділа, неначе на голках. О дев'ятій сіло сонце, і на місто впали сутінки. За годину над будинками повисли тиша та пітьма, а Інді все не озивалася. Рута розсердилась, налаштувалася сама набирати сестру, і тоді телефон нарешті ожив, сповіщаючи про відеовиклик.

Дівчина натиснула «Відповісти», і на екрані з'явилась Інді. Сестра була в гуртожитку. Найперше, що впало в очі, – усмішка на все обличчя. В очах Інді стрибали іскорки, так мовби вона поривалася розсміятись і щосили стримувалася. Їй точно кортіло чимось поділитися. Рута вичікувально вигнула брову. Сестра витримала паузу й тільки потім захоплено випалила:

– Якщо мені поставлять автоматом патоморфологію, ми приїдемо двадцятого. – Вона закусила губу, намагаючись не сміятися.

Рута скинула й другу брову також.

– Ми?

– Ілля мені освідчився!

Ілля Ісаев навчався на четвертому курсі стоматологічного факультету ТДМУ. Інді познайомилася з ним у маршрутці дорогою додому в травні 2017-го – хлопець, як і вона, був із Рівного. На літніх канікулах вони почали зустрічатись і відтоді не розлучалися. Рута вперше побачила Іллю в грудні того самого року й одразу прозвала хлопця Очкастим Мачо. Ніяким мачо, звісно, він не був, радше навпаки – височенний, в окулярах, страшенно худий. І дуже тихий. За кілька днів до Нового року Ілля приходив до них додому, типу, знайомитися з батьками, і Рута почула його голос лише

наприкінці вечора, коли хлопець майже нечутно подякував Аміні за вечерю. Після того вона цілий тиждень кепкувала із сестри – мовляв, ії новий хлопець виявився таким мовчазним, що під час вечері його доводилося постійно штурхати, просто щоби переконатися, що він при свідомості. Насправді ж про характер Іллі Рута знала здебільшого зі слів сестри – розважливий, вихований, розумний. І отепер, після двох років стосунків, Очкастий Мачо запропонував Інді стати його дружиною.

Рута ледь не випустила смартфон із рук.

– Жартуеш?

– Ні! Просто на парах!

Рута уявила, як незграбний Ілля із маслакуватими руками та гострим борлаком опускається на коліно перед ії сестрою на очах у цілого потоку й пересилила бажання скривитися.

– Як?

– Ну, не зовсім на парах. – Інді аж розпирало. – Ти ж пам'ятаеш, я маю доступ до ксерокса в деканаті, ну й Ілля іноді просить мене зробити якісь копіі. Нечасто, але просить. Сьогодні після першоі пари він знайшов мене, дав папку з якимись паперами та попросив іх відксерити. Додав, що перед четвертою парою все забере. Я звільнилася лише після третьоі пари, прийшла до деканату й почала ксерити. Там із десяток аркушів було, якісь матеріали з терапевтичноі стоматологіі, питання на екзамен, щось іще, а насамкінець – ну, останній аркуш, – на ньому був комікс.

Рута подумала, що почула щось не те, і перепитала:

– Комікс?

– Так! – Інді засміялася, наче від лоскоту. – Намальований від руки комікс! Аркуш було поділено на чотири частини. На першому малюнку – приміщення, на стіні якого написано «Деканат», а в кутку біля ксерокса стоіть дівчина, типу, щось ксерить. Друга картинка – до деканату заходить високий хлопець. На третій картинці він стае перед дівчиною на коліно та простягае ій долоню. На долоні – коробочка з каблучкою, а над головою висить хмарка із запитанням: «Станеш моею дружиною?». Потім, на четвертому малюнку, дівчина нахиляеться до хлопця, і над нею теж хмарка, але порожня. А внизу під усім цим – дрібний підпис: «Інді, будь ласка, впиши свою відповідь».

Початковий скепсис потроху влягався, і Рута вигнула брови. Це було дивно. І круто водночас. Вона ніколи б не подумала, що Очкастий Мачо на таке здатен.

Інді захоплено продовжила:

– Я схопилася за ручку, нашкрябала «ТАК», вискочила з деканату, а він на мене чекае під дверима. З каблучкою!

Сестра розчепірила перед камерою пальці лівої руки та похвалилася перснем із білого золота з крихітним камінчиком на безіменному пальці.

– Це… – почала Рута.

– Діамант, – Інді сяйнула зубами на весь екран.

– Воу. – Рута якийсь час німувала, а тоді почухала пальцем кінчик носа. – І що, ви тепер, типу, одружитеся?

Дурне запитання. Інді закотила очі.

– Так, Рут, люди після заручин зазвичай одружуються. – Її усмішка раптом пригасла. – Ти не рада за мене?

Рута мотнула головою.

– Рада, звісно, просто…

Її очі залишалися серйозними. Між бровами Індії з'явилася неглибока складка.

– Просто що? Ти маеш щось проти?

Рута замахала головою ще дужче.

– Ні, ні! Я не про те. Просто ви тепер будете разом, ти й Ілля, і це круто, він хороший, і я впевнена, що вам буде добре вдвох, але… ти моя сестра. Ми з тобою разом відтоді, як я народилася. І мені чомусь здавалося, що так буде завжди. Типу, сестри Статник проти решти світу. – Губи склалися в сумну усмішку. – Знаю, це звучить тупо й пафосно, не ображайся, будь ласка! Просто… ну, в тебе буде сім'я, а я ніби як сама по собі залишаюся. І це трохи незвично. Мені треба трохи часу, щоб… усвідомити все це. Розумієш?

– Ну Рут…

Відчувши щире засмучення Індії, дівчина швидко опанувала себе.

– Забий! – опустила погляд. – Я дурню зморозила. Я справді рада! – Потім знову прикипіла до екрана: – Ти вже повідомила батькам?

Інді зморщила носа. Вогники, що наново спалахнули в очах, виявилися значно менш яскравими.

– Ще ні. І ти не говори.

– Не скажу. Але двадцяте – наступний понеділок. – Рута порахувала в голові. – Блін, це вже за три дні.

– Знаю. Але думаю розповісти, як приіду. Типу, поговорю спочатку з мамою, а потім… Побачимо, коротше. Мені здається, так буде краще. Чи як?

Рута знизала плечима.

Якусь хвилину панувала тиша, потім Інді поцікавилася:

– Як твій Лара?

Рута махнула рукою.

– Майже не зустрічаемось. У нього сесія, я готуюся до екзаменів, ну й батьків не хочу дратувати зайвий раз.

Знову запала ніякова мовчанка. Рута змінила позу – крісло під нею скрипнуло, сколихнувши тишу, – але так нічого й не сказала. Розмова провисала. Інді не ображалась, однак відверто сподівалася на трохи іншу реакцію. Виждавши кілька секунд, вона озвалась, аби тільки не мовчати:

– Чим займаешся?

– З тобою говорю.

Інді пирхнула.

– Мала, не біси.

Рута награно зітхнула.

– Ось, – покрутила смартфоном, – закинула ноги на підвіконня й дивлюся на зорі.

Насправді зірок вона розгледіти не могла. Сонце зайшло понад годину тому, проте небо все ще було надто світлим.

Наблизивши обличчя до екрана, Інді спробувала зловити притуманений погляд сестри. Зображення було чітким, ій навіть здалося, що вона бачить власне відображення в зіницях Рути, хоча погляд сестри линув повз екран, тягнувся кудись далі. На коротку мить Інді відчула шпильку роздратування, але потім у голові враз усе перевернулося й вона збагнула, як почувається іі сестра. Дівчина підвелася, розчахнула вікно, відсунула вбік ноутбук одніеі зі співмешканок і, склавши ноги лотосом, умостилася просто на столі.

– Я тепер теж дивлюся на зорі, – повідомила Руті. Та мляво всміхнулась у відповідь. Тоді Інді додала: – А пам’ятаеш, як ми перейменовували сузір’я?

Ще коли Рута була зовсім маленькою, Григір літніми вечорами часом вибирався з доньками на прогулянку. Як правило, вони йшли до парку біля Палацу дітей та молоді, й там, якщо вечір був безхмарний, сідали на траві, чекали, доки стемніе, після чого батько показував і називав донькам сузір’я. Переважно, звісно, пояснював Індіі – Рута, ще надто мала, нічого не розрізняла в темному небі, та обом дівчатам було цікаво. Так, що ще довго після того, як такі прогулянки припинилися, вони сідали вечорами на підвіконня, на яке Рута зараз заклала ноги, й вишукували візерунки в розсипі зірок над притихлим містом. До того часу Інді встигла забути все, що чула від батька, тож сестри вибирали скупчення зір, яке ім подобалося, вирішували, на що воно схоже, та придумували йому нову назву. Замість

Оріона, Кассіопеі, Великої Ведмедиці на іхньому небі були М’ясорубка, Тарган, Квітковий Горщик і Маленький Підсвічник.

Рутин погляд ледь змістився та сфокусувався на екрані.

– Це так давно було. – Вона глибоко вдихнула. – Я вже й не пригадаю, коли ми востанне разом дивилися на зорі.

– Ага. – Інді звідкілясь видобула пакунок із солоними крекерами. Розірвала його й закинула кілька до рота.

– Ти чим там хрумтиш?

– Крекери.

– Я теж хочу, – набурмосилась Рута.

– Перетопчешся.

Також збагнувши, що неправильно повелася з сестрою, Рута тихо сказала:

– Пробач за те, як я зреагувала. Я рада за вас. Чесно-чесно.

Інді махнула рукою, мовляв, пусте.

– Я сама винна. Не треба було все так одразу вивалювати.

Рута вирішила змінити тему:

– Щось читаеш зараз?

Вона не забула, що в сестри сесія, але воліла перемкнутися на щось знайоме й не таке дражливе, а книжки за останні роки стали однією з найулюбленіших тем.

Інді картинно застогнала.

– Підручник із фармакології.

– Бідося.

– Перед сесією встигла закінчити Ремарка.

Перед тим Інді проковтнула Стейнбека, а до нього – Фолкнера, тож Рута з погано прихованими нотками занудства в голосі бовкнула:

– Геть звихнулася на класиках.

– Ти це говориш таким тоном, ніби я підсіла на героін, – відрізала Інді. – Що в цьому поганого?

– Нічого. Вони пишуть про світ, яким він був сто років тому. Про проблеми, яких уже давно немае.

– Вони пишуть про проблеми, які актуальні завжди. – Інді не поділяла Рутине захоплення сучасною літературою. – На те вони й класики. Ось, наприклад, Фіцджеральд…

Рута, кривляючись, перебила її:

– Ось, наприклад, Фіцджеральд! Ти як знала: я майже домучила збірку «Прощення гріхів». Ти ж читала? – Рута дочекалася, коли сестра кивне, і продовжила: – Не пам'ятаю назви оповідання: там дівчина іде з навчання, їй усе не подобається, вона думає про те, як це тупо – вчитися, стільки зусиль, а навіщо воно, в голові перебирає хлопців зі свого містечка, мріє, як вийде заміж і народить купу дітей. І все, кінець оповідання. Це, по-твоєму, актуальні проблеми? Це має мені подобатися? Блін, та це тупо. Ту-у-у-по! Я взагалі не розумію, як таке можна читати?

Інді зігнорувала очевидний тролінг.

– Не суди про Фіцджеральда за одним оповіданням.

– Ну та, – розходилася Рута, – він увесь такий! Поки добивала збірку, разів із двадцять подумала, що застрелилася б, якби жила в той час. І застрелила б перед тим кількох чоловіків.

Інді парирувала:

– Ті, кого читаєш ти, не кращі. Пласкі та вульгарні. Ти не розумієш, як люди читають Фіцджеральда, а я не розумію, як люди, що читають сучасну літературу, не впадають у кому від нудьги!

– Ти серйозно? – Рута вдала, що обурилася. – Джонатан Франзен плаский? Ханья Янагіхара вульгарна? Покайся, інакше я з тобою тиждень не розмовлятиму!

Інді показала сестрі язика.

– Вони однаково нудні. Як на когось із них можна рівнятися?

– Говориш, як батько, – пирхнула Рута. – Наче рівнятися можна лише на тих, хто вже помер.

Суперечка була непринциповою, тож Інді не відповіла. Якийсь час вона тільки хрумкала крекерами. Згодом її сестра, зітхнувши, промовила:

– Мені не вистачає тебе.

Інді припинила жувати.

– Мені теж, насправді.

– А як же Ілля? – зіронізувала Рута.

– Ти плутаєш зовсім різне, – розважливо відповіла Індія. – Ілля хороший, але це інакше. Ти ж сама сказала: ми з тобою разом відтоді, як ти

народилася. Ти й надалі моя сестра, і де б я не жила, що б я не робила, це не зміниться. Ми разом.

На Рутине обличчя повернувся задумливо-меланхолійний вираз.

– Знаєш, – озвалась вона, – я колись мріяла бути як ти. – Помітивши, як кутики губ Індії смикнулися вгору, дівчина задерикувато випалила: – Чого ржеш? Я серйозно. Ти так багато часу зі мною проводила, ти могла на рівних говорити з батьком. І ти гарно вчилася. Десь у шостому класі, надивившись на тебе, я пробувала малювати комікси, проте щоразу, бачачи результат, рвала малюнок на дрібні клапті й викидала. Я навіть читати почала через тебе. Бляха, та в «Маленькому принцові» стільки сторінок немає, скільки разів я над ним засинала, але зрештою дочитала. Ніфіга не в'їхала, але таки дочитала. Бо страшенно хотіла бути як ти.

– Але тепер уже не хочеш, – із сумною усмішкою на півобличчя проказала Інді.

– Річ не в тім. Не в тобі, розумієш? Просто… – Рута насупилася, добираючи слова, – я не прагну того, чого прагнеш ти. Пам'ятаєш, у десятому класі ти малювала круті моделі одягу? В тебе ще альбом з ескізами був. Ти так серйозно до того ставилася. Скільки мені тоді було? Дванадцять? Тринадцять? І це мене реально вразило. Твое ставлення. Мені здавалося, ти мріеш про це, ну, про те, щоб шити крутий одяг, і мені теж забаглося мріяти. Я не уявляла про що й навіть не припускала, що це буде пов'язано з книжками, але мусила бути як ти, бо ти прагнула більшого, чогось такого, що я на той час вважала абсолютно недосяжним. – Інді подалася назад, однак Рута того не помічала. – Річ не в тому, що я не хочу бути як ти, ти крута, і я рада за тебе. Просто я не хочу дотягти до двадцяти п'яти лише для того, щоб усвідомити, що з кожним днем стаю дедалі менше схожою на ту жінку, якою мріяла стати, коли мені було п'ятнадцять, і… і… вже нічого не можу із цим удіяти. Я страшенно боюся цього: повертаеш не туди, обираеш не те, потім намагаешся цьому відповідати й зрештою перестаеш бути собою. А коли спохоплюешся, то розумієш, що вже зовсім, зовсім пізно.

– Знаеш що? – вигнула брову Інді.

– Що?

– Ти перечитала сучасної літератури.

– Та ну тебе…

Попри те що в голові гніздилися не дуже радісні думки, Рута начепила на обличчя банальну усмішку. Вони віддалялись, і ні вона, ні Індія не могли нічого із цим зробити. Їхні виняткові спорідненість і близькість зумовлювала, напевно, ідеальна різниця у віці: не дуже велика, через що Індії було цікаво з Рутою, й не мала, завдяки чому сестри не перетворилися на суперниць. Інді тішило, що поряд завжди була союзниця, яка її обожнює. Рута ж була рада йти всюди, куди тільки старша сестра її брала. З віком ця різниця відігравала дедалі меншу роль. Вони дорослішали, обростали знайомствами та – як наслідок – відступали щодалі одна від одної.

У грудях знову сколихнулося бажання змінити тему.

– На коли плануєте весілля?

– Ми ще не думали.

– А житимете де?

Батько Іллі, Георгій Ісаев, був власником приватної стоматологічної клініки в Рівному, тож із квартирою проблем не мало виникнути. Рута цікавилася містом.

– Спочатку треба довчитися. І мені, й Іллі. Потім вирішимо, але я хочу залишитися в Рівному. Нікуди не їхатиму.

– І ти йому готуватимеш? – підкинула підступне запитання Рута.

– Так.

– Справді?

– Ну-у-у… – Інді витягнула губи й лукаво всміхнулася. Вона ненавиділа куховарити.

– Чекай, – Рута звела брови, – він узагалі знає, що ти навіть у найкращий свій день на кухні можеш воду спалити?

Інді захихотіла.

– Ще дізнається.

Смартфон нагрівся, долоня під ним спітніла, і Рута переклала його в іншу руку.

– Але серйозно, Інді: що ти в ньому знайшла? Я не кажу, що Ілля поганий, але він же… він…

Інді сховала легковажну усмішку – її обличчя набуло якогось відстороненого вигляду. Рута налаштувалася на довжелезний шмаркато-патетичний монолог, однак сестра обмежилась однією фразою:

– Поруч із ним усе ніби яскравішає.

Рута аж зубами клацнула, збагнувши, як це відрізняється від її досвіду: коли вона з Ларою, усе довкола немовби тьмяніє. Сяє лише він. Решта світу здається намальованою сірим кольором.

Інді правила далі:

– Ілля мав можливість поїхати цього літа на практику до Вроцлава. На два місяці. Він відмовився, бо захотів залишитися зі мною. – Вона помовчала. – Важить не те, що тобі дають, а те, чим заради тебе поступаються.

Рута прокрутила останні слова в голові, неначе в записі: важить не те, що тобі дають, а те, чим заради тебе поступаються.

– Це чиі слова?

– По-моему, Руіса Сафона.

– Я так і думала.

Вони ще трохи погомоніли. Зрештою Рута сказала, що їй уже час спати, ще раз привітала сестру та попрощалася. Завалившись на ліжко, вона якийсь час осмислювала розмову, намагалася спрогнозувати, як зміняться її стосунки з Індією, а потім, незважаючи на те що голову розпирало від думок, на диво швидко поринула у переплетіння яскравих сновидінь. Їй снилися прогулянки вечірнім парком і небо, всіяне сузір'ями, назви яких відомі лише сестрам Статник.

То була остання нормальна розмова з Індією і, попри попервах неоднозначну реакцію, остання приємна новина перед тим, як усе полетіло шкереберть.

8

Увесь той тиждень містом прокочувалися хвилі нетипової для травня виснажливої спеки. У суботу Рівне взагалі немовби накрило прозорим ковпаком: на небі жодної хмаринки, нерухоме повітря повільно спікалося під сонячними променями, трансформуючись у заледве придатне до дихання тягуче желе. У ніч на неділю, 19-те, температура не опускалася нижче за двадцять чотири градуси, і Рута крутилася без сну майже до ранку.

Їй було погано. Ну тобто реально фізично погано, а до світанку погіршало так, що Рута мусила визнати: з нею щось не гаразд. За останні кілька днів вона зовсім вибилася зі сну: вночі не могла склепити очей, а протягом дня боролася з невідступною сонливістю. Того недільного ранку дівчина остаточно впевнилася, що з її організмом відбувається щось дуже недобре, тож немає сенсу виправдовувати свій стан нервозністю перед ЗНО чи немилосердною задухою.

Невдовзі по шостій дівчина закуняла. Дрімала недовго – прокинулася десь за годину, – після чого її ледь не знудило просто на ліжко. Нутрощі норовили викрутитися навиворіт. Рута підхопилась і помчала до ванної. Гарячий вміст

шлунка хлюпав просто під горлом, а низ живота роздувся та обважнів – так, наче в кишківник заштовхали комплект більярдних куль. Схилившись над умивальником, Рута віддихалася та зрештою погамувала нудоту, проте обличчя залишалося зеленим, а долоні та шия – липкими від холодного поту. І ще груди – вони чомусь стали гіперчутливими до дотиків. Такими, що навіть легеньке тертя об одяг завдавало пекучого болю, і тому зараз Руті здавалося, ніби на ній скафандр для виходу у відкритий космос, а не нічна сорочка.

За сніданком, зауваживши незвичну блідість доньки, Аміна почала допитуватися, проте дівчина відмахнулася, буркнувши, що все це через спеку.

Першу половину дня Рута проспала, потім замість готуватися до екзаменів просто валялась на ліжку й тупилася в стелю. Ближче до вечора таки спробувала щось почитати, та не змогла зосередитися. Слова неначе ворушилися перед очима, і, промучившись чверть години, дівчина відклала книжку.

Лише після вечері (для заспокоєння Аміни вона впихнула в себе кілька млинців) Рута наважилася зосередитись на тому, що хвилювало її більше навіть за екзамени й погане самопочуття. Знову простягшись на ліжку, вона відкрила на смартфоні календар, на пальцях перерахувала дні й до болю закусила губу.

Уже майже тиждень.

Бляха.

Звісно, це й справді могло бути через нерви та спеку, але… Дівчина взялася терти лоба, немовби стираючи в такий спосіб із пам’яті якісь спогади… Груди боліли другий тиждень, і це абсолютно точно було не нормально.

Вона вирішила, що мусить зателефонувати та поговорити з Індією.

Перед тим Рута подалася на кухню й узяла яблуко. Їсти не збиралася, просто хотіла дізнатися, де батьки, і, повертаючись, краєм ока зазирнула до інших кімнат. Григір читав під навстіж розчиненим вікном у спальні, Аміна дивилася телевізор у залі. Зачинившись у своїй кімнаті, Рута відклала яблуко, під’єднала до смартфона навушники та викликала через Вайбер сестру.

– Привіт! – кругле обличчя Інді сяйнуло широкою усмішкою.

Упродовж кількох наступних секунд зображення пливло та підвисало – Інді кудись переставляла ноутбук. Рута почекала, поки сестра вмоститься, і лише після того приглушено почала:

– Привіт. Як справи?

Інді була в гуртожитку. Рута чула голоси її співмешканок, десь негучно грала музика.

– Викладачка з фармакології вирішила, що нікому не ставитиме автомат, тому я ще на тиждень затримуюся в Тернополі. А так усе чудово.

– А, ну ок.

Рута ледве ворушила язиком, й Інді насторожилася.

– Ти чого так шепчеш?

Рута промовисто повела очима на двері своєї кімнати, потім поглянула на сестру.

– Є розмова.

Інді кивнула. Безтурботний вираз злетів з її лиця. Вона шикнула на подруг, загребла зі столу навушники, вставила їх у вуха та під'єднала дріт до ноута.

– Кажи.

На Рутиному обличчі майнула стурбована усмішка.

– Зі мною щось не так.

– Що саме?

– Із животом.

Дівчина інстинктивно поклала долоню на нижню частину живота.

– Що конкретно?

– Не знаю… Важкість унизу. Болить, коли сиджу. Коли ходжу, майже не відчуваю, але сидячи – завжди. І щодня гіршає. І апетиту зовсім немає. І щоранку нудить…

Сестрині брови зійшлися на переніссі.

– Здуття?

– Так, – покивала Рута. – Постійно. Хоч я майже нічого не їм. Не можу дивитися на їжу.

– Мала, – Інді повільно підняла та опустила плечі, – я не поставлю діагноз по Вайберу. Я взагалі ще не лікар.

Попри зауваження, подруги Індії не затихали, і розмова із сестрою тривала на тлі їхнього нерозбірливого гомону. Збагнувши, що обрала не найкращий час, Рута відвела розчарований погляд від екрана, якусь хвилину понуро тупилась у свої пальці, а тоді нарешті зважилася:

– У мене затримка.

Інді посерйознішала.

– Скільки?

– Ну, вже десь тиждень. Трохи більше як тиждень.

– Це не страшно, – замислено протягнула сестра. – Тобто тиждень – ще не страшно.

Рута подумала: це тобі не страшно, проте вголос вирішила цього не говорити. Якось нечемно й недоречно.

– Але…

– Що?

– Ця важкість…

– Що крім неї? Яке загальне самопочуття?

– Втомлена, – ніби на підтвердження Рута зітхнула. – Постійно спати хочу. Такого ще не було. Таке враження, наче я досі відходжу від тієї п’янки. Третій тиждень уже…

– Може, ти вагітна?

Рута чмихнула.

– Чого пирхаєш? – Інді говорила напівжартома, навіть спробувала всміхнутися, але голос чомусь прозвучав неспокійно. – Симптоми збігаються.

Рута мотнула головою:

– Припини. Мені реально хріново.

– Ти подумай: твій Лара часом не того… не перестарався?

– Я не спала з ним, – сердито обірвала її Рута.

– А цей… баскетболіст?

– Костя?

– Ага.

Наприкінці минулого та якийсь час на початку цього року Рута зустрічалася з Костею Луциком на прізвисько Костелло, старшим братом Тоні Луцик із паралельного 11-Б. Стосунки з Луциком – першокурсником у КПІ – були спорадичними (і це ще м’яко кажучи). Інді пам’ятала його баскетболістом, бо в той час, коли вона ще вчилася в школі, Костя виступав за шкільну команду. Новий рік Рута й Костелло святкували в одній компанії – Руті якимось дивом вдалося переконати батьків її відпустити, – втім подробиць Інді не знала. Не те щоб їй було нецікаво, просто вона зазвичай не порушувала таких тем першою. І в цьому полягала важлива різниця між сестрами: Рута з легкістю спілкувалася про секс, стосунки та все з ними

пов’язане, натомість у Інді до знайомства з Іллею серйозних взаємин не було взагалі, а якщо й були якісь, то вона уникала згадок про них.

– Я вже не пам’ятаю, коли востанне його бачила, – зморщила носа Рута. – Ще зима була.

Дівчина відшила Луцика на початку весни після того, як хлопець улаштував їй огидну сцену, дізнавшись, що та погодилася зніматись для «Obsessive».

– Тоді це може бути що завгодно – від гастриту та захворювання нирок до проблем зі сфери гінекології. Якщо ти впевнена, що не залетіла, – Інді ще раз пересмикнула плечима, – ну, почекай із тиждень, а потім обов’язково йди до гінеколога.

Рутин погляд розфокусувався, вона майже на хвилину поринула в себе. Гастрит? Захворювання нирок? Яка дурня! Інді помітила, що сестра випала з розмови, й помахала рукою перед камерою:

– Мала, ти тут?

Рута почула по той бік екрана чийсь дурнуватий, але такий щирий сміх, спрямувала на сестру порожній погляд і пробелькотіла:

– Інді, мені хтось телефонує. Перенаберу пізніше, ок?

Якась нотка в її голосі насторожила Індію, та вона не стала нічого з’ясовувати й кивнула:

– Окей.

Зв’язок обірвався. Рута опустила руки й завмерла, втупившись у темний екран. Ясна річ, ніхто їй не телефонував. Затиснувши похололими долонями телефон, вона прокручувала в голові останні фрази, якими обмінялась із сестрою.

(чого пирхаеш? симптоми збігаються)

(припини)

(твій Лара часом не перестарався?)

(я не спала з ним)

Так і є. Вона з ним не спала, а проте… У пам’яті сплив інший діалог. Вона щойно прокинулася в будинку Лари, вдяглася, спустилася на перший поверх і…

(чого либишся?)

(ти сміялася вночі)

(справді?)

(я ледь у штани не наклав)

Тиша була така, аж у вухах дзвеніло. Рута нервово кусала задирку над нігтем. Як він дізнався про сміх, якщо не спав із нею? Навряд чи вона реготала так голосно, що було чутно крізь стіни. Що тоді? Просто проходив повз уночі? Дурниці. Але якщо Лара таки провів із нею ніч, то чому втік з ліжка вранці? Чому не залишився? І чому нічого не розповів про…

Про що?

Рута сповзла з ліжка та підступила до вікна. Сонце висіло просто навпроти неі, й густе передвечірне світло заливало розтопленим золотом вікна багатоповерхівки. Під будівлею темніли калюжі конденсату з кондиціонерів – денна спека ще не відступила. Далеко за Устею щось горіло: небо свердлував стовп чорного диму. Десь лунала поліцейська сирена. Рута переминалася з ноги на ногу, відчуваючи, як у темних глибинах розуму прокльовується холодна та слизька здогадка. За ту хвилину, поки вона дивилася на дим, підозра розрослася, пустила корені в легенях і намертво засіла в мозку.

Чорт забирай, чому Лара нічого ій не розповів?

Рута витягла з шухляди гаманець, після чого як була, в домашніх шортах і футболці, прожогом вискочила з квартири. Аміна спробувала іі завернути, та дівчина вдала, ніби не почула. Не чекаючи на ліфт, Рута спустилася сходами на перший поверх і вилетіла на вулицю.

Важке від вологи повітря липнуло до шкіри. На верхній губі, скронях і під пахвами миттево виступили краплі поту. Рута роззирнулася. Найближча аптека розташовувалася за півтори сотні метрів на першому поверсі сусідньоі чотирнадцятиповерхівки, затиснута між книгарнею та піцеріею «Челентано». Рута рушила до неі, але, проминувши два під’їзди, різко спинилася. Це надто близько, хтось може впізнати іі або почути, що вона куплятиме, а потім переказати батькам. Секунду повагавшись, дівчина розвернулася та попрямувала в інший бік.

Почали збиратися хмари.

Пройшовши під аркою, Рута вибралася на Грушевського та за лічені хвилини дісталася Т-подібного перехрестя з бульваром Хмельницького. Не дочекавшись зеленого сигналу, перебігла на правий бік вулиці та швидко відшукала одноповерхову будівлю поодаль від дороги, на розі якоі притулилася старезна аптека, що стояла там ще з радянського часу.

Рута прослизнула досередини й полегшено видихнула, зрозумівши, що в наповненому запорошеним світлом душному холі кліентів, крім неі, немае. Привітавшись із причмеленою від спеки літньою фармацевткою, дівчина здушеним голосом попросила тест на вагітність. Аптекарка запитала, який ій, побачила розгубленість (мало не переляк) на Рутиному лиці та, співчутливо усміхнувшись, запропонувала тест-смужку. Найдешевший. Пояснила, що його треба вмочити в сечу, тоді повідомила, що струменеві тести дещо зручніші, просто іх саме зараз немае, але перейматися не варто, бо точність у всіх однакова, незалежно від ціни. Дівчину заціпило так, що вона змогла лише кивнути: давайте смужку.

Коли Рута вийшла з аптеки, сонце сховалося за багатоповерхівками на західному боці Грушевського. Повітря досі тремтіло від спеки, проте Руту били дрижаки. Затиснувши в руці невелику коробочку з тестом, дівчина повільно поплелася назад, і якщо до аптеки вона ледь не бігла, то додому брела, наче по пояс у воді.

Опинившись у квартирі, Рута тінню промайнула коридором і зачинилась у своїй кімнаті. Серце вискакувало з грудей. Трохи заспокоївшись, вона обстежила пакування. «ULTRA

– ультрачутливий тест на вагітність». Потім прочитала інструкцію на звороті. Зібрати сечу в чисту посудину… опустити тестову смужку правильним боком приблизно на п’ятнадцять секунд… не перестаратися з чеканням… і через три хвилини на індикаторній поверхні має з’явитися результат: дві поперечні смужки – вона вагітна, одна – не вагітна.

Нічого складного… якщо не зважати на те, що іі за цим можуть побачити батьки.

Дівчина покрутила головою, вишукуючи що-небудь, що могло б згодитися замість посудини. Попервах нічого путнього вигадати не вдавалося, Рута навіть зважувала думку, чи не взяти кавову чашку, але, розуміючи, що по неі спершу треба прокрастися на кухню, а потім пронести назад і непомітно вимити, відкинула іі. Зрештою вирішила скористатися ковпачком від експрес-кондиціонера для волосся. Він був чистий, і його мало вистачити.

Сховавши ковпачок до кишені шортів і тримаючи в долоні телефон та коробочку з тестом, Рута застигла перед дверима.

Просто навпроти іі кімнати розташовувалася спальня батьків. Григору достатньо буде підвести голову від книжки, щоб помітити, що донька несе щось у руці. Напевно, хвилину дівчина ловила ротом тишу, а тоді, роззирнувшись, схопила вільною рукою перше, що трапилося під руку. Книжку. Затуливши нею телефон і тест, затамувавши подих, вона вийшла з кімнати, прошмигнула до туалету та замкнулася зсередини.

Батько навіть не глянув у іі бік.

Поклавши книжку під ноги, Рута розірвала пакування та покрутила в руках тест: біла смужка завдовжки сантиметрів десять і завширшки менше за сантиметр. На відстані трьох-чотирьох сантиметрів від нижнього краю проходить поперечна фіолетова лінія з приміткою, що далі цього рівня тест у сечу не опускати. Посередині – порожне індикаторне поле.

Дівчина зняла шорти, тремтячими руками дістала ковпачок і, підвівшись над унітазом, наповнила його. Запустивши на смартфоні таймер, обережно поставила ковпачок на підлогу, вмочила в сечу тестову смужку та залишила її зануреною на п’ятнадцять секунд. Упоравшись, Рута поклала смужку на зливний бачок, а вміст ковпачка вихлюпнула в унітаз. Насамкінець обнулила таймер і, відвернувшись, стала чекати.

Це нагадувало очікування на результати екзамену, лише в тисячу разів гірше. Власне, відчуття здавалися гіршими за будь-що, знане Рутою до цього. Через хвилину та п’ять секунд вона не витримала й зиркнула на тест. Одна смужка вже проступила й чітко виднілась у верхній частині індикаторного поля. Внизу під нею поки що було порожньо.

Тремтіння рук стишилося, і Рута нарешті зауважила, що за книгу взяла із собою. Хлоя Бенджамін «Шукачі безсмертя». Вона досі не повернула її Анні Чорнай. Згадавши Якова Демидовича, дівчина підняла книжку з підлоги й тоскним поглядом утупилася в обкладинку. Коли вона знову кинула погляд на смартфон, на таймері добігала кінця четверта хвилина.

Рута зітхнула. Уже час. Вона відклала телефон, заплющила очі та навпомацки зняла тест із бачка. Потому ще півхвилини так і сиділа: не розплющуючи очей, тримаючи в лівій руці книжку, а правою – самими кінчиками пальців – стискаючи тест. Дівчина завмерла, неначе боялася, що світ довкола неї почне розвалюватися, а потім, глибоко вдихнувши, розплющила одне око й подивилася на смужку.

Наступної миті Рута відчула, як повітря безшумно витікає з легень. Під верхньою, дуже чіткою та рівною, з’явилася ще одна, бліда й ледь помітна, поперечна смужка. Дівчина розплющила друге око й упевнилася: смужок абсолютно точно було дві. Книга в її руці стала невагомою, а низ живота звело пекучими судомами.

Вона вагітна.

9

Вона вагітна. Рута не могла повірити: Лара скористався нею, поки вона спала. Сама думка про це була такою огидною та принизливою, що якийсь час, упершись лобом у книжку, дівчина гнала її геть. Рута спробувала зосередитися на тому, що тепер робити, але не змогла нічого вигадати. Збуджений мозок уперто підсовував у свідомість одну й ту саму карикатурну картинку: щойно дівчина заплющувала очі, відразу немовби бачила себе в дзеркалі – з велетенським опуклим животом.

Зрештою Рута вийшла з туалету. Безшумно ковзнувши до своєї кімнати, заховала коробочку з тестом углиб шухляди з білизною, вмостилася в узголів’ї ліжка та притисла ноги до грудей. Попри застояну духоту кімнати, нею тіпало, наче від холоду, і водночас спиною стікав піт. Руки тремтіли так, що боялася впустити телефон. Дівчина не стала активувати Вайбер –

остерігалась, аби хтось поруч Індії ненароком не підслухав розмову, – натомість відкрила журнал викликів, знайшла номер сестри й зателефонувала.

Щойно Інді прийняла виклик, Рута випалила:

– Я вагітна.

І ледь задерши голову, втупилася невидющим поглядом у стелю. Їй здавалося, ніби ці два слова нікуди не зникають, не бажають розчинятися в повітрі й повільно, мов пушинки, кружляють над головою.

Сестра не перепитувала, чи Рута впевнена. Такими словами зазвичай не розкидаються.

– Як?

– Лара. Тієї ночі, коли я набухалася.

Кілька секунд Інді обмірковувала, як краще сформулювати наступне запитання. «Зробив це» звучало якось по-дурному, і зрештою, так і не дібравши делікатніших слів, вона швидко відкарбувала:

– Він згвалтував тебе? Поки ти спала?

Рута заціпеніла. Згвалтував – це слово, напевно, найвлучніше описувало те, що сталося в ніч із четвертого на п’яте травня, проте наразі вона не хотіла все аж так ускладнювати.

– Ні, – похитала головою дівчина, нібито намагалася струсити зі щоки комаху. – Ні. Ми просто обоє були п’яні, і тому я не пам’ятала. Тобто вважала, що до цього не дійшло.

– Ти зробила тест?

– Так. Смужку. – Рута раптом заторохтіла скоромовкою, розпачливо наповнюючи кімнату словами: – Ти щось знаєш про такі тести? Вони точні? Бо струменевого в аптеці не було, і я думаю, що, як смужковий недостатньо точний? І результат, типу, хибний? Ту другу смужку ледь видно, то, може, це помилка? Це ж може бути помилка, хіба ні?

Інді могла б розповісти, що принцип роботи будь-якого тесту на вагітність заснований на визначенні концентрації гормону ХГЛ, або хоріонічного гонадотропіну людини, в сечі, і що в абсолютній більшості випадків підвищена його концентрація безпомилково означає вагітність. Якщо вагітності немає, високий рівень ХГЛ може вказувати… ну, наприклад, на наявність злоякісної пухлини. Тобто якщо тест на вагітність показав дві смужки, значно краще все ж виявитися вагітною.

– На пакуванні повинно бути написано, але, Рут, вони всі достатньо точні. Пробач… – Інді зітхнула. – Ох, Рут…

Закусивши губу, Рута замотала головою. Тільки не треба… не треба жаліти її.

– Що мені робити?

Запала ніякова тиша.

– Для початку зателефонуй йому, – озвалась Інді.

– Ларі?

– Так.

– І що я скажу?

– Що ти, блін, залетіла!

Рута розгублено кліпнула. А потім? Що потім? Від того що вона зателефонує Ларі, ембріон не щезне з матки. Інді начебто прочитала іі думки.

– Так, мала, не панікуй і не картайся. Це і його проблема також. Поговори з тим мудаком, нехай він теж бере участь, а тоді телефонуй мені – ми щось вигадаемо.

Забувши, що сестра не бачить іі, Рута покивала.

– Скажи щось, – мовила Інді.

Не розтуляючи стиснутих губ, Рута мугикнула:

– Угу.

– Телефонуй йому. А потім вирішимо, що робити.

10

Лара прийняв виклик одразу:

– Привіт, сонце!

Не обтяжуючи себе відповіддю на привітання, Рута випалила:

– Я вагітна.

І стало тихо. Дівчина подумки дорахувала до десяти, проте в телефоні навіть не шелеснуло. У неі виникло враження, ніби тиша в динаміку всмоктуе в себе кволі звуки, що пробивалися крізь подвійну шибку знадвору. Зрештою вона не витримала:

– Ти чуеш мене?

– Так… – голос вішальника перед стратою.

– Ти згвалтував мене!

Цього разу чекати на відповідь не довелося:

– Ні!

– Що ні?

– Усе не так! – хлопець розгубився. – Не так, як ти говориш!

– А як тоді?

Із Лариного горла вивалились якісь нечленороздільні звуки. Раптом усе геть змінилося: ще мить тому він беззаперечно домінував у стосунках, а тепер мусив, затинаючись, виправдовуватися. Наче неповнолітне хлоп'я, якого спіймали за розгляданням журналу для дорослих.

– Послухай, я не знаю, як так ста…

– Що ти, блядь, не знаеш?!

Рута злякалася власного голосу. Лара був на два роки старшим за неі, а коли тобі сімнадцять, така різниця здається величезною. Якби годину тому хтось сказав ій, що вона отак горлатиме на хлопця, під час розмов із яким до цього зважувала чи не кожне слово, дівчина нізащо не повірила б. Утім, Лара не огризнувся, не від'еднався, узагалі ніяк не зреагував, і клекітлива хвиля в Рутиних грудях здійнялася ще вище. Вона набралася сміливості та більше не стримувалася:

– Що це, по-твоему, було?! Непорочне, сука, зачаття?!

А тоді він реготнув. Рута здригнулася, неначе від удару батогом, після чого напружилася так, що ій звело вилиці.

– КОЗЛЯРА ЙОБАНИЙ! – заволала вона в телефон. – З ЧОГО ТИ ІРЖЕШ?!

Якби Лара був поряд, вона б роздерла його на шмаття. Хотілося викричатися. Рута скочила з ліжка, лаштуючись вивергнути на Лаврика все, що про нього думае, коли раптом побачила власне відображення в дзеркалі. Вирячені очі, скривлений рот, жахливо напнуті жили на шиі. Вона була як батько, коли той накинувся на неі. Руті навіть приверзлося, що крізь високі вилиці й розкосі очі проступае його вузьке лиховісне обличчя. Вона відвела погляд і опанувала себе. Чи принаймні спробувала опанувати.

З-за дверей іі кімнати почулося стурбоване:

– Усе гаразд?

Аміна. Рута опустила телефон, затулила його долонею та якомога більш нейтральним тоном промовила:

– Так, ма, все добре.

І швидко приклала телефон до вуха назад.

– …я не хотів, – мимрив Лара. – Не хотів, чуеш?

– Якщо не хотів, то навіщо ліз до мене? – Дівчина підступила впритул до вікна – якнайдалі від дверей – і стишила голос.

– Я не про те. Не хотів сміятися. Вибач. Вирвалося. Це через те твое непо… – Він глибоко вдихнув. – Заспокойся. Я не гвалтував тебе. Невже ти не пам'ятаеш?

– Ти брешеш, – крізь зуби просичала Рута. – Як я можу щось пам'ятати? Я вирубилася в машині.

– Так, ти вирубилася. Та потім, коли ми приїхали… я спробував занести тебе до будинку, проте ти… ну, типу… – Лара безпомічно затих. Він намірявся сказати, що Рута виявилась заважкою, але розумів, що це, по-перше, прозвучить образливо, а по-друге, не зовсім відповідае дійсності. Це він був занадто дрібним для неі. Зрештою витиснув крізь зуби: – Я не зміг. Довелося тебе будити. Ми пропленталися до будинку, я посадив тебе у вітальні. Поки знімав куртку й роззувався, ти знову заснула. Я ще раз тебе розбудив і повів до спальні на другому поверсі. Я не… – його мова стала плутана, нібито язик намагався обігнати думки, – не подумай, я нічого такого не хотів! Просто вирішив, що тобі буде незручно спати в одязі.

Дівчина заплющила очі, проте не перебивала.

– Я зняв із тебе джинси та кофту, а потім мені зірвало дах. Ти була така… – голос захрип, – у мене навіть зараз мурашки по шкірі… ну… ти розумієш.

– Ні, Ларо, – Рута аж шипіла від злості, – не розумію.

– Ти дуже гарна. У мене ніколи не було таких дівчат. З таким… таким тілом. І я ніколи не мав можливості роздивлятися тіло дівчини без загрози зустрітися з нею поглядом. – Рута поборола бажання ляснути себе вільною долонею по обличчю. Лара сам утямив, що плете щось не те. – І ти не спала! Присягаюся! Ми поцілувались, я почав пестити тебе, ти відповіла, я завівся і… не зміг зупинитися.

– Нічого з цього не пам'ятаю!

– Ну бо ти… – Він аж кавкнув, перелякавшись, що ледь не бовкнув зайвого.

– Бо я що? Договорюй!

Лара неохоче, наче спросоння, пробуркотав:

– Ти заснула.

– Чувак, твою маму, ти щойно сказав, що я не спала!

– Заснула під час цього… ну, в процесі. А я не помітив, тільки коли вже все, е-е, закінчилося. Ти тупо вирубилася.

Рута мимоволі уявила Ларине обличчя в той момент, коли він виявляє, що вона заснула. За інших обставин це її розсмішило б, проте глумливий смішок згас, так і не народившись.

– Але ж ти не заснув!

– Що? – розгубився Лара.

– Ти ж не заснув! Якого хріна ти не витягнув свою тичинку перед тим, як скінчити?!

– Бо все дуже швидко відбулося. І я був п'яний. І я думав, у тебе ця… як її… ну, стоїть…

– Що в мене стоїть? – Рута застигла із роззявленим ротом.

– Спіраль… чи як там вона називається?

Дівчина почулася цілковитою дурепою. Світ буквально перевертався на її очах. Ні, вона не захоплювалася Ларою, проте ставилася до хлопця так, як одинадцятикласники зазвичай ставляться до студентів-другокурсників – як до істот, які знають про життя щось таке, що їм поки невідомо, – і тепер не могла повірити в те, що чуе. Зі слухавки долинало варнякання цілковито незнайомого шмаркача, якому не виповнилося й п'ятнадцяти.

– Яка спіраль, Ларо? – простогнала дівчина. – За кого ти мене маеш?

– Ні, ні, я просто подумав… – він зжував кінець фрази. – І в тебе ж не було цих… місячних.

Щойно Руті здавалося, що вони дісталися дна, Лара пробивав його й продовжував із гуркотом і брязкотом скочуватися ще нижче.

– Про що ти?

– Ну, то ж дівчина може завагітніти, лише коли в неї ці… – Голос слабнув, так ніби хтось перетискав хлопцеві горлянку. – Хіба ні? Ні?

– Ларо, ти дебіл. Ти взагалі знаеш різницю між менструацією та овуляцією?

– Ні, – щиро зізнався Лара. – Тобто тепер уже так, знаю. – А ще за мить: – Бляха, я дебіл.

Рута очікувала, що він сперечатиметься, тож несподіване визнання власної тупості обеззброїло й дещо збило хвилю гніву, що вирувала в її грудях. Затуливши долонею очі, дівчина промовила:

– Чому ти не розповів про це раніше?

– Ти ж сама не захотіла про це говорити.

Руту пересмикнуло.

– Що ти мелеш? Як я могла не захотіти говорити про те, про що не пам’ятала?

– Зранку, коли спустилася сходами, – у його голосі зазвучали нотки образи, – я почав, а ти видала щось типу «не хочу чути». Сама ж обірвала мене!

Після нетривалого затишшя вони знову взялися послідовно, нібито намагалися перекричати одне одного, підвищували голоси.

– Я думала, ти мав на увазі те, що сталося на сходах перед гуртожитком!

– Ні! Я хотів поговорити про те, що сталося вночі, ну, між нами.

– Я не пам’ятала нічого!

– Звідки я міг знати, що ти не пам’ятала? Я думав, ти пам’ятала! Принаймні початок!

Рута міцно заплющилася та прошепотіла:

– Бляха…

Цирк. Довбаний цирк, а не розмова.

Несподівано крізь Ларине сопіння до Рути долетіли приглушений шум і чиїсь голоси.

– Слухай, до мене сусід прийшов, я не можу зараз розмовляти, – заторочив він поспіхом, окремі слова змазалися в нерозбірливе мурмотіння. – Я тебе потім наберу, ми зустрінемося й усе перетремо. Окей?

Рута красномовно промовчала, і Лара повторив:

– То я тебе наберу за кілька хвилин. Добре?.. Добре?..

Вона не відповіла. Просто відтулила телефон від вуха, поклала на підвіконня й хвилину витріщалася на нього. А тоді схопила до рук – лише для того, щоб переконатися, що Лара обірвав виклик.

Коліна безперестану дрібно дрижали.

11

Рута ще ніколи так не почувалася – наелектризованою та водночас якоюсь наче сплюндрованою. Першим пориванням було перенабрати Інді, та, покрутивши телефон у тремтячих руках, дівчина передумала. Що вона розповість? Що Лара сказав, ніби вагітніють лише під час місячних, а тоді розірвав зв’язок? Рута з жахом збагнула, що вона по вуха в лайні та що Інді ій не допоможе. Вона сама по собі. У голові бриніли останні Ларині слова, вони застрягли в мозку, глушачи інші думки, й поволі з них

викристалізовувалося болюче усвідомлення, що Лара навряд чи зателефонує. Які-небудь серйозні наслідки загрожували йому лише в разі, якби Рута вирішила залишити дитину, чого вона, вочевидь, не робитиме. Лара це розумів, а отже, міг просто зникнути. Вдати, наче нічого не сталося, й покинути її.

Проте він таки перетелефонував – приблизно за чверть години. Почав з того, що не хоче про таке розмовляти телефоном і запропонував зустрітися. Рута цілковито загубилася в емоціях: її трусило від злості, водночас коліна підгиналися від полегшення. Зійшлися на тому, що Лара за півгодини під'їде до стоянки реквізованих авто перед відділенням «Приватбанку» на Грушевського.

Відклавши телефон, Рута підскочила до дзеркала та швидко привела себе до ладу. Потім утиснулася в джинси, змінила футболку, кинула батькам, що незабаром повернеться, і за п'ять хвилин до домовленого часу вже ходила поміж укритих пилом позашляховиків на встеленому пощербленою бруківкою майданчику перед триповерховою будівлею банку.

Лара запізнився на двадцять хвилин. Увесь цей час дівчина смиренно простояла перед «Приватбанком» і вже через це почувалася покинутою та зрадженою. І ще розлюченою, певна річ. Рохлябаний «мерседес» пролетів перехрестя Грушевського із Соборною та Київською вже після того, як небо потемніло, і на той момент Рутина налаштованість на тиху та зважену розмову випарувалась без сліду. Лара різко пригальмував навпроти Рути і, не глушачи двигуна, вистрибнув із машини так, начеб вона палала. Дівчині вистачило одного погляду, щоб збагнути: Лара з'явився не для того, аби її підтримати. Домовлятися – можливо, але однозначно не втішати й заспокоювати. Вона склала руки на грудях і з гірким презирством у голосі дорікнула:

– Ти спізнився.

Лара вдав, що не почув.

– Сідай, прокатаемося.

– Ні.

Двигун розхристано торохтів.

– Тоді давай у «Броварню на Грушевського».

– Я прочекала довбані півгодини.

Він невдоволено випнув щелепу.

– Куди ти хочеш?

– Я хочу поговорити. Тут.

Лара стояв за півметра від Рути, проте примудрявся ухилятися від прямого погляду. Дивився то на небо, то на багатоповерхівки позаду і намагався триматись розслаблено. Однак марно: попри вдаваний спокій, у голосі вчувалася знервованість, а вирячені водянисто-сірі, як у окуня, очі виказували розгублення.

Дівчина мовчала, вижидаючи, коли Лара нарешті наважиться зустрітися з нею поглядом. Кілька секунд тиші здалися хлопцеві нестерпними, він видобув із кишені зім'яту пачку «Winston'a», нервово витрусив цигарку і, тішачись можливості хоч на кілька секунд затулити обличчя долонями, прикурив від дешевої газової запальнички.

Рута звела брови. Не те щоб вона категорично не сприймала куріння, просто за майже два місяці, відколи вони почали зустрічалися, жодного разу не бачила Лару із сигаретою. Хлопець затягнувся, а Рута, насупившись, пригадала злощасний вечір у гуртожитку, коли хтось із компанії (нібито Божинда) пустив по колу косяк. Рута відмовилася, бо на той час уже відчувала, що перебрала. Вона пам'ятала пласкі Артемонові жарти, пам'ятала голосний і зворушливий Ларин сміх і так само добре пам'ятала, що Лара не курив – ні косяка, ні цигарок, – хоча й пив на рівні з усіма. А тепер він стовбичив перед нею з цигаркою, що немовби приклеїлася до губи, й діловито пускав дим крізь ніздрі. Рута подумала, чого ще вона може не знати про нього.

Сховавши запальничку, Лара взявся перекочуватися з п'яти на носок, і якимось дивом завдяки цим примітивним рухам напружена мовчанка, що повисла між ними, почала здаватися йому не такою дошкульною.

– Ну то говори, – зронив він.

Двигун продовжував працювати.

Рута з награною огидою тицьнула пальцем у сигарету.

– Ти куриш?

І відразу збагнула, що не повинна була цього запитувати. Це відволікало від основного, крім того, давало Лаврику шанс почутися незаслужено скривдженим. І хлопець із вдячністю за нього вхопився:

– Це що, блін, так важливо?

– Я не знала.

– Я не маю права покурити, чи як? Будеш тепер мені вказувати, що робити?

Рута спалахнула:

– Заткнись!

Він криво всміхнувся:

– Ти ж хотіла поговорити.

Рута поборола бажання розплакатися. Відчувши це, Лара припинив ховати погляд. І тоді, пильно глянувши в очі кольору туману, дівчина несподівано збагнула, що Ларі начхати. Її стан не викликав у нього навіть секундного інтересу. Хлопець дивився на неї без жодного виразу на обличчі, безтурботно виставляючи напоказ риси, про наявність яких у його характері Рута ще мить тому просто не здогадувалася. Вона нарешті помітила ехидний вогник у погляді й зрадливу посмішку в кутику скривленого рота, а тоді несамовито розлютилася. Як вона могла не бачити цього раніше? Сестра мала рацію – довбаний імбецил! Тепер Руту дратувало в ньому все – рудувата борода й неохайне волосся, коротка шия та глузливий рот, а ще його запах, голос і дим, що виходив із рота. Та що там, він навіть стояв якось неправильно.

– Ти поводишся мов опудало, а не чоловік. Скажи щось. Зроби щось!

Лара вийняв цигарку, ковтнув слину, вставив цигарку назад.

– Вибач. Цього не мало статися, – промовляючи, тупився їй у рот і робив акуратні паузи для вдиху. – Я думаю, тобі треба зробити аборт.

Фраза прозвучала так, ніби хлопець завчив її вдома перед дзеркалом. У Рутиній голові проскочило, що її можна було підсумувати одним словом: від'ібись. Вона почувалася ганчіркою.

Чекаючи на її реакцію, Лара заштовхав руки до кишень джинсів, і демонстративна недбалість цього жесту зачепила дівчину дужче за будь-що інше – аж до грудки в горлі.

– Іди геть, – прошепотіла вона.

Переконавшись, що Рута не жартує, Лара пихнув димом і примирливо забубонів:

– Рут, давай не будемо…

Дівчина його обірвала:

– Пішов на хрін, – голос застряг десь у гортані; вона говорила неголосно, проте рішуче. – Не хочу більше тебе бачити. Взагалі.

Його обличчя набуло того напружено-замисленого виразу, який Рута вловила на лицях однокласниць під час похорону Якова Демидовича. Протягом кількох секунд Лара, блукаючи очима по асфальту за кілька кроків від місця, де стримів, продовжував перекочуватися з п'яти на носок, а тоді повільно

розвернувся і, не дістаючи рук із кишень, поплентався до машини. Відчинивши дверцята з боку водія, він кинув невдоволений погляд на Руту.

– То ти зробиш аборт?

Корчив із себе ображеного. Надув щоки так, що ті ледве не тріснули. Тієї миті Рутина зневага до нього сягнула апогею: лють зринула в грудях так високо, що затопила всі інші почуття.

– Це тебе не обходить.

Лара скривився, ставши схожим на малюка, якому не дали цукерку (щоправда, Рута цього вже не помітила: сльози заслали погляд і перетворили хлопця на змазаний силует), а тоді стрельнув убік недопалком, сів у машину й поїхав.

12

Хвилину після того, як червоні габаритні вогні «мерседеса» розчинилися в сутінках, Рута не могла опанувати себе. Вона розлючено сопіла, із грудей піднімався жар, укриваючи багряними плямами шию та щоки. Втім гнів швидко вичах. Дівчина несподівано гостро осягнула, що стоїть сама-самісінька посеред безлюдної вулиці під каламутним небом без зірок. Вона вагітна. Лара поїхав і більше не повернеться. І цього тижня – перший екзамен ЗНО, тобто вранці вона має бути в школі. Важке дихання поволі змінилося схлипами, і Рута, стримуючи глухі ридання, затулила обличчя долонями.

Один за одним спалахували ліхтарі. Потрібно було йти додому, аби батьки щось не запідозрили, проте Рута не могла. Ледве примусивши себе зрушити з місця, вона дворами побрела до вулички Клима Савура, за рестораном «Vinograd», із внутрішнього дворика якого тхнуло зіпсованим м’ясом, узяла праворуч, у бік Палацу дітей та молоді, після чого набрала сестру.

– Я не знаю, що мені робити, – попри всі намагання не розплакатися, під кінець фрази Рута заквилила.

– Ви поговорили?

– Так. Він приїжджав. Ми зустрілися.

Квиління посилювалося й ось-ось мало вийти з-під контролю.

– Не плач! – наказала Інді.

– Він козел, – між схлипами втиснула Рута, – сраний козляра.

– Рут, заспокойся, будь ласка. Я знаю, що він козел. Про що ви домовилися? Що він сказав?

Секунд двадцять Рута шумно дихала.

– Наполягав на аборті.

– А ти?

– Послала його.

Нестримні схлипи таки стали надривним риданням.

– Давно треба було. Мала, не реви! Що ти вирішила? Ти хочеш зробити аборт?

– Він сів у машину й поїхав, – затинаючись і розтираючи сльози, почала розповідати Рута. – Був такий холодний. Наче нічого й не сталося. Ну аякже, він же просто звалює, а мені тепер… – Вона похлинулася, тепер уже від злості. – Блядь! Як я могла так помилятися?!. Я не знаю… не знаю, що вирішила.

– Ти хочеш зробити аборт? – повторила Інді.

Певна річ, вона хотіла зробити аборт. Але боялася.

– Я буду мати після цього дітей?

– Так. До восьмого тижня все роблять медикаментозно. Ризик мінімальний.

– Від оцього твого «ризик мінімальний» пиздець як полегшало. – Рута дісталася перехрестя вулиць Стуса й Осторовського та зупинилася перед здебільшого неосвітленим парком ПДМ. Секунду повагалася, але зрештою перейшла дорогу та пірнула у півтемряву. – Тобто достатньо буде прийняти пігулку, і все?

За півсотні метрів попереду Рута помітила якийсь силует. Несамохіть сфокусувалася на ньому, проте, зрозумівши, що то чоловік вигулює собаку, знову зосередилась на розмові.

Інді кахикнула перед тим, як відповісти:

– Не зовсім. Після розмови з тобою я зателефонувала одній викладачці та розпитала, як воно відбувається в таких… е… випадках. Це називають нехірургічною медикаментозною провокацією мимовільного аборту. Все проходить під наглядом лікаря. Спочатку тобі дають три таблетки міфепристону (це стероідний препарат, який убивае ембріон), а через дві доби – також обов’язково за присутності лікаря – мізопростол. Потім лежиш у стаціонарі й чекаеш, коли станеться переривання вагітності. Викидень тобто. Ну, це кілька годин. Не більше як день. Через десять днів ідеш на підсумковий огляд до гінеколога. Все.

– Жесть яка, – пробелькотіла Рута.

– Де ти зараз?

– На ПДМі.

– Повертайся додому та поговори з мамою.

Рута перечепилася через щось у темряві й ледь не проорала носом землю.

– Бля, – вилаялася вона, а тоді ще гучніше: – Ти здуріла! Ні! У мене є гроші! Не здумай нічого розповідати матері – я все зроблю сама!

Чоловік у темряві якийсь час приглядався до неї, після чого, гукнувши собаку, швидко закрокував геть.

Інді не стрималася:

– Рут, ти вляпалася в доросле лайно, то й поводься як доросла!

– А я як поводжуся?! – розлютилася Рута.

– Так, наче застрягла між дівчинкою й жінкою. – Помовчавши, сестра продовжила рівнішим голосом: – Річ же не в грошах. Я не сумніваюся, що ти можеш усе зробити сама, але як ти це приховаєш? Думаєш, мама не дізнається? Та ти не встигнеш вийти за двері після першого прийому, а ій уже телефонуватимуть. Це лікарі, вони всі одне одного знають. Послухай мене: поговори з мамою, вона зрозуміє. Вона все вирішить. Зробить усе правильно. Вона все життя працює в лікарні.

Рута зупинилася та, обхопивши себе однією рукою, опустилася просто на бордюр. Її сестра мала слушність. Як завжди. І це лише посилювало роздратування.

– Бляха, це все так невчасно… У четвер перший екзамен.

Інді стрималась, аби не бовкнути, що «залетіти вчасно» – це оксюморон, такого не бувае, натомість проказала:

– Тому поговори з мамою. Пиши екзамен і роби аборт. Час іще е. Вигадаете разом якусь байку, щоб пояснити батькові, чому тобі треба до лікарні.

Рута вперлася ліктем у коліно й поклала долоню на голову.

– Інді, приїжджай, – промовила вона захриплим від утоми голосом. – Ти потрібна мені.

Сестра довго мовчала перед тим, як відповісти.

– Не можу, мала.

– Розумію…

– У мене теж екзамен. Потерпи трохи.

Дівчата водночас зітхнули.

– Коли ти повертаешся? – запитала Рута.

– Якщо все добре, у п’ятницю ввечері. Найпізніше – в суботу зранку. Ілля вже вільний, уже все склав, але я не можу поіхати з ним. Мушу бути тут.

– Я чекатиму. – Рута стишила голос, ніби боялася, що ії хтось підслухає. – Я тебе дуже чекаю.

– Вище носа, мала. Все буде пучком. Прорвемося.

Закінчивши розмову, Рута підвелася й уперто стиснула щелепи. Лара не залишив ій вибору. З них двох сильною повинна стати саме вона. Вона візьме все у свої руки. Інді має рацію: поговорити з матір'ю, написати перше ЗНО, зробити аборт. Отакий план. Заштовхавши телефон до задньої кишені джинсів, дівчина попрямувала до скупо підсвічених вуличними ліхтарями панельних багатоповерхівок, що безладно громадились удалині.

13

Реакція Аміни виявилася значно менш бурхливою, ніж очікувала Рута. Вислухавши доньку, жінка лиш ошелешено притихла. Спливла хвилина, доки вона спробувала щось промовити, кілька разів навіть розтуляла губи, проте не спромоглася витиснути із себе жодного звуку. Аміна помітно зблідла – всі кольори на обличчі немовби зсунулися в бік сірого – і зсутулилася. Рута пригнічено тупилась у підлогу, ій було боляче дивитися на розчаровано опущені кутики рота й збентежено застиглі очі матері.

Зрештою Аміна не своїм голосом запитала, чи Рута впевнена, що вагітна. Дівчина мовчки дістала з шухляди тест і показала його матері. Наступне запитання було про термін. Рута відповіла: три тижні. І тільки після цього Аміна поцікавилася, як вона почувається. Під зневіреним материним поглядом дівчина почувалася так, ніби ії підсмажують на повільному вогні, однак запевнила, що добре, з нею все гаразд.

Потім вони довго мовчали, й тепер уже мати уникала дивитися на доньку.

Після кількох хвилин обтяжливої тиші Аміна нерішуче, наче боялася зруйнувати власний голос, запитала, чи Рута згодна на аборт.

Отримавши ствердну відповідь, мати якийсь час споглядала свої складені руки, після чого підсіла ближче та обійняла доньку. Дівчина гірко розплакалася. Не бажаючи, щоби плач долетів до вух батька, вона закусила кулак і примусила себе затихнути.

Попри обійми, Руту пригнічувала материна мовчазність. Їй хотілося говорити – вирішити, як діяти далі, з'ясувати, коли краще зробити аборт, почути щось заспокійливе, – словом, говорити, говорити, поки не закінчаться слова, проте розмова не складалася. Аміна ніби через силу пообіцяла, що домовиться на вівторок про необхідні аналізи, після чого знову принишкла.

Вони просиділи, обіймаючись, аж поки Рута не сказала, що ії хилить на сон. Аміна, якось невпевнено побажавши доньці на добраніч, підвелася. Коли мати, зупинившись на порозі кімнати, озирнулася, Рута пошепки попросила ії нічого не розповідати батькові. Аміна вимучено посміхнулася – звісно, вона

не розповідатиме, – а тоді переступила через поріг і, кинувши щось на кшталт «поговоримо завтра», безшумно причинила за собою двері.

Рута роздяглася, розстелила постіль і погасила світло. Поговоримо завтра. Про що ім іще говорити? Вона не змінить свого рішення. Вона робитиме аборт. Кілька хвилин дівчина прокручувала в голові розмову та зрештою почала думати, що материну понуру безмовність треба пов'язувати не так із жалем, як із болісним розчаруванням. Почуваючись нікчемою від того, що не виправдала сподівань матері, Рута сховала лице в подушку та проплакала до півночі.

14

And strange as it soundsDeath knows no bounds.

Iron Maiden, «The Legacy», 2006[10 - І хай як дивно це звучить,Смерть не має меж.– Iron Maiden, пісня «Спадок», 2006 (англ.).]

Уранці понеділка, 20 травня, Рута Статник вийшла з дому з твердим наміром відвідати школу. Щось спонукало іі вдавати, ніби вчора нічого не сталося, а в іі житті досі все як завжди. Наче, не думаючи про вагітність, вона могла й почуватися не вагітною.

Зазвичай дорога до школи займала не більше як п'ять хвилин – треба було перескочити на інший бік Грушевського й трохи спуститися вулицею, – та цього разу лише до пішохідного переходу Рута пленталася майже десять. За крок від «зебри» дівчина спинилася. Перед очима досі маячіло засмучене обличчя матері (за сніданком вони не обмінялися жодним словом), у свідомості мерехтіли фрагменти Лариних фраз (дещо розмиті, неначе вона вчитувалася в них на швидкості), і понад усім цим сяяла холодними вогнями особливо дошкульна думка, що засіла в мозку відразу після пробудження, коли Рута почула, як іі батько, гучно сякаючись і спльовуючи, приймає душ: якби не сварка з ним, вона б не поіхала з Ларою, не напивалася б, а отже, нічого цього не було б. Сонце піднялося достатньо високо, та поки що не пекло, і Рута, підставивши обличчя м'яким променям, уявила, як це – сидіти на уроці, коли голову переповнює все це лайно, а живіт розпирає від газів.

Перехняблена маршрутка загальмувала, пропускаючи іі, тож Рута мусила ступити на перехід. Вона на ходу дістала смартфон і проглянула розклад уроків на сьогодні: біологія, українська література, фізика, українська мова, дві алгебри й історія України. На алгебру та фізику начхати, зате з укрмовою й укрліт складніше. У четвер ЗНО з українськоі, і дівчина розуміла, що ій не зайве послухати, що розказуватиме Ада Романівна. Втім, опинившись на іншому боці вулиці, Рута впевнилась, що не висидить за партою навіть хвилини. Від самоі лише думки про апострофи, відокремлені означення та граматичні помилки голову немовби електричними розрядами прошивало. Тож замість повернути праворуч і попрямувати до шкільного подвір'я дівчина попростувала вперед вулицею Орлова. Вона вставила у вуха навушники і, проминаючи шкільний стадіон, пришвидшила крок, аби не втрапити на очі комусь з учителів.

Коли у школі пролунав перший дзвінок, Рута саме перетнула Костромську й стала на встелену бетонними плитами алею, що вела до Пагорба Слави.

Монумент Вічної Слави, або Пагорб Слави, був типово-радянським, прямолінійно-пафосним архітектурним комплексом на східній околиці Рівного. Складався з височенного пілона-обеліска на пагорбі, алеї Пам’яті та виставкового майданчика з військовою технікою. Монумент відкрили 1985-го, і майже відразу по тому й занедбали. За тридцять років майже всю техніку понівечили, з единого розташованого на майданчику літака – фронтового винищувача МіГ-21 – зрізали алюмінієву обшивку, а парку довкола дозволили перетворитися на дрімучі хащі. Місце було занехаяним, але спокійним – через віддаленість від центру міста його оминали навіть бомжі, – і саме тому Рута сюди прийшла.

Дівчина піднялася сходами до круглого газону на вершині пагорба, який півколом огинала бетонна стіна. По центру зринав угору п’ятдесятиметровий обеліск, під яким стояла скульптурна композиція з бронзи – солдат, партизан і дівчинка. Ліворуч зі стіни випирав барельеф із двома десятками фігур на тему війни. Рута рушила в обхід стіни, щоб вийти до підніжжя обеліска, коли телефон тихо дзизнув, сповістивши про надходження текстового повідомлення. Вона подивилася на екран. Есемес від Іванки:

08:36

Ти де?

Дівчина відписала у відповідь:

08:36

Мене сьогодні не буде.

За мить на екрані вигулькнуло:

08:37

Цілий день?

Чому?

Рута почала набирати: «Мені погано», але відразу стерла повідомлення. Вона справді почувалася не дуже добре, проте розуміла, що така відповідь призведе до нових запитань, а втягуватися в переписку з Бадалян дівчина зовсім не мала бажання.

Поки вона міркувала, що надрукувати, телефон знову завібрував.

08:38

Чорнай розпитуе про тебе.

Питае, де ти.

Рута похолола. Звісно, вона усвідомлювала, що йдеться про Анну Ігорівну, а не про Якова Демидовича, та фраза однаково здавалася моторошною. Дівчина вкотре відзначила незбагнений інтерес до неї Анни Ігорівни. А що, як вона зателефонуе батькам? Це малоймовірно, та все ж…

Рута швидко настрочила:

08:38

Придумай щось. Скажи ій, щоб вона заспокоілася. Не хочу, щоб телефонувала батькам. Бо вона може.

За дві хвилини від Іванки надійшло:

08:40

Все гут, я тебе відмазала.

Тебе не буде взагалі?

Рута не зреагувала. Вона піднялася до обеліска й сіла на бетонний парапет, що пролягав від його підніжжя. Сперлася спиною на мармуровий блок. Ліворуч, просто під нею, починався бронзовий барельеф, праворуч розкинувся майданчик із попсованою військовою технікою. Одному з танків вандали

розвернули башту гарматою назад, розтерзаний кістяк МіГ-21 нагадував нещадно погризений гусінню осиковий листок.

Наступні п’ять годин дівчина провела під монументом. Слухала музику, дивилася кліпи, які підкидав Ютуб, намагалася ні про що не думати. Їй подобалося жаліти себе. Та жалість була дещо перебільшеною, адже в душі Рута розуміла, що нічого насправді непоправного не сталося. Так, вона наламала дров, однак екзамени вона складе (у цьому не сумнівалася), а мама обов’язково допоможе з абортом. За три місяці вона про все забуде та вирушить на навчання, скажімо, до Киева. Почне все спочатку. Проте в тому була якась садистська насолода – розпачливо співчувати самій собі й водночас тішитися затаеним усвідомленням: хай яким важким видасться літо, вона впорається і врешті-решт усе буде добре.

Коли Рута, відчувши, що зголодніла, спустилася з пагорба, сонце вже перевалило зеніт. На Андріївському ринку біля старого автовокзалу вона купила собі шаурму. Уроки вже закінчилися, але додому не хотілося. Рута пройшла пішки всю Київську, потім Соборною дісталася до центру міста. У мобільній кав’ярні навпроти кінотеатру «Україна» взяла лате, побродила «бродвеем» і, проминувши готель «Мир», дворами рушила до Палацу дітей та молоді.

Прогулянка розслабила іі. Заколисуючи в долонях пластянку з кавою, Рута заспокоілася. Вчорашні нервові розмови з сестрою та матір’ю несподівано постали в іншому світлі, і поступово на місці пригнічених думок виникла ілюзія, нібито життя не таке складне, як здається, і навіть найважчі проблеми можна з легкістю вирішити. Ця небезпечна фантазія цілковито позбавляла страху перед неминучою відплатою за хибні рішення. Рута почувалася так, наче життя вліпило ій оглушливого ляпаса, а вона встояла, витримала удар – як доросла – і тепер готова до чого завгодно.

Звісно, вона помилялася. Життя ось-ось мало явити перед нею одну зі своіх найжорстокіших істин: найдошкульніший удар завжди отримуеш у момент найбільшого розслаблення.

Сестра зателефонувала за чверть до п’ятоі. Не виймаючи навушників, Рута натиснула «Відповісти».

– Як ти? – запитала Інді.

Запитання видалося Руті безглуздим.

– Як що?

– Ну, як ти почуваешся?

Уперше за багато років сестра по-справжньому розізлила іі.

– Інді, я вагітна. Мені сімнадцять, і я, блядь, завагітніла. Це неначе дізнатися, що ти хвора на рак! У сімнадцять! Ось як я почуваюся.

– Ти не в школі?

Ще одне нелогічне запитання: вже майже п’ята, Інді відомо, що уроки закінчилися. А потім… у голові сколихнувся якийсь невиразний здогад, і Рута мимоволі напружилася.

– Чого ти питаеш?

– Мама телефонувала.

У грудях тьохнуло.

– І?

– Питала, чи я знаю, де ти.

Рутине серце стиснулося ще більше.

– Вона ж могла сама мене набрати.

У динаміку – тиша. Рута відчула, як до горла підкочуе добре знайоме роздратування через те, що не бачить обличчя сестри.

– Інді, не мовчи. Вона щось іще говорила?

– Вона не просила телефонувати тобі, це я сама, ну… – Зрозумівши, що це виправдовування – не відповідь на поставлене запитання, Інді ніяково закашлялася. Потім додала: – Рут, іди додому.

Тіеі миті Рутина млява підозра переросла в упевненість.

– Вона розповіла батькові? – Їі обличчя немовби замерзло, дівчині не вдавалося поворухнути жодним м’язом.

– Я не знаю.

Рута вловила іі – майже невловиму паузу перед відповіддю.

– Інді, скажи мені.

– Вона запитала, чи я не знаю, чому ти затримуешся, запитала, де ти, і додала, що вони чекають на тебе.

Вони.

Рутине лице набуло жовтуватого відтінку.

– Бляха! – Затишна ментальна бульбашка, в якій дівчина ховалася впродовж п’ятигодинноі медитаціі на Пагорбі Слави, несподівано луснула.

– Чому ти його так боішся?

– Бо останнім часом він поводиться так, начеб едина мета його існування – зіпсувати мені життя!

– Не треба так.

– Мені жопа!

– Мама знає, що робить.

– Ніфіга вона не знає! – Рута боролася з бажанням висмикнути навушники з вух, викинути телефон і чкурнути геть; з рота аж слина летіла. – Дарма я ій зізналася! І тобі не треба було розказувати!

– Охолонь. – Інді стримувалася. – Я на твоєму боці.

– Ти не розумієш, – заливаючись багрянцем, цідила Рута. – Ти вже три роки тут не живеш. Вони ненавидять мене. Обоє!

– Не мели дурниць! Особливо про маму. В ії бажанні бачити тебе лікаркою немає нічого поганого. Вона за тебе горою стоїть.

– Це ти не мели дурниць! Ти не бачила ії обличчя вчора. Вона навіть не накричала на мене, бо ій начхати. Уявляєш? – фрази накладались одна на одну. – Я розчарувала ії, Інді, не виправдала сподівань, і тепер вона думає, що я зовсім якась нетямуща, не варта навіть того, щоб на мене голос підвищувати!

– Вони тобі не вороги. Ми сім’я. І ми повинні діяти як сім’я, розрулити це все разом. Сама ти не впораєшся.

Рутині очі спалахнули металевим світлом.

– Ну звісно, не впораюся! Я ж не знаю, що мені робити з моїм життям, а ви всі такі розумні та правильні!

Інді набридло іхне пустопорожнє перегиркування, і вона втомлено промовила:

– Мені жаль, що я не можу бути поряд.

Рутине обличчя загострилося, вона вся напружилася, ніби очікувала на доторк розпеченого металу, а потім ураз поникла.

– Бляха, Інді… – Плечі опустилися, на очах проступили сльози. – Я так сумую…

– Я теж. – Інді безпорадно зітхнула. – Вибач. Якби могла, я приїхала б.

Рута шморгнула. Довго мовчала перед тим, як озватися.

– Усе нормально. Складай екзамен, я розберуся.

По-справжньому хмаритися почало відразу після полудня, і за хвилину до п’ятої, коли Рута повернулася додому, на небі майже не залишалося просвітів. Тільки над самим горизонтом у покошланих, набряклих вологою хмарах зяяла вузька розколина, забарвлена у пурпуровий і золотавий кольори.

Роззувшись, дівчина безшумно пройшла коридором і зупинилася на порозі зали.

Батьки чекали на неї. Григір, склавши руки на грудях, застиг упівоберта біля вікна. Вочевидь, щойно повернувся з роботи, бо й досі був у шерстяних штанах і світло-блакитній сорочці. Хоча він і не був гладким, округлий живіт перевалювався через туго затягнутий пояс – завдяки мутнуватому світлу, що прорізалося крізь хмари, це особливо впадало в очі.

Рута окинула поглядом його згорблену постать і на мить відчула щось схоже на жаль. Батько здавався сумним і цілковито розбитим. Дівчина раптом осягнула, на що він перетворився за вісім років, які минули після смерті Дем’яна. Таке враження, ніби простір, що він займав, увесь цей час неухильно звужувався. Григір майже нікуди, крім церкви, не ходив, на роботі ні з ким не спілкувався, навіть удома здебільшого сидів у спальні та читав релігійні брошурки. Довжелезні вісім років світ довкола нього стискався, і Рута нарешті помітила, що він і сам всихається. Вона побачила кілька нових зморщок на щоках, перші сиві пасма на скронях. Блідо-рожева з цятками лупи шкіра голови просвічувала крізь поріділе волосся.

Батько не дивився на неї.

Спідлоба зиркнувши на матір, дівчина сердито зціпила зуби.

Аміна підпирала шафу, переводячи погляд із чоловіка на доньку. На чверть хвилини у повітрі повисло напружене мовчання. Рута відчувала, що батьки сперечалися й не завершили – якийсь час після того, як прочинила двері квартири, вона чула іхні напружені голоси, та щойно зрозумівши, що донька вдома, батьки принишкли.

– Присядь. – Аміна кивком голови вказала на диван.

Рута спершу хотіла ії проігнорувати, але потім, зрозумівши, як неймовірно втомилася, вирішила, що нічого не станеться, якщо вислуховуватиме іх сидячи. Вона встигла ступити лише два кроки до дивана, коли батько повернувся до неї обличчям, і дівчина, перелякано вирячившись, позадкувала. Його лицьові м’язи безперервно рухалися. Водянисто-сірі очі випирали з-поміж запалених повік, гримаса на обличчі то з’являлася, то зникала, так наче щось боролося в його заіржавілому, сточеному виразками болю мозку. Нарешті обличчя застигло перекошеним, і Григір хрипко відкарбував:

– Шльондра. – Очі були сірі, неначе вода. Він виставив перед собою вказівний палець: – Шльондра!

Рута отетеріла. Григір шарпнувся до доньки, проте Аміна заступила йому шлях:

– Тихше. Ми ж домовлялися.

І тоді голосом, схожим на той, що видає загнана у глухий кут тварина, Григір загорлав:

– Ні про що ми не домовлялися! Заткнися! Подивись на неі! – Фрази були немов удари батога, Рута після кожноі щораз більше зіщулювалася. – Глянь, до чого ти довела! Ось плоди твого виховання! А я ж попереджав, казав тобі, що так буде! Казав чи ні?

– Казав. Просто відійди, – заговорила Аміна так, нібито ій було боляче вимовляти слова. – Залиш нас удвох.

– Я нікуди не піду!

Він задер підборіддя. Уперто стиснутий рот став схожим на анус.

– Григоре, будь ласка…

– Ця дурепа тепер сидітиме вдома! Ви обидві тепер робитимете, що я дозволю, і лише спробуйте…

Почувши «дурепа», Рута несподівано для себе випросталась і вишкірилася. Обличчя спалахнуло холодним лютим сяйвом.

– Не сидітиму! – вигукнула вона.

Григір витріщився на неі.

– Що?

– Сказала, не сидітиму!

Стіни кімнати відлунювали іі прихриплий голос.

– Худоба невдячна, не смій мені перечити! – Він ступив крок уперед, однак Аміна вчасно змістилася так, щоб і далі не пускати його до доньки. Відштовхнути дружину Григір не наважився. – Геть! – заволав понад іі головою. – Марш до своеі кімнати! Заткнись, і щоб я тебе не бачив! – з губів злітали краплі в’язкоі слини. – Ти тепер без дозволу носа з квартири не вистромиш! Затямила?! Почула мене?!!

І так розчервоніле після цілого дня на сонці обличчя Рути налилося кров’ю.

– Це все ти винен! – голос відразу підскочив до огидного фальцету. Адреналіну в крові було так багато, що спирало подих. – Якби не ти, нічого цього не було б! І ти не маеш права…

Аміна раптом відскочила від Григора й затулила доньці рот. Рута від несподіванки лише закліпала. Прибравши долоню, жінка розвернулася та заговорила до чоловіка рівним, ненапруженим голосом, нібито заспокоювала пацієнта перед уколом:

– Вони були п’яними та припустилися помилки. Ми не в Середньовіччі живемо, і твоя донька має право вибору. Якщо вона так вирішить, – виразний акцент на «вона», – ми відведемо іі до лікаря, який зробить аборт.

Григір кавкнув, неначе вдавившись кісточкою.

– Що ти сказала?

Рута мовчала, намагаючись погамувати тремтіння. Ну навіщо? Навіщо було йому розповідати?

– Так, вони були п’яні, інакше нічого цього не сталося б. – Аміна дивилася на чоловіка в упор. Рута відчувала, як невимовно він дратує матір, і дивувалася, як ій удається залишатися спокійною. – Григоре, це погана ідея – народжувати дитину, яку зачали напідпитку. Термін невеликий, нічого в тому страшного немає. Їй краще спробувати іншого разу, коли вона міцно стоятиме на ногах, коли усвідомлено хотітиме дитину, коли… – тут Аміна не стрималася, і в голосі задзвеніли металеві нотки: – Хоча б, чорт забирай, буде не під алкоголем!

Григір іі більше не чув.

– Ти сказала аборт? Який аборт? – забелькотів він. – Ніхто не робитиме аборт, про що це ти? – Чоловік, як звір у клітці, заметався кімнатою та, нестямно трясучи головою, заторохтів: – Ні, ні, ні. Я цього не дозволю. Так не буде. Ти виховала з неі шльондру, та я не дам тобі перетворити іі на вбивцю. Чуеш, що я кажу? – голос набрав сили й затвердів. – Моя дочка не стане вбивцею!

– Григоре…

Він зупинився і, судомно стискаючи та розтискаючи пальці, гаркнув:

– НЕ СТАНЕ!

Аміна завмерла перед донькою, ледь розвівши руки та намагаючись іі захистити, проте Рута вихилилася з-за материної спини й випалила:

– Я тебе ненавиджу!

Широко розплющені очі проштрикували батька наскрізь. Ні вона, ні мати не винні, що горе виіло його зсередини, неначе паразит. Ні вона, ні мати не заслуговують на страждання через його схильність до затяжних нападів самокатування. Руті кортіло вигукнути ще щось подібне, але вона загрузла в павутинні незрілих, наелектризованих думок, зрештою лише люто виплюнула:

– Це ти вбивця! – і захлинулася повітрям. Батько пополотнів. – Ти, а не я! Все через тебе!

Потім розвернулася й побігла геть. Вискакуючи з квартири, Рута спробувала грюкнути дверима, проте занадто сильно приклалася, і двері замість зі стуком зачинитися відлетіли від одвірка й залишилися відчиненими. Аміна почекала, поки затихне відлуння доньчиних кроків, а тоді повільно повернула голову до чоловіка. Григір стояв блідий, мов гіпсова статуя, сам

на себе не схожий. Усі зморшки та складки на обличчі обвисли, нібито хтось перетяв нерви, що тримали в тонусі лицьові м'язи. Аміна вийшла в коридор і тихо причинила вхідні двері. Григір провів її пригальмованим поглядом, одначе з місця не зрушив. Так і стовбичив посеред кімнати.

Лише худорляві груди ходили ходором.

16

Рута бігла, не розбираючи дороги. За півхвилини дісталася пішохідного переходу навпроти «Броварні на Грушевського», потім вулицею Орлова помчала повз школу й далі на схід до околиці міста, не усвідомлюючи, що рухається тим самим маршрутом, що й уранці. На перехресті з Буковинською дівчина стомилась і, хрипко дихаючи, спинилася.

Серце калатало під горлом, перед очима кружляли сріблясті мушки. Майже хвилину, впершись долонями в коліна, Рута відсапувалася й безуспішно намагалась осмислити те, що щойно трапилося. Мати стала на її бік, одначе дівчина сердилася на неї. Рута не розуміла, навіщо Аміна розповіла про все батькові. Адже це все лише ускладнило. Дівчину не полишала рішучість перервати вагітність, просто тепер це складало тільки маленьку частинку значно більшої проблеми. Як залагодити решту й що робити після всього, що почула та наговорила батькові, вона не знала. Відтепер ситуація в принципі не мала рішення, яке б усіх задовольняло. Григір ніколи їй не пробачить!

Відновивши дихання, Рута повільно рушила у напрямку Пагорба Слави. Силкувалася ні про що не думати, та в голові безперестану крутилися батькові образливі слова.

(шльондра)

(дурепа)

(заткнися)

(я не дам перетворити її на вбивцю)

Вони пекучими скалками засіли в мозку. Намагаючись виштовхати їх зі свідомості, дівчина уявила, як хапає зі столу вазу й розбиває нею обличчя батька. Такі огидні думки рятували від моторошної порожнечі, що

розросталася в грудях. Рута не була релігійною, та, схоже, її батько таки досягнув свого – десь над шлунком поволі зсідалася відраза до самої себе. А що, як вона справді аж така погана? Шльондра. Дурепа. І вбивця.

Рута піднялася до того самого місця, де провела першу половину дня, і на мить заціпеніла, вражена тим, як усе змінилося. Ще зовсім нещодавно залита сонячним сяйвом затишна місцина тепер нагадувала мізансцену з фільму жахів. Над обеліском мчали такі низькі хмари, що стіна з багатоповерхівок, які бовваніли на заході, під ними наче зіщулилася. З півночі, сходу та півдня монумент оточували поля, і нічим не стримувані хвилі теплого вітру накочувалися на дерева біля підніжжя пагорба; крони хиталися та зловісно шуміли.

Звідти ж, із заростів, долинало вороняче каркання, хоча самих птахів Рута не бачила. Пахло вологою землею, розіпрілим на сонці сміттям і ще… чимось дивним. Дівчина поморщилася. Вітер видимав з-поміж дерев неприємний солодкуватий запах, нібито там зарізали тварину. На упорній лапі однієї з гаубиць розсілися трое підлітків. Двое менших не відлипали від телефонів, третій, найвищий, нахабно пожирав Руту поглядом. Відчувши дискомфорт, дівчина відвернулася. Потім, на ходу вишукуючи номер сестри, прудко збігла з пагорба.

Інді не відповіла.

Рута подалася навмання вулицею Костромською. Дійшла до ресторану «Бармаки», за готелем «Melrose» взяла ліворуч і спустилася до палацу культури «Текстильник». Дорогою кілька разів набирала сестру, проте Інді, як і раніше, не відповідала.

Упродовж наступної години Рута блукала дворами неподалік першого корпусу гуманітарного університету. Заспокоїтись не вдавалося. Зосередитися теж. Думки скакали, мов навіжені. Чи йти завтра до школи? Чи мати домовилася про аналізи? Якоїсь миті дівчина згадала, що до першого ЗНО залишається тільки два дні, і ледь не застогнала. Через гнітючу неможливість сконцентруватися Рута почувалася цілковито безпорадною. Вона навіть не уявляла, як заявиться сьогодні додому.

Інді чомусь не озивалася.

Ближче до восьмої температура повітря різко впала – не так, аби замерзнути, та все ж відчутно. Насичений вологою північний вітер нарешті набрав достатньо сили, щоби протиснутися крізь будівлі та розвіяти застояну духоту, яка заполонила місто впродовж дня. Запахло дощем, і Рута попрямувала до центру міста.

У ресторані «New York Street Pizza», що на другому поверсі «Злати Плази», куди вона зайшла повечеряти, дошкульна нервозність потрохи спала. Рута не те щоб заспокоїлася, а радше втомилася нервуватись. М’язи ніг аж палали, зате відчуття притупилися. Майже годину вона длубалася в салаті «Цезар», потім іще стільки ж часу просто сиділа за столиком, тоскно втупившись у вікно, і пішла з ресторану, лише коли зловила на собі косі погляди бармена й офіціанта.

Дощ ніяк не починався, проте хмари повисли так низько, що сутінки запали ще задовго до заходу сонця. О пів на десяту, коли Рута спустилася до Лебединки, надворі стало темно, майже як уночі. Вона не нарікала – у темряві краще думалося. Крокуючи довкола озера, дівчина прокручувала варіанти подальших дій, так ніби роздивлялася картинки в голові. Власне, варіантів у неї було небагато. Рута саме зважувала, як вчинить, якщо батько таки переконає матір, що іхній доньці не варто робити аборт, коли в кишені завібрував мобільний. Дівчина дістала його й апатично зиркнула на екран. Мама. Трохи повагавшись, вирішила відповісти.

– Де ти? – голос Аміни був звично тихим, але поза тим у ньому завібрували якісь нові, тривожні нотки. Мати здавалася наляканою, і Рутина злість несамохіть почала випаровуватися.

– Гуляю, – відрубала вона. За мить промовила м’якше: – Просто гуляю.

– Йди додому.

Рута спочатку проігнорувала материні слова.

– Навіщо ти розповіла йому? – ображено запитала вона. – Ти ж пообіцяла, що не казатимеш.

– Йди додому, – повторила Аміна.

І це мало би прозвучати як наказ, але чомусь скидалося на благання про порятунок. Рута збентежилася. Що могло статися? Григір побив іі? Дурниця. Бути такого не може. Навіть коли вона й Індія були зовсім малими, батько ніколи не підіймав на них руку. Міг прикрикнути, але жодного разу й пальцем не зачепив.

– Мам, я прийду. Все нормально. Ще ж не пізно. Мені треба трохи часу…

Аміна іі недослухала:

– Негайно.

У Рути виникло відчуття, ніби всі іі органи, смикнувшись, зсунулися на кілька сантиметрів донизу.

– Що трапилося?

– Ти потрібна своій сестрі.

– Інді в Рівному? – Дівчина спинилася, втупилася в темну, ледь вкриту брижами гладінь озера. Вони розмовляли кілька годин тому, й Інді запевнила, що раніше за п’ятницю додому не повернеться. – Ма, вона сказала мені, що…

Телефон біля вуха видався підозріло тихим. Рута, поглянувши на екран, виявила, що мати розірвала зв’язок. Секунду-дві вона здивовано супилася, потім швидко набрала сестру. Виклик пішов, однак Інді не відповідала. І тоді Рута майже бігом припустила геть із Лебединки.

Попрямувала до ЦУМу. Там можна сісти на маршрутку й через дві зупинки вийти на Грушевського. Так буде швидше, ніж пішки.

Коли Рута проминула «Злату Плазу», телефон знову завібрував. Не подивившись на екран, дівчина притулила його до вуха та відповіла:

– Мам! Алло! Що сталося?

– Привіт…

– Хто це?

– Лара, – у голосі бринів сум навпіл із розчаруванням. – Це ж я. Не впізнала?

Від несподіванки Рута ледь не заточилася. Серце пропустило удар, а тоді закалатало з подвійною силою. Вона справді не впізнала й тепер розгубилася, як реагувати.

Хлопець неправильно потрактував ії мовчанку:

– Не клади трубку, будь ласка! Вислухай мене.

Рута й не збиралася, проте продовжувала розгублено мовчати. Лара, підбадьорений тим, що Рута не обірвала розмову, вже спокійніше запитав:

– Чого така захекана?

Дівчина затамувала подих і швидко кинула:

– Поспішаю. Кажи, що треба.

– Де ти? Треба поговорити.

– Ми вже поговорили, – попри намагання, Рута не могла опанувати себе. – І, по-моєму, я пояснила, що не хочу тебе бачити.

– Так, я знаю. Я повівся, як… козел. І тому хочу попросити вибачення. Ну, тобто…

Він принишк. Рута притискала телефон до вуха так, нібито від сили натиску залежало, що вона почуе. Спливло кілька нескінченних секунд, доки хлопець ледве чутно мовив:

– Я хочу зустрітися.

Рута аж здригнулася. Спершу мама, а тепер він. Голос звучав дивно – сторожко, розгублено й дуже самотньо. Щось скоілося, здогадалась вона та майже запитала про це вголос, але стрималася.

– Хочу почати спочатку, – долинуло з телефона. – Обдумаемо все й разом вирішимо. – Він зам’явся. – Ти ж іще не зробила… ну… не зробила?

– Це тебе не обходить.

Рута вистрелила відповіддю автоматично, не замислюючись, сама ж тим часом насупилась, аналізуючи почуте. Лара хоче залишити дитину? Чи це ій здалося? Щось було не гаразд у його словах, у тембрі його голосу. Він ніби правильно складав речення, та це не допомагало приховати… Що? Щось йому муляло?

– Де ти? – запитав Лара.

– Чому питаеш?

Коротке, болісне зітхання.

– Чому ти не можеш просто сказати, де ти?

– Гуляю. Була на Лебединці, тепер іду додому.

– Я… я можу під’їхати?

Рута зрозуміла, що не помилилася. Йому щось потрібно.

– Ні.

– Рут.

Страшенно кортіло відрізати «я не хочу тебе бачити», проте дівчина не могла. Ненавиділа, зневажала себе через це, та не могла.

– Пробач. Щойно телефонувала мама, щось сталося вдома. Сестра повернулась, а мала бути аж у п’ятницю. І я… – Наступні два запитання випурхнули наче нізвідки: – А ти? У тебе все гаразд?

Рута ладна була вирвати собі язика. Втім Лара, схоже, іі не слухав.

– Тоді…

– Що?

– Ну, коли що, то скажеш, типу, я був із тобою.

Він раптом заговорив так, мовби намагався заштовхати свої слова якнайглибше в іі голову. Рута звела брови на переніссі.

– Кому скажу?

– Нікому. Це лише якщо хтось питатиме.

– Ти у щось вляпався.

– Ні.

– Тоді чому я повинна комусь казати, нібито ти був зі мною?

– Ти не повинна. Я просто прошу. Раптом хтось запитає. Нічого серйозного. Скажеш, типу, я забрав тебе після школи й увесь вечір провів із тобою. Тобі хіба важко?

Рута думала ще щось запитати, проте зачепилася оком за електронний годинник на даху «Укрпошти». 21:58.

– Чувак, пробач, я реально мушу бігти. – І після короткоі паузи додала: – Набери мене.

Лара неохоче буркнув:

– Добре.

І розірвав зв’язок.

17

– Інді! – ще з порога загукала Рута. – І-і-інді!

Злива налетіла, коли до під’їзду залишалося півтори сотні метрів. Дівчина подолала іх за півхвилини, але однаково змокла до нитки. Заскочивши до квартири, Рута скинула мокре взуття, промчала коридором і зазирнула до своеі кімнати. Порожньо. Потім метнулася назад у коридор і ледь не наштовхнулася на батька. Григір вийшов зі спальні й застиг у доньки на шляху.

Рута сахнулася та перелякано втягнула голову. Вона бігла всю дорогу від зупинки на Грушевського й уже вдруге за день не могла віддихатися. Не зводячи настороженого погляду з батька, дівчина неголосно покликала:

– Ма-а?

У відповідь – тиша. Руті чомусь стало страшно. Вона дивилася на батька, ледь відвернувши голову й уникаючи погляду в очі. Так дивляться на незнайомого пса без намордника, від якого хтозна на що чекати. Григір же глипав на доньку з неприхованою відразою, ніби та була якась… брудна.

– Немае іх, – сказав він.

– А де?

– У лікарні.

За вікном бушувала негода. Було чути, як під поривами вітру тремтять шибки. Несподівано під дзеркалом на стіні Рута побачила рюкзак Індіі.

– Що трапилося? – випалила вона. – Де Інді?

– Поіхала до лікарні.

Рута спохмурніла: п’ять годин тому сестра ще була в Тернополі. Батько додав:

– Із твоєю сестрою все гаразд.

– Тоді чому вона в лікарні?

Секунд п’ять Григір лише рухав губами, немовби репетирував відповідь.

– Іллю збив автомобіль. Кілька годин тому. Коли він на велосипеді повертався додому.

Рута застигла із роззявленим ротом. На мить вітер стишився, і дівчині здалося, ніби на тлі приглушеного шурхотіння дощу вона чує, як падають на килим краплі з мокрого одягу й волосся. Секунду вона чіплялася за думку, що це якась помилка, адже Ілля, як і Інді, мав бути в Тернополі, а тоді пригадала, як сестра говорила ій, що хлопець добиратиметься до Рівного без неі.

– Інді, щойно дізналася, сіла в маршрутку та примчала з Тернополя, – продовжив батько. – Вони з матір’ю не стали на тебе чекати. Хвилин десять тому викликали таксі та вирушили до лікарні.

– Що з Іллею? Він живий?

Григір зиркнув на доньку, неначе запитуючи: ти що, тупа?

– Я сказав до лікарні, а не до моргу.

Руті хотілося вгородити нігті йому в горлянку. Він цідив слова таким тоном, наче робив ій послугу.

– Яка лікарня? Мамина? – Вона відступила до своеі кімнати й заходилася діставати з шафи сухий одяг. – Чи обласна? Я поіду до них.

Чоловік знизав плечима.

– Не знаю, я не питав.

«Ти ж чув, як вони викликали таксі», – подумала дівчина, проте промовчала. Швидко перевдягнувшись, вона зателефонувала сестрі. Індія була поза зоною. Напевно, сів телефон. Тоді Рута набрала матір. Виклик пішов, однак Аміна не відповіла. Рута вислухала до кінця довгі гудки та набрала матір іще раз. Потім іще раз. І ще раз. Збагнувши, що зв’язатися з мамою не вдасться, дівчина взялася гарячково зважувати, як діяти далі. Викликати таксі та поіхати самій? Найімовірніше, Іллю повезли до міськоі лікарні, але певності в тому не було. Його батьки жили на Данила Галицького, тобто якщо хлопця збили неподалік дому й травми виявилися достатньо важкими, швидка могла повезти його й до обласноі лікарні. Туди ближче. Зрештою Рута вирішила написати матері есемес.

22:14

Яка лікарня? Я приїду.

На відповідь довелося чекати довгі півгодини.

22:46

Не треба. Ми вже повертаємося.

18

Аміна й Індія повернулися з лікарні о чверть на дванадцяту. Щойно зачувши клацання дверної ручки, Рута вискочила зі своєї кімнати їм назустріч.

Першою до квартири зайшла мати. За нею немічним шлейфом втяглася сіра тінь. Рута навіть дихати перестала: їй знадобилося кілька секунд, щоб упізнати сестру. Інді мала такий вигляд, немов од неї лишилася сама тільки шкіра. У півтемряві коридору обличчя було аж чорним, наче вимазаним кіптявою, мертво застиглі очі скидалися на порожні западини. Щелепа – безсило відвисла, пальці звішених вздовж тіла рук – міцно переплетені. Сестра щулилась і здригалася, ніби від холоду.

Аміна ввімкнула світло, і Руті впало в очі, що голова та руки сестри тремтять, мов у людини, що страждає на хворобу Паркінсона. Щойно Інді розчіпляла долоні, тремтіння помітно посилювалося.

Наступної миті її коліна підігнулися, й Інді опустилась на килимок біля входу. Доки мати схилялася до неї, Рута шарпнулась уперед, із розгону впала на коліна та обійняла сестру.

– Усе добре, Інді, все добре, я тут, із тобою.

Тримаючи в обіймах, вона гладила сестру по голові, спині й водночас відчувала, як усередині все завмирає. Від Інді віяло холодом, неначе від брили льоду. Рута відчувала, як через груди, через руки, через усі точки дотику в її тіло вливається притлумлений біль.

Уткнувшись носом сестрі у ключицю, Інді глухо промовила:

– Не добре, Рут. Ні. – Рутине плече обдав холодом її вогкий віддих. – Ілля помер.

Від шоку шия подалася назад, і Рута, несамохіть відсторонюючись, спробувала зазирнути сестрі в очі.

– Що?

Інді більше нічого не сказала, тільки згорбилася ще дужче та притулилася лобом до стіни. Рута перевела збентежений погляд на матір. Секунд двадцять дивилася на неї знизу вгору, аж доки Аміна не промовила:

– Він помер у лікарні. – І так ніби цих трьох слів було недостатньо, так ніби іхню суть потрібно було додатково пояснювати, пригнічено додала: – Від втрати крові.

Рута міцно обхопила холодну й мокру від дощу долоню Індії. Здавалося, варто лише на мить відпустити її – і сестра втратить свідомість.

19

Подробиці того, що сталося з Іллею, Рута дізналася лише вранці. Хлопець повернувся з Тернополя в неділю пізно ввечері, у понеділок півдня відсипався, а по обіді вирушив кататися на велосипеді. Дорогою додому неподалік торгового центру «Арена» його збив легковий автомобіль, чия швидкість майже на півсотні кілометрів за годину перевищувала допустиму в межах міста норму. Лікарі чотири години боролися за життя хлопця, проте врятувати не змогли. Невдовзі по десятій вечора двадцятидворічний Ілля Ісаев помер, не приходячи до свідомості.

Це все, що Рута змогла дізнатися від матері. Решту вичитала в Інтернеті дорогою до школи. Водій утік із місця події. За свідченнями очевидців, за кілька секунд до зіткнення Ілля виїхав на ліву смугу, огинаючи припаркований біля тротуару білий мінівен. В іншій статті писали, що на хлопцеві була біла футболка, тому, ймовірно, водій його не помітив. Рута подумала, що це цілковита дурня: навряд чи на швидкості сто кілометрів за годину колір футболки відіграв хоч якусь роль.

Інді, проплакавши півночі, за годину до світанку поринула у бентежний сон, і вранці Рута довго зважувала, чи йти до школи: не хотіла покидати сестру. Аміна натякнула, що не проти, щоб молодша донька лишилася вдома, але Рута відчувала, що відсутність протягом двох днів поспіль напередодні ЗНО точно насторожить класну керівничку, і тоді або сама керівничка, або Ада Романівна, вчителька української, зателефонує її батькам. Дівчині вистачало проблем і без того, щоб пояснювати, де протинялася весь понеділок, тож, пославшись на те, що у четвер перший екзамен ЗНО, вона поплелася до школи.

Перші три уроки – алгебру, всесвітню історію та англійську мову – вона тупо проспала. Руту не чіпали. У класі вже знали, що вчора неподалік школи під колесами автомобіля загинув велосипедист, перед алгеброю Рута обмовилася Іванці, що загиблий був нареченим її сестри, інформація поширилася класом, дійшла до вчителів, і дівчині дали спокій.

На початку четвертого уроку Рута нарешті прокинулася, та зосередитися не змогла. Думки постійно перескакували на вчорашню сварку з батьком. Вона

жаліла сестру, але не могла викинути з голови те, що спричиняло млосну важкість унизу живота. За сніданком мати жодного слова не сказала про аналізи, взагалі не згадала про аборт, і Руту пересмикувало від усвідомлення того, що до цієї розмови доведеться повертатися.

П’ятим уроком у розкладі стояла фізкультура. Після неї мали бути інформатика та фізика, проте Рута вирішила, що з неї досить, і відпросилася.

Коли вона прийшла додому, Інді ще спала, згорнувшись калачиком на дивані в залі. Рута перевдяглася, підсунула впритул до дивана крісло і, взявши до рук книжку, вмостилася поруч із сестрою.

Просто щоби бути поряд, коли Інді прокинеться.

20

Після приходу з роботи батьків Рута не могла знайти собі місця у квартирі. Намагалася не відступати від Індії й водночас не потрапляти на очі батькові. Усіляко підтримувала сестру та водночас відчайдушно сигналізувала матері, що також потребує підтримки. Що ще гірше – після того, як Аміна вирішила, що Інді спатиме в Рутиній кімнаті й перенесла Рутину постіль до зали, дівчина не мала жодної можливості усамітнитися: поруч із нею у великій кімнаті постійно хтось терся.

Інді весь день нічого не іла та майже не реагувала на кволі спроби її втішити, зависнувши в химерному стані на межі притомності. Вона рано заснула, проте часто прокидалася і, сховавши обличчя в подушку, тихо рюмсала. Через запухле та червоне від сліз обличчя здавалося, наче дівчина й уві сні не припиняє плакати.

Рута натомість ніяк не могла заснути. Півночі крутилася на незручному дивані, слухаючи, як батьки час від часу навшпиньки скрадаються зі спальні та зазирають до кімнати, де спить сестра.

Уранці середи, не виспавшись, дівчина почувалася препаскудно. Рута читала в Інтернеті про «ранкову хворобу», на яку страждає половина вагітних жінок, однак до того моменту просто не уявляла, що від токсикозу може бути аж так кепсько. Її нудило, в голові паморочилося, суха шкіра лущилась і свербіла, а обличчя було брезклим і блідим. Після п’яти хвилин під душем дівчина так і не оговталась – від гарячої води тіло, навпаки, ще дужче зм’якло, а млосне відчуття, ніби хтось повільно, але невтомно перемішує її нутрощі дерев’яною лопаткою, нікуди не зникло. Попри всі тривожні сигнали, які подавав організм, Рута недооцінила серйозність свого стану. Їсти вона не хотіла, та все ж з’явилася до сніданку, і тоді – Аміна посмажила яєчню з мисливськими ковбасками – від запаху олії й ковбаси порожній шлунок спершу немовби наповнило водою, а потім стиснуло до розмірів тенісного м’ячика. Рута гучно кавкнула, вискочила геть із кухні й ледве встигла домчати до туалету.

Аміна майже напевно чула, як молодша донька блює над унітазом, та незважаючи на це, коли Рута, винувато туплячись собі під ноги, вийшла з туалету, не промовила жодного слова. Зате Григір зреагував: дочекався, доки донька проминатиме кухню, й гучно сплюнув у тарілку – в буквальному сенсі вивергнув усе, що залишалося не пережованого в роті. Руті страшенно кортіло пити, проте вона не наважилася зайти до кухні, швидко взулася й голодною пішла до школи.

Того дня уроків не було, тільки консультація з українськоі та літератури, після чого одинадцятикласників відпускали додому – давали змогу відпочити перед ЗНО. На свіжому повітрі млість на якийсь час відступила, та вже після кількох хвилин у душному класі Руту знову почало піднуджувати. Рятуючись від неправдоподібно в'ідливих запахів, вона раз у раз затуляла пальцями ніс, але це не надто допомагало.

Ада Романівна розказувала про найбільш типові помилки під час минулорічного тестування, і Рута уважно вслухалася, проте не могла вичленити з монотонного жебоніння жодного знайомого слова. Зауваживши, як збіліла ii подруга, Іванка пошепки запитала, що з нею таке, на що Рута лиш роздратована пирхнула. Тіеі миті вона вперше занепокоілась через екзамен. Вона знервована, розфокусована, не здатна сконцентруватися, а отже, може наприпускатися помилок. Майже напевно наприпускається. Ба більше: якщо завтра вона почуватиметься так само, може взагалі знепритомніти від слабкості. Це лякало Руту до всирачки. Тобто вона розуміла, що з фізіологічноі точки зору в ii стані немае нічого незвичайного, лякало радше усвідомлення того, що цей стан виявляв: ембріон усередині неі не просто неухильно росте, а перебудовуе ii тіло під власні потреби.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, купив полную легальную версию (https://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=51131423&lfrom=362673004) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.

notes

1

Дозвольте розповісти історію, яка пройме до кісток,
Про те, що довелось побачити…

– Iron Maiden, пісня «Танець смерті», 2003 (англ.). – Тут і далі прим. автора.

2

Національний університет водного господарства та природокористування.

3

Селище в Рівненському районі Рівненськоі області. Населення – 3200 осіб. На сьогодні фактично стало передмістям Рівного.

4

Палац дітей та молоді в Рівному.

5

Я тебе прикрию, сестро! (англ.)

6

Руркела – місто на сході Індії з населенням понад півмільйона осіб.

7

Бокаро – місто на сході Індії з населенням понад півмільйона осіб.

8

Блукаю безцільно в холодному темному мороці,
Крокую темним світом,
Поцілованим печаллю.
Тут усе народжується без сонячного світла,
І над тими, кого замучили кошмари,
Бездушні демони сміються із моря безумства.

– Iron Maiden, пісня «Тіні долини», 2015 (англ.).

9

Почуваюся трохи розгублено,
Трохи дивно сьогодні.

– Iron Maiden, пісня «Інакший світ», 2006 (англ.).

10

І хай як дивно це звучить,
Смерть не має меж.

– Iron Maiden, пісня «Спадок», 2006 (англ.).